

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО»

КРОКУЄМО РАЗОМ. ДОСЛІДЖУЄМО, ВІДКРИВАЄМО, ВЗАЄМОДІЄМО...

**Методичні рекомендації
для проведення Дня знань та Першого уроку
в 2020/2021 навчальному році**

*Друкується за рішенням науково-методичної ради
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(від 09 червня 2020 року, протокол № 3)*

Кропивницький
2020

Крокуємо разом. Досліджуємо, відкриваємо, взаємодіємо... / Методичні рекомендації для проведення Дня знань та Першого уроку у 2020/2021 навчальному році / укладачі: Юлія ФЕДОРОВА, Сергій ПЛЯКА. – Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2020. – 160 с.

У виданні містяться методичні рекомендації щодо проведення Дня знань та Першого уроку у 2020/2021 навчальному році, а також творчі розробки педагогів області за тематичними напрямками «Взаємодія і гармонія», «Інтелект і здоров'я», «Патріотизм і відповідальність».

Запропоновані матеріали можуть слугувати орієнтиром для моделювання власного заходу, а їх адаптація до карантинних обмежень сприятиме святкуванню та проведенню цікавого, а головне – безпечного Дня знань та Першого уроку.

Методичні рекомендації адресовані керівникам закладів освіти, їх заступникам, класним керівникам, педагогам закладів позашкільної освіти, учнівській молоді та батьківській громадськості, усім, хто цікавиться питаннями виховання учнівської молоді.

Рецензенти:

- Краснощок І.П. – доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, кандидат педагогічних наук;
- Тарапака Н.В. – завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Відповідальна за випуск – КОРЕЦЬКА Л.В.

ЗМІСТ

ВСТУП

Федорова Ю.В. Методичні рекомендації щодо проведення Дня знань та Першого уроку у 2020/2021 навчальному році.....	4
--	---

ВЗАЄМОДІЯ І ГАРМОНІЯ

Молчанова О.М. Наша сила в єдності (заняття з елементами арттерапії для учнів 5 класу).....	8
Чебоненко В.Ф., Артеменко Є.М. Толерантність – риса ХХІ століття (тренінг для учнів 9-11 класів).....	10

ІНТЕЛЕКТ І ЗДОРОВ'Я

Лисенко О.М. Без здоров'я неможливе і щастя (для учнів початкових класів та їхніх батьків).....	20
Віноградова А.А. Здорова планета – здорова людина (для учнів 3-4 класів).....	25
Коломоєць С.Д. Подорожі з Цікавиком (для учнів 1-5 класів).....	37
Гринюкова Р.А. Вода як джерело життя і здоров'я: формуємо екосвідомість(для учнів 5-6 класів).....	68
Баранова С.Л., Калашник О.А. Математика і здоров'я (математичний квест для учнів 8-9 класів).....	82
Кизименко В.О. Інтелектуальні ігри «Здорова нація – майбутнє України» (для учнів 9-11 класів).....	97

ПАТРІОТИЗМ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Ішова В.О., Лихошерстова І.А. Я пишаюсь тим, що я... (для учнів 2-3 класів).....	110
Сис М.В., Мосійчук Н.М., Перепчик Н.А. Наше серце – Україна, це для нас єдиний край! (для учнів 3-4 класів).....	117
Ромащенко О.А. My Native Town / Мое рідне місто (урок для учнів 6 класу).....	121
Гасаненко О.С. Україна-Європа: єдність духу в союзі миру («інтелект-кейс» для учнів 6-7 класів).....	124
Чернобривець Л.М. 7 Wonders Of Ukraine In The UNESCO Heritage List 7 дивовижних місць України зі списку спадщини ЮНЕСКО (урок-квест для учнів 7-9 класів).....	133
Дяченко Н.І. Відкриваємо Україну разом.....	141

ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСИ ДЛЯ ЦИФРОВОЇ ТВОРЧОСТІ

Литвиненко О.В. Інструкція роботи з інтернет-сервісом «Jigsaw Planet's» для створення пазлів.....	148
Литвиненко О.В. Інструкція роботи з інтернет-сервісом «Loupe» для створення колажів.....	151

ВСТУП

Федорова Ю.В.,

*завідувач науково-методичної
лабораторії виховної роботи і
формування культури здоров'я
комунального закладу*

*«Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»,
кандидат педагогічних наук*

Методичні рекомендації щодо проведення Дня знань та Першого уроку у 2020/2021 навчальному році

Щороку новий навчальний рік розпочинається святкуванням Дня знань – особливого свята, що відкриває можливості пізнання нового, забезпечує певну платформу для формування навичок, що неодмінно приведуть до особистого та професійного успіху.

День знань – свято, що об'єднує шкільну громаду, створюючи унікальну атмосферу для розуміння важливості знань, їх динамічності, підкреслюючи необхідність навчання впродовж усього життя. Тим більше це актуально сьогодні, коли не тільки щороку, але і кожного нового дня – це сучасні технології, віртуальна мобільність і реальність, доступність і велика кількість інформації, інтеграція наукових галузей, створення екоорієнтованої цивілізації. І лише якісна освіта і знання дають можливість змінювати, удосконалювати наше життя, посилити наш моральний компас, а у поєднанні з життєвим досвідом – впливати на прийняття важливих рішень, тим самим покращуючи власне життя та оточуючих.

Останнім часом змінюються підходи у проведенні свята знань та Першого уроку. Запропоновано чимало цікавих та творчих ідей, все більше закладів освіти та педагогів орієнтуються на креативні підходи у їх проведенні. Незмінним залишаються радісний і водночас хвилюючий настрій дітей, завзятий і дзвінкий сміх, емоційне піднесення всіх, сподівання і найкращі очікування від нового навчального року.

Особлива радість і очікування зустрічі з друзями, однокласниками, улюбленими вчителями та живого спілкування, оскільки епідемія коронавірусу в минулому навчальному році внесла свої глобальні корективи в організацію життя школярів.

Очевидно, що основними трендами цього річного проведення Дня знань та Першого уроку в умовах пандемії є:

- обмеження проведення масових заходів, використання альтернативних креативних форм проведення свята знань та початку навчального року;

- максимальна відповідність обраного формату свята потребам епідемічної безпеки та захисту дітей і педагогів;
- проведення свята на свіжому повітрі, просто неба, на природі; використання великих приміщень, актові зали, рекреацій;
- використання засобів індивідуального захисту (захисних масок одноразових рукавичок), антисептичних засобів, дотримання правил дистанціювання;
- нова методика та модернізація освітнього контенту Першого уроку за рахунок нових діджитал-рішень;
- дистанційна участь у заході батьків дітей, членів родини, всіх запрошених.

Формат зустрічей і проведення свята в кожному закладі визначається індивідуально та має відповідати віковій категорії дітей. Щоб свято було цікавим та корисним для дітей, а головне – безпечним для здоров'я, педагогам важливо ретельно продумати всі його складові, щоб максимально забезпечити захист дітей та їх безпеку.

З цією метою радимо ознайомитися з рекомендаціями щодо організації роботи закладів загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році (лист МОН України від 05.08.2020 року № 1/9-420).

Звертаємо вашу увагу, що відповідно до вищезазначених рекомендацій для організації свята варто використовувати великі приміщення, зокрема, актові зали, рекреації, коридори. Для дитячих колективів – класних родин можна організувати святкування в межах одного класу з дотриманням правил дистанціювання та гігієни.

Доцільним також буде проведення свята знань та Першого уроку на свіжому повітрі, просто неба, на природі. При цьому не обов'язково виходити далеко за межі школи. Цілком достатньо на шкільному подвір'ї облаштувати імпровізований *зелений клас, дослідницький майданчик, рекреаційну зону, фітотальню або організувати пленерний урок.*

Готуючись до свята, важливо врахувати побажання батьків, налагодити з ними партнерську взаємодію. Адже у них теж починається навчальний рік, сповнений домашніх завдань, батьківських зборів та думок про школу. За бажанням можна запропонувати їм записати на відео святкові побажання та поради від батьків, заздалегідь обговорити всі деталі свята, оскільки цього року, враховуючи рекомендації щодо організації протиепідемічних заходів, передбачено їх дистанційну участь.

Варто уникати організації видів діяльності, які вимагають безпосереднього фізичного контакту між учнями. Цьогоріч в умовах карантинних обмежень доцільно *замінити комунікаційні вправи, групові ігри, що передбачають тактильний контакт, на достатньо широкий існуючий спектр цифрових інструментів*, які дозволяють створювати інформаційні продукти для організації свята знань та контенту Першого уроку.

З цією метою варто ознайомитися з потенціалом різноманітних інтернет-сервісів, які надають можливості ділитися результатами своєї діяльності з іншими, та застосувати ті, використання яких буде доречним у кожному

конкретному випадку. За можливості варто зменшити кількість платформ до мінімально необхідної, обираючи при цьому більш універсальні та зі зрозумілим інтерфейсом для користувача. Використання запропонованих інструментів має бути посилюючим для учасників освітнього процесу.

Для реалізації творчо-розвивальної частини свята радимо використовувати широкий спектр цифрових інтерактивних інструментів. Звертаємо увагу на ті засоби, які добре зарекомендували себе та апробовані педагогами й учнями під час карантину, зокрема:

- платформа для створення практичних вправ <https://learningapps.org/>;
- сервіс для обробки фотографій <https://www.imgonline.com.ua/>;
- сервіс для створення пазлів з будь-якого зображення <https://www.jigsawplanet.com/>;
- сервіси для створення колажів та генерування листівок <http://www.getloupe.com/>;
- платформа обміну відеороликами, на які учні можуть завантажувати свої відеоролики та коментувати їх, <https://info.flipgrid.com/>;
- платформа для створення інтерактивних навчальних ігор <https://kahoot.it/>;
- сервіс для створення хмари тегів <https://wordart.com/>;
- сервіс для відеоконференцій та онлайн-зустрічей <https://zoom.us/>;
- платформа для відеоконференцій <https://meet.google.com/>;
- віртуальна інтерактивна дошка <https://uk.padlet.com/>;
- соціальний фотосервіс <https://www.pinterest.com/>;
- сервіс для створення ментальних карт <https://coggle.it/>.

Тематичний напрям творчо-розвивальної частини свята, що включає і проведення Першого уроку, пропонуємо визначити самостійно із запропонованих, зокрема: *«Взаємодія і гармонія»*, *«Інтелект і здоров'я»*, *«Патріотизм і відповідальність»*.

Відповідно до запропонованих тематичних напрямів у збірнику представлено творчі розробки педагогів, що можуть слугувати орієнтиром для моделювання власного заходу. Для закладів освіти та педагогів варто адаптувати запропоновані формати та ідеї, використовуючи практику соціального дистанціювання, уникнення скупчення та мінімізувати контактування з іншими особами. У разі необхідності можна використовувати цифрові інтерактивні інструменти.

Тематичний напрям *«Взаємодія і гармонія»* передбачає розвиток навичок партнерської взаємодії та ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу. Окрім того, формує уявлення учнів про толерантність як універсальний принцип життя людини.

Зміст напрямку *«Інтелект і здоров'я»* спрямовано на орієнтацію учнів на пріоритетність загальнолюдських цінностей життя і здоров'я, утвердження здорового способу життя як необхідної умови саморозвитку та самовдосконалення особистості. Також радимо обговорити з дітьми питання як захиститися від коронавірусу та акцентувати увагу на алгоритмі дій за підозри COVID-19.

Метою тематичного напрямку *«Патріотизм і відповідальність»* є формування в учнів патріотичних почуттів шляхом вивчення історії та традицій України, усвідомлення особистої відповідальності за долю держави, українського народу та процесів становлення України як єдиної нації.

Рекомендуємо, обираючи зазначений напрям, використати матеріал «Відкриваємо Україну разом», що розміщений у збірнику. Це своєрідний медіакейс фото- і відеоматеріалів, які дозволяють у віртуальному форматі в умовах карантинних обмежень подорожувати та знайомитися з унікальними історико-культурними та природними об'єктами.

Представлені матеріали можуть слугувати певним ресурсом при підготовці та проведенні не лише Першого уроку в новому навчальному році, а й у подальшій роботі з учнями.

Пропонуємо:

- відеоматеріали «Україна вражає»;
- фото- та відеоматеріали різних авторів циклу «Моя Україна»;
- інфографічний цикл «Подорожуємо Україною»;
- всеукраїнський проєкт неформальної освіти «Відкривай Україну».

Окрім того, цього року вважаємо за доцільне ще раз звернутися до тематичного напрямку *«Екологічна безпека»*, оскільки реалії сьогодення привертають увагу до проблеми формування в учнів екологічно грамотної поведінки, дбайливого ставлення до навколишнього середовища та екоорієнтованої активності.

З цією метою радимо ознайомитися з минулорічними методичними рекомендаціями «Бережемо природу – бережемо і Батьківщину свою!», що розміщені за посиланням: <https://cutt.ly/lyLXwVn>

Список використаних джерел:

1. Лист Міністерства освіти і науки України від 05.08.2020 р. № 1/9-420 «Щодо організації роботи закладів загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/75559/print/

2. Лотоцька А., Пасічник О. «Організація дистанційного навчання у школі. Методичні рекомендації», 2020. – 71 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/Fd9RwVz>

3. Постанова головного державного санітарного лікаря № 42 від 30.07.2020 р. «Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів у закладах освіти в період карантину в зв'язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/75370/print/>

ВЗАЄМОДІЯ І ГАРМОНІЯ

*Молчанова О. М.,
старший викладач кафедри
педагогіки, психології і
корекційної освіти КЗ «КОІППО
імені Василя Сухомлинського»,
кандидат психологічних наук*

НАША СИЛА В ЄДНОСТІ

(заняття з елементами арттерапії для учнів 5 класу)

Мета заняття: розвиток навичок партнерської взаємодії та ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу (учнями, вчителем та батьками).

Завдання:

- гармонізація психоемоційного стану учасників та психологічної атмосфери в класі, налаштування на позитивну атмосферу;
- розвиток навичок самопрезентації;
- актуалізація вміння слухати іншого;
- розвиток навичок безконфліктної групової взаємодії та прийняття спільного рішення.

Учасники: учні 5-го класу, їх батьки та вчитель (класний керівник, який виступає в ролі ведучого).

Матеріали та обладнання: аркуші А4 (по 2 на кожного учасника), кольорові фломастери, восковакрейда, кольорова пастиль, ватман (1 шт.), клей (декілька штук для комфортної одночасної взаємодії учасників).

Вправа 1. «Друкарська машинка» (5 хв.)

Мета: створити в групі гарний настрій, зняти напругу після заняття.

Хід вправи:

Учасники сідають у коло. Вибирається уривок загальновідомого вірша. Кожен по черзі називає по одній букві слова. У кінці слова – всі встають, на знаках пунктуації (кома, крапка, тире тощо) – плескають в долоні, в кінці строфи – притуп ногою.

Вправа 2. «Знайомство» (10 хв.)

Мета: знайомство учасників, налаштування на роботу.

Матеріали та обладнання: аркуші А4, кольорові олівці, кольорова крейда, блискітки, тощо.

Хід вправи:

Учасникам пропонується написати своє ім'я на аркуші А4 та розфарбувати його таким чином, щоб малюнок сподобався автору. Можна прикрасити та доповнити малюнок так, як захоче сам учасник.

Вправа 3. «Груповий колаж з каракулями» (модиф. О. Молчанова) (30 хв.)

I етап – доповнювальні каракулі– учасникам пропонується підписати свій аркуш зі зворотної сторони. Обрати для себе один фломастер (за можливості, кольори обраних фломастерів не повинні повторюватися). Намалювати на своєму аркуші дуже швидко декілька каракуль.

Далі потрібно передати свій аркуш сусіду зліва, щоб він теж намалював декілька ліній технікою «каракулі». Після цього, аркуші передаються наступному сусіду зліва, по-колу, поки аркуш автора не повернеться до нього.

II етап – створення образів– на аркуші з каракулями учаснику потрібно віднайти будь-який образ та навести, домалювати його чи створити новий. Час виконання етапу контролюють самі учасники.

Далі відбувається обговорення створеного образу (Що це за образ? Як він пов'язаний з учасником? Подобається чи ні? Про що цей образ повідомляє учаснику?).

III етап – створення групового колажу. Учасникам пропонується пальцями витнути (вирвати) цей образ і приклеїти його на запропонований ватман, створивши всім разом певну композицію.

Примітка. Створення колажу відбувається в повній тиші.

Обговорення:

Чи подобається колаж?

Які відчуття були у вас під час витинання образу?

Чи подобається місце, на якому знаходиться ваш елемент колажу?

Що ви відчували під час створення колажу?

Що найбільше вразило?

IV етап – створення групової розповіді про колаж.

Учасникам пропонується розповісти казку чи розповідь на основі колажу, який вони створили. Героями цієї розповіді повинні бути ті образи, які вони створювали. Кожен учасник по черзі говорить одне-три висловлювання, які продовжує наступний. В розповіді повинні взяти участь всі автори колажу. Закінчується казка тоді, коли всі висловилися по одному разу. Тобто, розповідь по колу.

Вправа 4. «Оплески»

Заняття пропонується закінчити бурхливими оплесками своєї розповіді та творчості.

Список використаних джерел:

Молчанова О. М. Застосування ліній, каракулів та геометричних форм у процесі спонтанної творчості терапевтичного малювання / О. М. Молчанова – Кропивницький: 2020. – 79 с.

*Чебоненко В. Ф., завідувач
обласного навчально-методичного
центру психологічної служби
системи освіти
КЗ «КОІППО імені Василя
Сухомлинського»,
Артеменко Є. М., практичний
психолог Регіонального центру
професійної освіти ім. О.С. Єгорова*

ТРЕНІНГ «ТОЛЕРАНТНІСТЬ – РИСА ХХІ СТОЛІТТЯ» (для учнів 9-11 класів)

Підлітковий вік – найважливіший період в психосоціальному розвитку людини. Підліток – вже не дитина, але ще не дорослий. Він активно включається в доросле життя, формує свою ідентичність, освоює різні соціальні ролі. Його життєва орієнтація залежить від того, як він буде ставитися до світу в цілому, до себе та інших у цьому світі. Позиція терпимості і довіри – це основа для здійснення вибору майбутніх поколінь на користь миру, а не війни, мирного співіснування людства, а не конфліктів.

Толерантність є важливим компонентом життєвої позиції зрілої та психічно здорової особистості, яка має свої цінності і інтереси і готової, якщо буде потрібно, їх захищати, але одночасно з повагою відноситься до позицій і цінностей інших людей.

Сьогодні, маніпулюючи термінами «толерантність», «толерантне відношення», виправдовують низькоморальну, вседозволену, безвідповідальну, а іноді протиправну поведінку особистості. Тому дуже важливо розібратися і зрозуміти сутність феномену толерантності, зокрема його проявів як риси особистості.

Важливою темою тренінгу є розкриття понять «толерантна» і «інтолерантна» особистість. Для успішного формування толерантних установок на рівні особистості важливо знати, в чому полягають основні відмінності між толерантною і інтолерантною особистістю.

Основною метою тренінгу є формування у підлітка здатності активно захищати права людини, висловлювати протест проти будь-яких форм дискримінації та насильства.

Найбільш актуальним процес формування толерантності, на наш погляд, є для підлітків. Саме в цьому віці починає формуватися почуття культурної ідентичності людини, а відповідно підвищується інтерес до питань культурної приналежності, цьому віку притаманний розвиток абстрактного та логічного мислення, рефлексії власного життєвого шляху, прагнення до самореалізації, що загострює потребу особистості зайняти позицію будь-якої соціальної групи, визначені громадянські позиції, обумовлюючи появу нового поворотного вузлового рубежу соціального руху – «я і суспільство».

Учасниками тренінгу є учні (підлітки) 12-13 років.

Мета тренінгу: формування уявлення про толерантність як універсальний принцип життя людини; формування та розвиток толерантності як особистісної риси учнів; розвиток навичок ефективної міжособистісної взаємодії; підвищення загальної психологічної культури підлітків; створення умов для гармонійного психічного розвитку особистості.

Завдання:

- зниження почуття тривоги та напруження, розвиток уміння працювати в групі;
- ознайомити підлітків з поняттями «толерантність» і «толерантна особистість», критеріями і соціальними виявами толерантності й нетерпимості, показати значення толерантної поведінки у взаємодії з людьми, а також у різних життєвих сферах;
- навчити учасників конкретних прийомів, що допомагають розвинути риси толерантної особистості;
- формувати конструктивні способи взаємодії під час конфліктних ситуацій.
- розвивати комунікативні навички, здатність до емпатії, співпереживання і співчуття, довіру, гідність і самопізнання як якості толерантної особистості в контексті взаємин з іншими;
- формувати позитивне самосприйняття, адекватну самооцінку.

Хід тренінгу

1. Вступне слово тренера (2хв.)

Толерантність у всі часи вважалася людською чеснотою. Вона передбачала терпимість до відмінностей серед людей, уміння жити, не заважаючи іншим, здатність мати права й свободи, не порушуючи прав і свобод інших.

Толерантність – це намагання зрозуміти цінності та особливості світогляду іншої людини, це не поблажливість, але й не байдужість, не мовчазна терплячість до спотворених форм поведінки людей, проте й не всюдозволеність, що часто межує з агресією й неодмінно призводить до прихованих чи відверто виражених конфліктів.

Толерантність як ставлення, породжує довіру, готовність до співробітництва й компромісу, товарицькість і дружелюбність.

Сьогодні толерантність – яскравий показник ступеню демократичності кожної держави й одна з умов її розвитку. Політична толерантність є основою для плідних міжнародних відносин.

Для того, щоб досягти успіху у власному житті, не витратити сил на конфлікти, «побутові війни», кожному доцільно сформувати у собі толерантність як рису характеру. Для цього необхідно:

- бути готовими до того, що всі люди різні – не кращі й гірші, а просто різні;
- навчитися сприймати людей такими, якими вони є, не намагаючись змінити в них те, що нам не подобається;
- цінувати в кожній людині особистість і поважати її думки, почуття, переконання незалежно від того, чи збігаються вони з нашими;

- зберігати «власне обличчя», знайти себе і за будь-яких обставин залишатися собою.

Шлях до толерантності – це серйозна емоційна, інтелектуальна праця і психічна напруга, бо він можливий лише на основі зміни самого себе, своїх стереотипів, своєї свідомості.

Сьогодні на нашому тренінгу ми спробуємо пройти цей шлях для пізнання себе та інших.

2. Вправа «Рукоштовкання чи уклін» (10 хв.)

Мета: активізація учасників групи, створення позитивної емоційної атмосфери.

Запропонуйте групі утворити коло. Розкажіть групі про жести вітання, прийняті у різних народів. Заздалегідь попередьте учасників про те, що вони повинні будуть використовувати ці ритуали. Ось кілька варіантів вітання:

- обійми і триразове цілування по черзі в обидві щоки (Росія);
- легкий уклін зі схрещеними на грудях руками (Китай);
- рукоштовкання і поцілунок в обидві щоки (Франція);
- легкий уклін, долоні складені перед чолом (Індія);
- легкий уклін, руки і долоні витягнуті з боків (Японія);
- поцілунок у щоки, долоні лежать на передпліччях партнера (Іспанія);
- просте рукоштовкання і погляд в очі (Німеччина);
- м'яке рукоштовкання обома руками, торкання тільки кінчиками пальців (Малайзія);
- потертися носами один об один (ескімоська традиція).

Один з учасників починає «коло знайомств»: виступає на середину і вітає партнера, що стоїть справа. Потім йде за годинниковою стрілкою і по черзі вітає всіх членів групи. Учасники вітаються один з одним, використовуючи ритуали вітання, прийняті в різних культурах.

В ході гри підтримується атмосфера толерантності, поважливе ставлення один до одного. Крім того, учасникам напевно буде цікаво по-різному вітатися з людьми. Наприкінці вправи можна провести короткий обмін враженнями.

3. Вправа «Що таке «толерантність?»» (15 хв.)

Мета: дати можливість учасникам сформулювати наукове поняття толерантності; показати багатоаспектність поняття «толерантність».

Обладнання: визначення толерантності, написані на ватмані (Додаток 1).

Підготовка: написати визначення толерантності на великих аркушах і прикріпити їх перед початком заняття до дошки чи до стін зворотним боком до аудиторії.

Процедура проведення: ведучий об'єднує учасників на групи по 3 - 4 осіб. Кожна група має виробити в результаті «мозкового штурму» своє визначення толерантності. Визначення повинне бути коротким і ємним. Після обговорення представник від кожної групи знайомить із визначенням усіх учасників.

Після закінчення обговорення у групах кожне визначення виписується на дошці чи на ватмані.

Після того, як групи представлять свої формулювання, ведучий повертає заздалегідь заготовлені визначення «обличчям» до аудиторії. Учасники мають

можливість ознайомитися з існуючими визначеннями і висловити своє ставлення до них.

Питання для обговорення:

- Що відрізняє кожне визначення?
- Чи є щось, що поєднує якісь із запропонованих визначень?
- Яке визначення найбільш вдале?
- Чи можна дати одне визначення поняттю «толерантність»?

Під час обговорення зверніть увагу на наступні моменти:

- Поняття «толерантність» має безліч аспектів.
- Кожне з визначень виявило якусь грань толерантності.

4. Завдання «Дієта толерантності» (3 хв.)

Обладнання: аркуші з «дієтою толерантності» за кількістю учасників.

Деякі з вас уперше ознайомилися з поняттям «толерантність». Яке з визначень толерантності викликало у вас найбільший відгук? Чи є для вас тема толерантності актуальною, і якщо так, то чому? Чи хочете ви стати толерантними? Ось, яку «дієту» для тих, хто хоче стати толерантними, розробили психологи (кожному роздається аркуш з інформацією):

Понеділок: розмовляючи з людьми, дивись їм у вічі; вітайся з усіма.

Вівторок: намагайся нікому не нав'язувати свою волю.

Середа: зробити для когось добру справу так, щоб він не здогадувався, що добро йде від вас;

Четвер: не виявляти до іншого такого відношення, яке ви не хочете відчувати до себе;

П'ятниця: намагатися мати гарний вигляд, говорити з усіма тихим голосом;

Субота: записати 5 позитивних якостей, що характеризують вас і вашого друга;

Неділя: знайдіть 3 приводи, щоб сказати «дякую» вашим близьким.

5. Вправа «Риси толерантної особистості» (10 хв.)

Мета: ознайомити учасників з основними рисами толерантної особистості; дати можливість підліткам оцінити ступінь своєї толерантності.

Обладнання: бланки опитувальника для кожного учасника (Додаток 2).

Підготовка: бланк опитувальника з колонкою В на великому аркуші прикріплюється на дошку чи стіну.

Процедура проведення: учасники одержують бланки опитувальника. Ведучий пояснює, що 15 характеристик, перерахованих тут, властиві толерантній особистості.

Інструкція: Спочатку в колонку А поставте: «+» навпроти тих трьох рис, що, на вашу думку, у вас найбільше виражені; «О» навпроти тих трьох рис, що у вас найменш виражені.

Потім у колонку В поставте: «+» навпроти тих трьох рис, що, на ваш погляд, найхарактерніші, для толерантної особистості.

Цей бланк залишиться у вас, і про результати ніхто не довідається, тому ви можете відповідати чесно.

На заповнення опитувальника дається 3-5 хвилин.

Потім ведучий заповнює заздалегідь підготовлений бланк опитувальника, прикріплений на дошку. Для цього він просить підняти руки тих, хто відзначив у колонці В першу якість. Кількість відповідей підраховується і заноситься в колонку бланка. У такий же спосіб підраховується кількість відповідей за кожною якістю. Ті три якості, що набрали найбільшу кількість балів, і є ядром толерантної особистості (з погляду даної групи).

Учасники одержують можливість: порівняти уявлення про толерантну особистість кожного з членів групи із загальногруповим уявленням та порівняти уявлення про себе («+» у колонку «А») з портретом толерантної особистості, створеним групою.

Інформаційне повідомлення «Чим відрізняється толерантна особистість від інтолерантної» (5 хв.)

Мета: ознайомлення з уявленням відомих психологів про толерантну особистість.

«Чим відрізняється толерантна особистість від інтолерантної» *(підготовлено на основі робіт Г. Олпорта)*

Розподіл людей на толерантних та інтолерантних є досить умовним. Крайні позиції зустрічаються рідко. Кожна людина у своєму житті робить як толерантні, так і інтолерантні вчинки. Проте, схильність поводитися толерантно чи інтолерантно може стати стійкою особистісною рисою, що й дає змогу розрізняти толерантні та інтолерантні особистості й характеризувати їх.

1. Знання самого себе. Толерантні люди більше знають про свої достоїнства й недоліки. Критично ставлячись до себе, вони не прагнуть у всіх своїх негараздах звинувачувати оточуючих.

Психологи дійшли висновку, що в толерантної особистості значно більший розрив між «Я-ідеальним» (тобто, уявленням про те, яким би «Я» хотів стати) і «Я-реальним» (уявленням про те, який «Я» є), ніж у інтолерантної людини (у якої «Я-ідеальне» і «Я-реальне» практично збігаються). Толерантні люди краще знають самих себе, причому не тільки свої достоїнства, а й недоліки, тому менш задоволені собою. У зв'язку з цим потенціал для саморозвитку в них вищий. Інтолерантна людина зауважує в себе більше достоїнств, ніж недоліків, тому у всіх проблемах частіше схильна обвинувачувати оточуючих.

2. Захищеність. Інтолерантній людині важко жити у згоді як із самою собою, так і з іншими людьми. Вона побоюється свого соціального оточення і навіть себе, своїх інстинктів. Над нею ніби нависає відчуття постійної загрози. Толерантна людина зазвичай відчувається безпечно. Тому вона не прагне захищатися від інших людей і груп. Відсутність загрози чи переконаність, що з нею можна справитися – важлива умова формування толерантної особистості.

3. Відповідальність. Інтолерантна людина вважає, що події, які відбуваються, від неї не залежать. Вона не владна над долею. Вона переконана, наприклад, що багато подій пояснює астрологія, їй легше думати, що щось відбувається із нею, а не вона є причиною подій. Толерантні люди, навпаки, переконані, що доля залежить не від розташування зірок, а від них самих. Толерантні люди не перекладають відповідальність на інших, вони несуть її самі. Інтолерантні прагнуть зняти із себе відповідальність за те, що відбувається з

ними і довкола них. Ця особливість пов'язана з прагненням в усьому звинувачувати інших і лежить в основі формування забобонів у ставленні до інших груп — не я ненавиджу і заподіюю шкоду іншим, це вони ненавидять і заподіюють мені шкоду.

4. Потреба у визначеності. Інтолерантні особистості поділяють світ навпіл – на чорне і біле. Для них не існує півтонів, є тільки два типи людей – погані і гарні, тільки один правильний шлях у житті. Вони наголошують на розбіжностях між «своєю» і «чужою» групами. Вони не можуть ставитися до чогось нейтрально: усе, що відбувається, або схвалюють, або ні. Толерантна людина, навпаки, визнає світ у його різноманітті і готова вислухати будь-яку думку.

5. Орієнтація на себе – орієнтація на інших. Виявилося, що толерантна особистість більше орієнтована на себе в роботі, у фантазіях, творчому процесі, теоретичних міркуваннях. У проблемних ситуаціях толерантні люди схильні звинувачувати себе, а не оточуючих. Такі люди прагнуть до особистісної незалежності більше, ніж до приналежності зовнішнім інститутам і авторитетам, тому що їм не потрібно за когось ховатися.

Дослідження психологів засвідчили, що прагнення належати до суспільних інститутів у інтолерантних людей виражено значно сильніше, ніж у толерантних. Так, дівчата з антисемітськими тенденціями більш схильні поєднуватися в сестринства, більш релігійні, більш патріотичні. Численні дослідження виявляють позитивний зв'язок між існуванням у людини забобонів і високим «патріотизмом». Був показаний зв'язок між націоналізмом і ненавистю до меншостей у нацистській Німеччині.

6. Схильність до порядку. Психологи з'ясували, що інтолерантна людина надто великого значення надає охайності, гарним манерам, ввічливості. Для неї важливо, щоб в усьому був порядок. Для толерантних людей ці якості не мають такої великої цінності і відходять на другий план.

Нацисти надзвичайно важливу роль відводили цій чесноті. Гітлер проповідував аскетизм. Відповідно до нацистських переконань усе життя людини повинно проходити згідно з протоколом. Євреїв постійно звинувачували в непорядності, аморальності, неохайності.

Інтолерантна людина не тільки любить порядок узагалі, вона особливо любить соціальний порядок. У своєму прагненні належати партії, національності, угрупованню вона знаходить безпеку і визначеність. Ця приналежність дає їй захист від постійного занепокоєння.

7. Здатність до емпатії. Здатність до емпатії визначається як соціальна чутливість, уміння давати правильні судження про інших людей.

Що є основою емпатійних здібностей – точно не визначено. Можливо, це продукт сприятливої сімейної атмосфери, розвинених естетичних почуттів, високих соціальних цінностей.

В одному з експериментальних досліджень виявлялася здатність до емпатії в толерантних та інтолерантних учнів. Упродовж 20 хвилин учні однієї статі і віку розмовляли на різні теми одне з одним наодинці. Кожний формував своє уявлення про співрозмовника. Після бесіди експериментатор попросив учнів

заповнити опитувальник, що виявляє ступінь толерантності, за свого співрозмовника. Виявилось, що інтолерантні учні оцінювали своїх партнерів по експерименту відповідно до своїх власних переконань, тобто вони в їхніх очах мали вигляд більш інтолерантними, ніж були насправді. Толерантні учні виявили точніші судження про людей – вони адекватніше оцінювали як толерантних, так і інтолерантних співрозмовників.

8. Почуття гумору. Почуття гумору і здатність посміятися над собою важлива риса толерантної особистості. У того, хто може посміятися над собою, менша потреба відчувати перевагу над іншими.

9. Авторитаризм. Для інтолерантної особистості надзвичайно важлива суспільна ієрархія. Коли американських студентів попросили назвати людей, яких вони вважають великими, інтолерантні назвали імена лідерів, що мали владу і контроль над іншими (Наполеон, Бісмарк), у той час як для толерантних більш властиво називати артистів, учених (Чаплін, Ейнштейн). Інтолерантну особистість влаштовує життя в упорядкованому, авторитарному суспільстві сильною владою. Інтолерантна людина вважає, що зовнішня дисципліна надзвичайно важлива. Толерантна людина воліє жити у вільному, демократичному суспільстві.

Таким чином, є два шляхи розвитку особистості: Інтолерантний і толерантний. Інтолерантний шлях характеризується уявленням про власну винятковість, прагненням переносити відповідальність на оточення, відчуттям навислої загрози, потребою в порядку, у бажанні сильної влади. Інший шлях — шлях людини вільної, яка добре себе знає. Хороше ставлення до себе співіснує з позитивним ставленням до оточуючих і доброзичливим ставленням до світу.

6. Вправа «Чарівна крамниця» (15 хв.)

Мета: дати учасникам можливість з'ясувати, яких якостей їм бракує для того, щоб вважатися справді толерантними людьми.

Обладнання: кольорові смужки паперу (друкарського) розміром 40 мм * 60 мм, приладдя для письма.

Процедура проведення: попросіть учасників групи уявити, що є крамниця незвичайних «речей»: терпіння, поблажливості, прийняття інших, почуття гумору, чуйності, довіри, альтруїзму, терпимості до розбіжностей, уміння володіти собою, доброзичливості, схильності не засуджувати інших, гуманізму, уміння слухати, допитливості, здатності до співпереживання. Нагадаємо, що з цими якостями група працювала в попередній вправі, і бланк із їх переліком усе ще висить на дошці. Ведучий виступає в ролі продавця, що обмінює одні якості на інші. Викликається один із учасників. Він може придбати одну чи трохи «речей», яких у нього немає. (Це ті якості, що, на думку групи, важливі для толерантної особистості, але відзначені «О» у колонку А опитувальника цього учасника, тобто слабо виражені в нього.) Наприклад, покупець просить у продавця «терпіння». Продавець з'ясовує, скільки йому потрібно «терпіння», навіщо воно йому, у яких випадках він хоче бути «терплячим». Як плату продавець просить у покупця щось замість. Наприклад, той може розплатитися «почуттям гумору», якого в нього з надлишком. (Придбаний товар «випикується» покупцю).

7. Вправа «Емблема толерантності» (10 хв.)

Мета: продовження роботи з визначеннями толерантності; розвиток фантазії, експресивних способів самовираження.

Обладнання: папір, кольорові олівці чи фломастери, ножиці, скотч.

Кожний спробує самостійно намалювати таку емблему, що могла б друкуватися на суперобкладинках, політичних документах, національних прапорах. Процес малювання триває 5 хв. Після завершення роботи учасники розглядають малюнки один одного (для цього можна ходити по кімнаті). Після ознайомлення з результатами творчості інших учасники повинні висунути гасло, що відображало б сутність їхніх емблем (обговорення 3-5 хв.). Заключний етап вправи – презентація емблем.

8. Підведення підсумків (5 хв.)

Тренер разом із групою (безоціночно) обговорюють усі види діяльності, використані під час заняття.

Можливий варіант обговорення: тренер пропонує учасникам висловити власні судження з приводу тренінгу, доповнюючи незакінчене речення: «Мені було..., тому що...»

9. Етюд «Посмішка по колу» (5 хв.)

Мета: підведення учасників до завершення заняття.

Всі беруться за руки і «передають» посмішку по колу: кожен повертається до свого сусіда праворуч чи ліворуч і, побажавши щось хороше та приємне, посміхається йому. При цьому можна образно «взяти посмішку» в долоні і обережно передавати її по колу, з рук в руки.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Бех, І.Д. Школа толерантності: [орієнтовна концепція толерантності; програма спецкурсу «Психологія толерантності людських стосунків; корекційно – виховний тренінг «Я – толерантна особистість»] / І.Д.Бех, Т.А. Горлач та інші // Позакласний час . – 2010 . – №7 . – С. 41-54.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів / Григорій Ващенко ; Всеукр. педагог. т-во ім. Г. Ващенка. – К. : Укр. Видавнича Спілка, 1997. – 441 с.
3. Воробйова І.В. Психотехнології розвитку особистості: навч. посібник / І.В. Воробйова, О.М. Шахматова; Рос. держ. проф.-пед. ун-т. – [2-ге вид., перероб. і дол.]. – Єкатеринбург: РГППУ, 2011. – 170 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Грецов А. Г. Психологические тренинги с подростками / А. Г. Грецов. – СПб: Питер. 2008 – 84 с.
6. Грива О. А. Толерантність молоді у полікультурному середовищі: Монографія / Грива О. А. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 275 с.
7. Декларація принципів толерантності // Педагогіка толерантності. – 1999. – № 3-4. – С. 175-180.
8. Живолуп Л. В. Тренінг розвитку толерантності у підлітків / Автор-укладач Л. В. Живолуп. - Кременчук, 2008. – 33 с.

9. Ирина Авидон, Ольга Гончукова 100 разминок, которые украсят ваш тренинг [Электронный ресурс]/ Авидон И., Гончукова О. – режим доступа <http://figym.kz/uploads/100razm.pdf>
10. Іщенко Р.І. Розвиток комунікативних навичок учнів: [програма тренінгу] / Р.І. Іщенко – Миргород, 2010. – 28 с.
11. Лекторский В.А. О толерантности, плюрализме и критицизме / В.А. Лекторский // Вопросы философии. 1997. – № 11. – С. 46-54.
12. Мосієнко О. О. Розвиток навичок ефективної взаємодії в студентських колективах: [розвивальна програма] / Мосієнко О. О. - Полтава: Полтавський будівельний технікум транспортного будівництва, 2010. – 13 с.
13. Новый тлумачний словник української мови. – К. : Наукова думка, 2006. – 824 с.
14. Педагогічний словник / за ред. дійсного члена АПН України М.Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 1440 с.
15. Петрицький В. А. Толерантность – универсальный этический принцип / В.А. Петрицкий // Известия СП лесотехнической академии. – СПб., 1993. – С. 139-151
16. Профілактика синдрому емоційного вигорання педагогів / уклад. А.Г. Дербеньова, А.В. Кунцевська. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 223 с.
17. Технологія проведення тренінгів з формування здорового способу життя молоді / Г.М.Бевз, О.П.Главник – К.: Український ін.-т соціальних досліджень, 2005 – Кн.1. – 176 с.
18. Толерантність, терпимість // Великий тлумачний словник сучасної української мови / укладач і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
19. Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения / К.Фопель, Пер. с нем. – М.: Генезис, 2002. – 336 с.

Додаток 1

Визначення толерантності

У перекладі з латинської «*tolerance*» означає «*терпіння*».

Плакат Толерантність це:

1. Співпраця, дух партнерства.
2. Готовність приймати чужу думку.
3. Повага людського гідності.
4. Повага прав інших.
5. Прийняття іншого таким, яким він є.
6. Здатність поставити себе на місце іншого.
7. Повага права бути іншим.
8. Визнання різноманіття.
9. Визнання рівності інших.
10. Терпимість до чужих думок, вірувань і поведінки.
11. Відмовлення од домінування, заподіяння шкоди і насильства.

Додаток 2

№ з/п	Риси толерантності особистості	А	Б
1.	Прийняття інших		
2.	Поблажливість		
3.	Терпіння		
4.	Почуття гумору		
5.	Чуйність		
6.	Довіра		
7.	Альтруїзм		
8.	Терпимість до розбіжностей		
9.	Уміння володіти собою		
10.	Доброзичливість		
11.	Уміння не засуджувати інших		
12.	Гуманізм		
13.	Уміння слухати		
14.	Допитливість		
15.	Здатність до співпереживання		

ІНТЕЛЕКТ І ЗДОРОВ'Я

Лисенко О. М.,

вчитель початкових класів

Маловисківської ЗШ І-ІІІ ступенів № 3

Маловисківської міської ради

БЕЗ ЗДОРОВ'Я НЕМОЖЛИВЕ І ЩАСТЯ (для учнів початкових класів та їхніх батьків)

Мета і завдання: поглибити знання дітей та їхніх батьків про здоров'я; формувати у дітей навички безпечної поведінки та свідоме ставлення до здоров'я; виховувати бажання вести здоровий спосіб життя. Вчити учнів, батьків, краще розуміти самих себе і критично ставитися до власної поведінки. Формувати вміння ефективно спілкуватися; сприяти прагненню зрозуміти оточуючих і аналізувати свої стосунки з ними; вчити робити здоровий вибір і приймати адекватні рішення.

Обладнання: картки з правилами роботи, зображення Золотої рибки, дощечки для письма, картки – «валізи», все для Фотосушки, різного кольору дзвіночки для об'єднання в групи, стікери, завдання для роботи в групах, фотопазли.

Розміщення: два кола стільців, всередині – для дітей, навколо них – для батьків.

Хід заняття

Очно

Дистанційно

I. Привітання

Діти з батьками стають у пари по колу.

Всі разом промовляють слова віршика і роблять відповідні рухи.

Раз долонька, два долонька,

В пару станемо скоріш.

Привітались, посміхнулись,

Разом – завжди веселіш.

(далі говорять тільки діти)

Поряд мама, поряд тато,

Добре з рідними всім нам,

Попрацюємо завзято,

Буде користь нам і вам.

II. Повторення правил роботи. Гра «Пантоміма»

Кожна пара отримує картку із записаним правилом роботи під час заняття. Потрібно «показати» правило так, щоб інші його назвали.

*Використовується
сервіс для
відеоконференцій та
онлайн-зустрічей
Zoom*

Наприклад:

- приходити вчасно;
- вимкнути мобільні телефони;
- правило «тут і зараз»;
- правило «піднятої руки»;
- не шуміти;
- не викрикувати;
- не ображатися;
- бути привітними;
- правило добровільної активності;
- говорити по черзі й коротко;
- не критикувати;
- правило «вільної ноги».

III. Очікування

Вправа «Золота рибка»

На дошці прикріплений малюнок великої «золотої» рибки із прорізними у вигляді лусочок кишеньками. Батьки разом із дітьми на стікерах пишуть очікування. Листочки поміщуються до кишеньок, хто бажає, озвучує свої думки.

*Використовується
віртуальна
інтерактивна дошка
Padlet*

IV. Актуалізація. Обмін враженнями

1. Фотосушка «Найяскравіший день канікул»

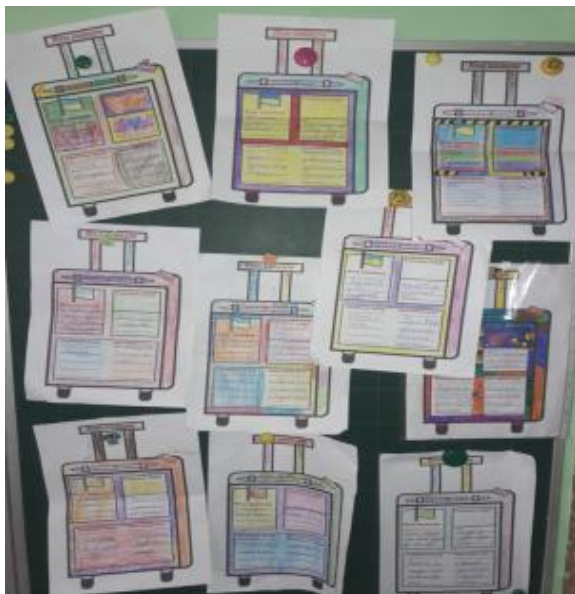
Напередодні діти отримують завдання принести фотографію, на якій зафіксовано найяскравіший день літніх канікул. Фото розміщуються в класі (мотузка та прищіпки) так, щоб всі мали до них доступ.

*Використовується
віртуальна
інтерактивна дошка
Padlet*

2. «Валіза вражень»

Діти разом із батьками протягом 3-5 хвилин заповнюють відповідями картку про враження від канікул. Презентують, хто бажає.

*Використовується
соціальний
фотосервіс **Pinterest***

Ідея запозичена із сайта Pinterest

V. Основна частина заняття.

1. Вправа «Три бажання»

Діти та батьки одночасно пишуть (малюють) три бажання, які б хотіли загадати Золотій рибці.

Потім утворюють пару та обирають те, яке співпало (суттєво).

Одне бажання, обране від пари, прикріплюється всередину силуету рибки.

Утворюємо хмару бажань класу.

Коментар: очікується, що більшість бажань стосуватиметься здоров'я.

Висновок: здоров'я – найважливіше для кожної людини. Особливо під час пандемії ми всі відчули його значимість.

- Здоров'я настільки переважає решту благ життя, що здоровий жебрак щасливіший за хворого короля (Артур Шопенгауер).

- *Головним скарбом життя є не землі, що ти їх завоював, не багатства, що їх маєш у скринях... Головним скарбом життя є здоров'я, і, щоб його зберегти, потрібно багато що знати (Авіцена).*

2. Робота в групах. Вправи «Портрети емоцій» та «Історія по колу»

Здійснюємо об'єднання в групи дітей та батьків.

(Із скриньки діти витягують кольорові картинки (стікери, листочки, цукерки) та об'єднуються у чотири групи. Наприклад: картинки дзвіночків різних кольорів).

Завдання для дітей, які працюють у групах:

Кожна група має картку із зображенням обличчя людини і підготовлені силуети носа, очей, ротика (у

Використовується сервіс для створення хмари тегів Word Art (Tagul)

Використовуються віртуальна інтерактивна дошка Padlet та платформа для відеоконференцій Google Meet

різних емоційних станах). Потрібно, працюючи разом, наклеїти все це на силует обличчя.

Висновки: Проаналізуйте, яка людина у вас вийшла – здорова чи хвора, весела чи сумна? На яку людину ви б хотіли бути схожі? Чому?

Завдання для батьків, які працюють в спільному колі:

Складання історії по колу «Ідеальний день моєї сім'ї». Передаючи по колу іграшку-смайл, кожний говорить одне речення, яке б ілюструвало ідеальну модель 1 дня ідеальної сім'ї, але так, щоб кожне наступне речення було логічним продовженням попереднього.

Починає учитель: Одного сонячного ранку...

Висновки: Чи хотіли б ви жити в такій ідеальній сім'ї? Чому? Що потрібно, щоб ваша сім'я стала такою? Яке місце займає турбота про здоров'я у вашій родині?

3. Зміна діяльності груп. Вправи: «Колаж» та «Стежина здоров'я»

Батьки стають біля своїх дітей. Тепер вони утворили батьківські робочі групи.

(Тепер батьки працюватимуть у групах, а діти сідають у загальне коло).

Завдання для батьків. Необхідно визначити причини захворювань та погіршення стану здоров'я або, як варіант, створити із запропонованих матеріалів колаж «Наше здоров'я – у наших руках!»

Завдання для дітей «Стежина здоров'я».

– Ми з вами, діти, спробуємо викласти «стежину здоров'я». Чи буде вона довгою – залежить від вас. Для того, щоб прокласти хоча б один слід до здоров'я, необхідно пригадати правила здорового способу життя. Відповіді позначимо на листках у формі сліду дитячої ноги і ними викладемо «стежину здоров'я».

(Очікувані відповіді: вмиватися, чистити зуби, займатися спортом, їсти корисну їжу, гратися на свіжому повітрі тощо).

4. Перевірка роботи батьків.

– Що із того, що ви назвали, залежить від самої людини?

– На що ми можемо впливати?

– Як бачите, багато чого залежить від нас самих.

– То який же висновок можна зробити? (Наше здоров'я – у наших руках).

VI. Рефлексія.

Спільна робота дітей та батьків.

– Всі знають, що здоров'я буває фізичне, соціальне, психічне, духовне. Під час карантину багато хто перебував у стані депресії, розпачу, хвилювання, навіть, паніки. А це негативно впливає на людину. Тому треба вчитися контролювати свої емоції, уникати стресів і, взагалі, оптимістично налаштуватися на події навколо.

Тож, пограємо в гру **«Оптимісти»**.

Я запропоную вам деякі ситуації, а ваше завдання – знайти із них оптимістичний вихід, який буде сприяти здоров'ю. Ви обговорюєте варіанти в парі та озвучуєте.

Ситуація 1. Ввечері неочікувано вимкнули світло.

Ситуація 2. Цілий день іде дощ.

Ситуація 3. Відключили інтернет.

Ситуація 4. Мама поїхала у відрядження.

Ситуація 5. Знову карантин.

Гра «Домовлялки».

Давайте зараз зробимо ще один крок до здорового способу життя. Сядьте батьки й діти обличчям один до одного і пообіцяйте (домовтеся), про щось, що кожен з вас буде робити на користь здоров'ю.

(Обіцянки: робити зарядку, бігати вранці, добре харчуватися, пити воду протягом дня, їсти 1 фрукт щоранку тощо).

Пам'ятайте, обіцянка, дана привселюдно, обов'язково повинна виконуватися!

Перевірка очікувань батьків.

– Чи «виконала» ваші бажання сьогодні «золота» рибка?

– Якщо ні, то бажання залишається в кишеньці, а якщо так – повертається власнику.

Оцінка заняття дітьми.

Вчитель: Діти, а вам сподобалося наше заняття? Якщо так: покажіть *Лайк*, а як ні – *Дизлайк*.

Поясніть, чому у вас такий настрій?

Гра «Фотопазли»

Кожна пара отримує частинку пазлу, які по черзі потрібно розмістити на дошці чи килимку так, щоб утворилася ціла світлина (на ній, наприклад, фото класу).

Для створення пазлів використовується сервіс для обробки фотографій IMGonline.com.ua

Дякую батькам і дітям за роботу. На згадку про заняття всі отримують фотопазли із архіву класу.

Заключне слово вчителя:

Ми з вами одна шкільна родина,
Я піклююся про кожного, як про доньку та сина.
Хочу щоб все в нас склалося гаразд,
І ніякі лиха не заходили в клас.
Бо цей карантин дав нам всім зрозуміти,
Що краще до школи дітям ходити!!!
Тож, будьте здорові, будьте щасливі,
Нехай вистачає бажання та сили:
Учитися, гратися та дружити,
Мріяти, діяти і здорово жити!!!

*Віноградова А. А.,
вчитель початкових класів
Перчунівського ЗЗСО I-III ст.
Добровеличківської районної ради*

ЗДОРОВА ПЛАНЕТА – ЗДОРОВА ЛЮДИНА
(для учнів 3-4 класів)

Мета: формувати у дітей уявлення про природу як живий організм; спонукати до спілкування з природою без завдання їй шкоди; вчити учнів вирішувати логічні завдання шляхом підказок і пошуку рішень в нестандартних ситуаціях; формувати екологічну культуру, сприяти виробленню активної життєвої позиції; прищеплювати почуття відповідальності за збереження природних ресурсів лісу і води; вчити бачити красу світу; виховувати розуміння необхідності активної охорони та відновлення навколишнього середовища, прищеплювати почуття любові, вдячності природі.

Обладнання: глобус, кросворди, мапи, картки для дидактичних ігор, емблеми, презентація, зображення природи.

*За чисті води, за чисті ріки
Боротись будемо на віки!*

1. Організаційний момент

Швидко літо промайнуло, перейшли ми в 3 клас,

Зараз кожен промовляє, хто і як змінився в нас.

Як же хлопці підросли! Всі засмагли та здорові!

До роботи вже готові?

А тепер зробіть навколо мене гарне коло. Подивіться один одному в очі і посміхніться, подаруйте своєму товаришеві ніжну, лагідну посмішку. *(Діти посміхаються.)*

Візьміться за руки, закрийте очі, відчуйте тепло один одного, зігрійте теплом свого товариша.

Давайте промовимо чарівні слова:

Я здорова, гарна дитина.

Всім дітям я бажаю здоров'я.

Нехай вони будуть веселі,

Красиві, здорові і щасливі.

Любі мої дітки, вітаю вас з початком нового навчального року! Бажаю міцного здоров'я, успіхів у навчанні, справжніх друзів і високих досягнень!

2. Основна частина

Слово вчителя.

А скажіть мені будь-ласка чи може бути людина здоровою, якщо її планета хвора?

Чому наш навчальний рік закінчився незвично? *(Був карантин.)*

З якої причини? *(Хвороба Covid-19)*

Чи можемо ми сказати, що природа розлютилася на людство?

Відповіді на ці питання ми віднайдемо виконавши всі завдання.

У хворої природи здорових людей не буває. Від того який стан навколишнього середовища залежить і наше здоров'я. Чим більше сміття ми викидаємо у довкілля, тим більше хвороб.

Презентація «Вплив забруднення довкілля на здоров'я людини».

Бесіда з учнями на основі презентації:

Діти, а чи знаєте ви назву професії людини, яка захищає природу? *(Еколог)*

Стати екологом може кожен із нас, зробивши маленьку справу для порятунку не тільки природи, а і свого здоров'я, тому що ми частинка її.

Будьте до природи уважними, і вона обов'язково вам віддячить!

Пам'ятайте! Людина – частина природи. Знищуємо природу – знищуємо самих себе.

Дерево, трава, і квітка, й птахи

Не завжди зуміють захиститись!

Якщо будуть знищені вони –

На планеті ми залишимося самі.

Вчитель. Урок сьогодні буде незвичайний: на нас чекають ігрові пригоди. Тому зараз ми розділимося на команди і розпочнемо нашу гру.

ЗАВДАННЯ 1: «ЗНАЙДИ КЛЮЧОВЕ СЛОВО»

Мета: закріпити знання дітей про птахів та тварин, їх особливості та спосіб життя.

Обладнання: маркер, аркуші паперу зі схемою кросворда та загадки до нього на кожную команду.

Хід завдання:

Дати відповіді на загадки та записати у кросворд в червоних квадратах – назва команд: «Екологи» та «Охоронці». (Додаток 1)

Після виконання першого завдання учні отримують емблеми своїх команд, мапи руху екологічною стежиною для виконання наступних завдань.

ЗАВДАННЯ 2: «ВПІЗНАЙ ТА ВРЯТУЙ ТВАРИНКУ»

Мета: формувати бережливе ставлення до тварин, усвідомлення того, що всі тварини приносять користь природі.

До нас надійшли листи від тварин. Давайте ознайомимося з ними і вирішимо, чи правильно чинить людина.

Лист 1. «Сама знаю, що не красуня. А якщо я опиняюся поруч, багато хто втікає, а гірше – й камінням жбурнуть або ногою вдарять. А за що? Користь від мене велика». *(Це жаба.)*

Одна жаба охороняє від гусениць і черв'яків цілий город. Якщо в домі завелися таргани, принеси жабу – і вони зникнуть.

Лист 2. «Ох і не люблять мене люди. Голос їм мій, бач, не подобається, і очі, кажуть, в мене негарні. Вважають, що я біду приношу. А чи так це? Якби не я, прийшлося б декому сидіти без хліба». *(Це сова.)*

Сова знаходиться під охороною держави. Одна сова знищує за літо 1000 мишей, які можуть знищити 1 тонну зерна.

ЗАВДАННЯ 3: «ЛОГІЧНИЙ ЛАНЦЮЖОК»

Потрібно підкреслити зайве в цьому ланцюжку слово. Кожна команда отримує по 5 завдань.

1. Корінь, стебло, квітка, букет, лист – це частини рослин.
2. Сонце, камінь, дуб, небо, сніг – це нежива природа.
3. В'яз, вільха, ялиця, ясен, клен – це листяні дерева.
4. Глід, бересклет, ліщина, жимолость, липа, – це чагарники.
5. Поповзень, сойка, дятел, дрізд, корольок – зимуючі птахи.
6. Ведмідь, бурундук, борсук, білка – впадають у сплячку.
7. Ялина, сосна, ялиця, береза, модрина, туя, ялівець – це хвойні дерева.
8. Соловей, ластівка, стриж, ворона, зозуля, жайворонки – це перелітні птахи.
9. Горобець, соловей, жайворонок, дрізд – це птахи співучі.
10. Мати-й-мачуха, ромашка, деревій, кропива, кульбаба, вовче лико – це лікарські рослини.

ЗАВДАННЯ 4: «ШКІДЛИВО – КОРИСНО»

Мета: Закріпити правила поведінки в природі. Виховувати почуття дбайливого ставлення до природи та її багатств.

Картки з зображенням дій людей, які шкодять природі і які приносять користь. Діти визначають за допомогою сигнальних знаків (наприклад «стоп», «клас»), які дії є корисними, а які шкідливими. (Додаток 2)

ЗАВДАННЯ 5: «І У СМІТТЯ Є СВІЙ БУДИНОК»

Мета: закріпити вміння дітей сортувати сміття. Виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: картки з кольоровими контейнерами, картки з зображенням сміття. (Додаток 3)

ЗАВДАННЯ 6: «ЕКОЛОГІЧНІ ЗНАКИ»

Мета: закріпити знання дітей про екологічні знаки та правила поведінки в природі.

Обладнання: екологічні знаки: «Не зривай квітів», «Не руйнуй мурашник», «Не залишай за собою сміття», «Не розпалюй багаття в лісі», «Підгодовуємо птахів», «Саджаємо дерева».

Хід завдання:

Кожна команда отримує по три екологічні знаки, за якими діти розпізнають їх призначення. (Додаток 4)

ЗАВДАННЯ 7: «МАТЕМАТИЧНІ ЗАДАЧІ»

Кожна команда отримує по 4 задачі.

1. Лелека білий відкладає 6 яєць, а лелека чорний на 2 яйця менше. Скільки яєць відкладає лелека чорний?

2. Розмах крил метелика махаона звичайного 8 см, а білана капустяного на 3 см менша. Яким є розмах крил білана капустяного?

3. Розмах крил орлана білоголового 2 м 20 см, а орла-карлика – 1 м 20 см. На скільки розмах крил орлана білоголового більше за розмах крил орла-карлика?

4. Вага зайця-русака становить 6 кг, а вага зайця-біляка на 2 кг менше. Яка вага зайця-біляка?

5. За добу знищується вогнем 72 га лісу. Скільки га лісу знищується за одну годину?

6. Довжина річки Дніпро 981 кілометр; Південного Бугу – на 175 кілометрів менше, а Прип'яті – на 260 кілометрів менше, ніж довжина річки Південний Буг. Яка довжина річки Прип'ять?

7. У самки білого ведмедя народжується 3 дитинчат, а у гімалайського ведмедя – на 1 маля менше. Скільки дитинчат народжується у ведмедів разом?

8. У скільки разів довжина ріки Дністер (255 км) більша від довжини ріки Прут (85 км);?

9. Кинута на землю шкірка від банана в нашому кліматі розкладається близько 2 років. Кинутий недопалок сигарети розкладається на два роки довше. Пластиковий пакет розкладається на вісім років довше ніж недопалок. Скільки років потрібно для того щоб розклався пакет?

10. Кожен автомобіль викидає в атмосферу в 3 рази більше забруднюючих речовин в порівнянні зі своєю власною масою. Маса вантажівки 3 т . Яку кількість забруднюючих речовин викидає в атмосферу така машина?

ЗАВДАННЯ 8: «РАДЮ ЧИ СУМУЮ»

Мета: розвивати вміння аналізувати позитивний та негативний вплив людини на природу.

Діти отримують заздалегідь підготовлені картки, які символізують позитивні і негативні почуття. (Додаток 5)

1. На галявині дозрівають суниці.
2. Із сільської техніки у ґрунт стікає пальне.
3. На яблуні дозрівають червонобокi яблука.
4. Діти розпалюють багаття на скошеній траві.
5. Лісоруби вирубують дерева посеред лісу.
6. Із труби у воду стікають відходи.
7. Із джерела б'є чиста, прохолодна джерельна вода.
8. Людина в масці.

3. Підсумок.

Молодці! Усі завдання виконані.

Чи з'ясували ми, що стає причиною різних хвороб?

Творча колективна робота «Здорова планета»

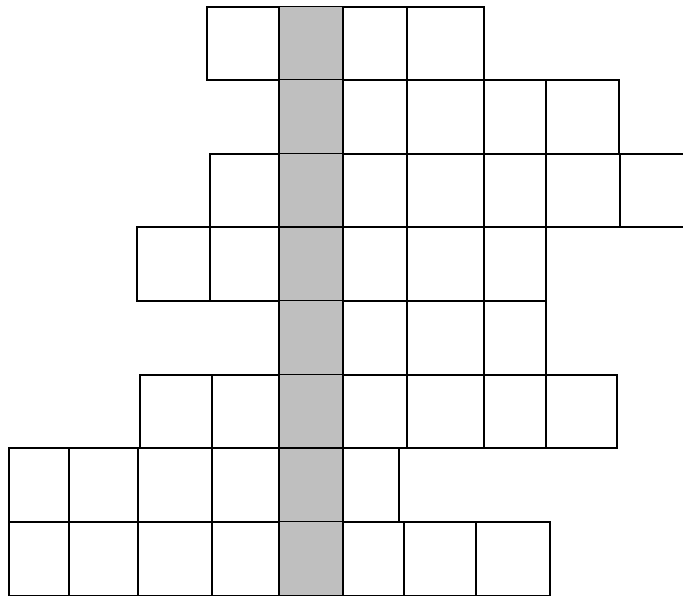
Діти прикріплюють на глобус картинки, які підтверджують екологічне здоров'я планети Земля.

Вчитель. Право живих на життя поважайте,
З вдячністю працю тварин зустрічайте.
Кожна хай зустріч несе відкриття:
Ціннішого в світі нема, ніж життя!

Додаток 1

1. Уночі гуляє,
А вдень спочиває,
Має круглі очі,
Бачить серед ночі. **(Сова)**
2. Народилось їх багато,
Є в них мама, є в них тато.
Менші, ніж заморські свинки,
Ці пухкі, малі тваринки. **(Хом'яки)**
3. Сам вечірньої години
Заховався в куц малини.
Та на дуду голосну
Грає пісню чарівну. **(Соловей)**
4. Дзьоб міцний і гарні крила,
Чорний хвіст, жилетка сіра,
Чи присяде, чи летить, –
«Кар, кар, кар!» – усе кричить.
(Ворона)

5. На скелі він будує дім
І не боїться жити в нім.
Могутніх два крила
Є у птаха цього. **(Орел)**
6. Як зима – вона на гілці,
І співає, мов на сопілці...
Жовті груди, чорні крила,
Кусень сала сама з'їла. **(Синичка)**
7. Вночі руда дівчина
Залізла тихо в двір,
Курей перелічила
Та й понесла у бір. **(Лисиця)**
8. Швидко скрізь цей птах літає,
Безліч мошок поїдає,
За вікном гніздо будує,
Тільки в нас він не зимує.
(Ластівка)

1. Білосніжна, гарна птиця,
Дім будує на водиці,
Дуже схожа на гусей,
Обережна до людей! **(Лебідь)**

2. Фиркає, коли сердитий
Весь колючками покритий
З голови до ніг. Ось так!
Здогадались, це ... **(Їжак)**

3. Хто це у садку скрекоче,
Всі новини знати хоче?
Це хитренька, білобока,
З чорним хвостиком ... **(Сорока)**

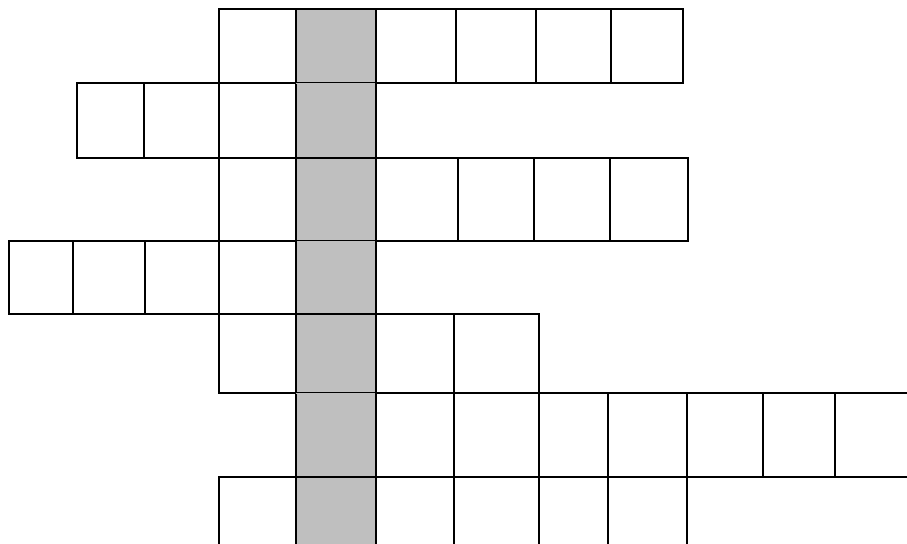
4. Цілий день працюю в гаї,
Діловито дзьобом б'ю,

Я не цвяхи забиваю,
Я комашок дістаю. **(Дятел)**

5. Вдалині посеред ночі
засвітилися хижі очі.
Від його пісень у звірів
морозець біжить по шкірі. **(Вовк)**

6. Маленький хлопчик
У сірій свитині
По дворах стрибає,
Крихти збирає. **(Горобчик)**

7. Відкладає птах яєчка,
Не лякає вітер, сніг,
А прокльонеться малеча –
Шишок вистачить для всіх! **(Шишкар)**

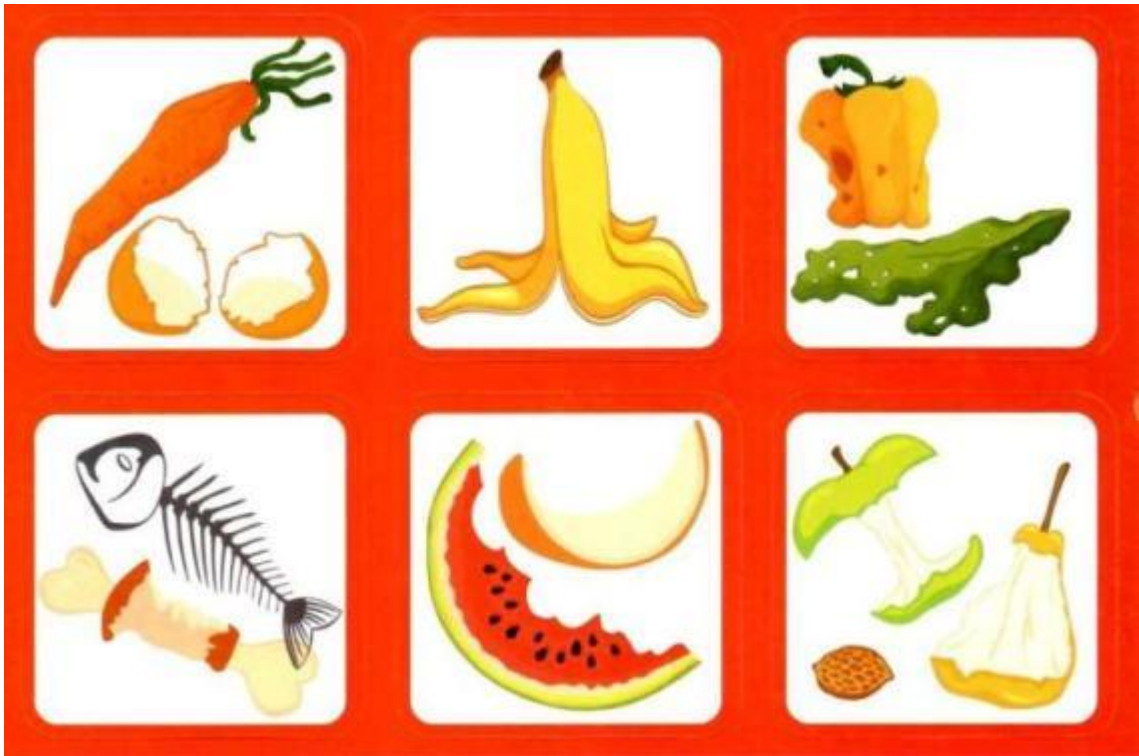

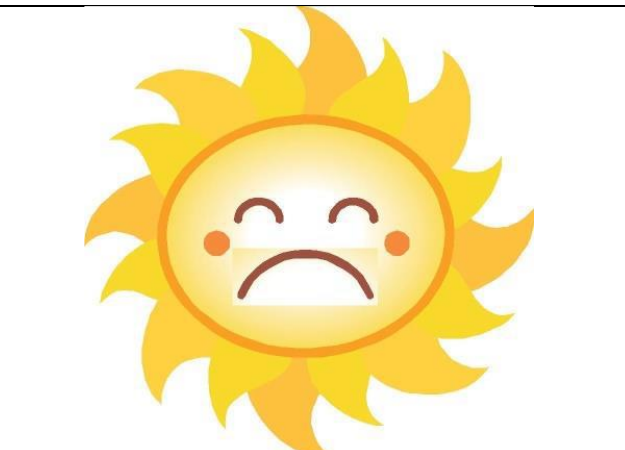
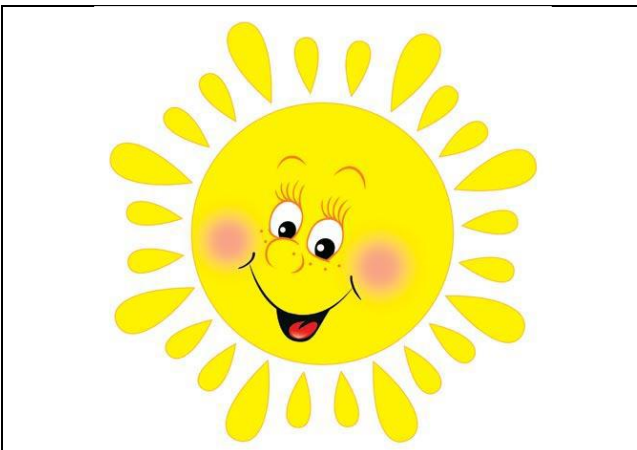

Додаток 5

*Коломоєць С. Д., вчитель
історії Улянівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів
Олександрійської районної
ради Кіровоградської області*

ПОДОРОЖІ З ЦІКАВИКОМ (для учнів 1-5 класів)

Дітям про правила безпеки на залізниці

Я – Цікавик. Скрізь і всюди
Добре знають мене люди.
Знають всі – дорослі й діти,
Я цікавлюсь всім на світі.

Знову кличу вас в мандрівку,
Тут доріг, погляньте, скільки:
Он до лісу, он – до моря,
Он в пустелю, он у гори.
Є у холод, є у спеку,
Є близькі і є далекі.
Але є одна єдина,
Що веде нас у країну,
Що і близько, і далеко.
Звем країну цю – БЕЗПЕКА!
Ми не раз вже тут бували,
Разом з вами мандрували.
Ми були тут обережні:
Вчили правила пожежні,

Вчили правила безпеки,
Як купатися у спеку;
Як поводитися не слід,
Коли на водоймах лід;
Як пожежі не вчинити;
Як людей злих розрізнити.
Тут гуртом ми, що є сили,
Правила пожежні вчили.
Де ми тільки не бували,
Що ми тільки не вивчали ...
Нам на місці не сидиться,
Тож гайда до залізниці.
Ми ішли гуртом веселим
Через місто, через села.
І пройшли уже чимало.
Друзі! Гляньте! Он металом
Проти сонечка іскриться
Довга смуга залізниці.
Через стрілки, перегони
Мчать кудись, у даль, вагони,
І цистерни, і платформи.
Гляньте! Дядечко у формі
У кабіні тепловоза
(Хоч у спеку, хоч в морози)
Дивиться вперед уважно,
Нам всміхається поважно.
Наш весь клас його вітає,
Він гудком відповідає
І важкого ешелону
Десь за дальній обрій гоне.
Як там хто, я, особисто,
Мрію стати машиністом!

Але гляньте! Онде, зліва,
Що з'явилося за диво?!
Хтось бреде побіля колій.
Це ж знайомий наш, Микола!
Де ми тільки не бували,
Скрізь Миколу зустрічали.
От і неслух ця дитина:
Він катався на крижині,
За вантажівки чіплявся,
На новобудові грався,
Він тонув разів чотири,

Ледь був не спалив квартири
(От пішло б добро все з димом!),
Ліз вночі до магазину,
Із товаришем по школі
Цигарки палив Микола.
А іще, скажу, до речі,
Він шахрайці виніс речі,
І в грозу біг під тополю,
Що стояла серед поля ...
Одним словом, що й казати –
Вміє клопотів шукати.

Запитання для уважних:

- 1) Куди запросив у нову подорож дітей Цікавик?
- 2) Що ви можете сказати про Миколу?

Ось і зараз, дуже схоже,
Він без клопотів не може.
Де тиняться – без різниці,
То й прийшов до залізниці.
Але ж тут, усім увага,
Кепське місце для розваги!
В день чи в ніч, в мороз чи в спеку,
Тут багато небезпеки!

Та Микола – нуль уваги,
Йому треба лиш розваги.
Ось така у нього звичка.
Он з'явилась електричка.

Мчить, немов стріла із лука.
Взяв Микола каменяку,
Навіть трохи із розгону
Й кинув у вікно вагона ...
Ой! Погляньте! Що вчинилось!
Від удару скло розбилось!
І уламки, що є сили,
В пасажирів полетіли.
Комусь влучило в обличчя,
Якесь дитя маму кличе,
Хтось звалився на підлогу,
Потребує допомоги.
В дівчинки страшні порізи.
Скрегіт залунав заліза.
Кров і крик, чисельні рани!
Хтось зірвав скоріш стоп-крана.
Сторопів Микола з того,
А потім наліг на ноги.
Але люди наздогнали,
Хулігана упіймали.
Щоб утримати Миколу,
Оточили його колом.
Караул той був надійний,
Тож у відділок лінійний
Швидко привели Миколу.
Далі – все по протоколу:
Усіх свідків опитали,

Батьку телефонували.
Той приїхав злий, сердитий
(Ой, Микола буде битий!) .
Ще про «подвиги» Миколи
Повідомили до школи,
Там на облік він узятий
(Знову викликали тата).

А по тому, в залі суду,
Клявся Коля, що не буде
В поїзди кидать каміння,
Визнав він свою провину.
Врахував суддя останнє
Й дав умовне покарання.

Запитання для уважних:

1) Що зробив Микола при наближенні пасажирського електропоїзда?

2) До чого це призвело серед пасажирів?

3) Які наслідки це мало для самого Миколи?

4) Швидко розв'яжіть задачу: електропоїзд їде зі швидкістю 90 км/год.

Микола кидає йому назустріч камінь, що летить зі швидкістю 46 км/год.
Питання – з якою силою зіштовхнуться між собою електропоїзд і камінь? (136 км/год.)

Час спливає, все минулось.
Якось, день за днем, забулось.
Вже й канікули у школі,
Тож шука розваг Микола.
Чим зайнятися, міркує.
Другу він телефонує.
Вітя, хлопець теж нівроку,
Любить прогулять уроки,
От і вийшли в літню днину
Погуляти два хлопчини.
Побуцали м'яч на полі,
На майданчику при школі.
Десь по парку погуляли.
Потім хлопцям нудно стало,
Хоч блукати вони звичні.
Колії он залізничні
Блищать в променях металом.
Друзям тут на думку спало:
«А давай від пляшки кришку
Покладемо на рейсу нишком!
І побачим, для забави,
Як її вагон роздавить!»
Все зробили, як гадали:
Кришку на путі підклали.
А самі, по тому ділу,
Хлопці за кущі засіли.
Проти сонця навіть жарко.

Бачуть, мчить «швидкий» на Харків
І ту кришечку від пляшки
Розчавив наче комашку,
Мов млинець той розплескало.
Хлопцям геть цікаво стало,
Суперечка поміж ними,
А що буде, як цеглину,
А хоч пляшку від горілки,
Чи акацієву гілку,
Чи бляшанку он, з під пасти,
Перед поїздом підкласти?
Чи промчить вперед без шкоди,
Чи зупинить перешкода?

Як гадали – так зробили.
Тільки тут, по тому ділу,
Поряд дядечко з'явився
І до хлопців зголосився:
«Що ж ви робите?! Спиніться!
Що за гра на залізниці?!
Чи нема вам що робити?!
Хто навчив вас так чинити?!
В такому віці мали б знати,
Що не можна підкладати
Перед поїздом на рейси,
Що спішать в далекі рейси,
Які б не було предмети,
Бо біда тут недалеко.
Потяг швидко мчить, гуркоче,
Та якщо на щось наскоче,

Запитання для уважних:

- 1) Що вирішили зробити Микола і Вітя?
- 2) У чому небезпека такої розваги?
- 3) Чи правильно вчинив дорослий, коли втрутився у ситуацію?

Тільки знову, в літню днину,
Коля, неслух – не дитина,
Вдома йому не сидиться,
З друзями на залізниці.
Дивляться на ешелони,
Там цистерни, там вагони,
Десь лунає шум вокзалу,
Тут цікавого чимало.
Постояли, подивились
(навіть трішки утомились).
Тепловоз озвався лунко.
Колі спало тут на думку
Довести свою сміливість.
Тут же трапилась можливість:
Тепловоз он маневрує,
Ешелон новий формує,
Гуркотить металом колій.
Й прямо перед ним Микола,
Ну неначе ота птиця,
Перескочив залізницю.
Хлопці в захваті гукають,
Колу нашого вітають,
Свист і крики поміж ними.

Страшне лихо може статись –
Може під укіс зірватись!»
Далі, давши прочухана
Двом друзякам-хуліганам,
Дядько змусив їх прибрати,
Геть усе позабирати,
Що на колії поклали,
Як розваг собі шукали.
Обіцяв їм «на кислиці»
За бешкет на залізниці.
Хлопці швидко, дай Бог ноги,
Від залізної дороги.

Машиніст до них з кабіни:
«Що ж ви робите?! Спиніться!
Майте розум! Схаменіться!!
Ось візьму пасок у руки –
Буде вам тоді наука!»
Але хлопці не зважають,
Бо вони чудово знають:
Дядько тепловоз не спинить
І не дасть їм нижче спини.
Машиніст, прогрес же нині,
Рацію ввімкнув в кабіні
Й про бешкетників невдалих
Повідомив до вокзалу ...
... Півгодини дядьки в формі
Їх ганяли по платформі.

Багатьох з них упіймали,
Мам і тат повикликали.
Добре хлопцям пояснили,
Що страшне робили діло,
Як розваги влаштували –
Перед поїздом скакали.

То спасибі долі й Богу,
Що живі й на місці ноги.
Потяг, в миті нещасливій,
Швидко зупинить не сила.
Був би Коля наш каліка,
Випадків таких – без ліку.

Запитання для уважних:

- 1) Як Микола вирішив довести хлопцям свою сміливість?
- 2) А що могло статися з Миколою?
- 3) Чи варто таким чином розважатися на залізниці?

Час минув погожий, літній.
І у мережі всевітній
Вгледів відео Микола
(Ще й не чув за те ніколи),
Як хлопчисько, із розгону,
Зачепився за вагона.
Хтось (теж розуму не має)
Все на відео знімає.

Потяг мчить! Мелькають шпали!
Хлопець щось кричить в запалі,
Задоволений собою.
Коля дума: «От герої!»
І надумав друга, Вітю,
На «геройство» це підбити.
Вихідними, рано зранку,
Вийшли вдвох до полустанку.
Страшнувало їм з незвички.
Та як тільки електрички

Двері з гуркотом закрились,
Хлопці ззаду причепились.
Потяг мчить дедалі швидше.
Наш Микола ледве дише,
А проте ще «гра в героя».
«Віть! От втнули ми з тобою!
Не робив ніхто так в школі
Як ми – Вітя і Микола!»
Вітя теж блідий від страху,
Шкода бачить бідолаху,
Та для виду ще й жартує,
Все на телефон фільмує.
«Викладем в YouTube цей ролик,
От нам заздритимуть в школі!
Ось проскочим перегона,
Я залізу на вагона
І зніму усе із даху».
Наверх лізе бідолаха.
Але там же ж, справ звична,
Лінії йдуть електричні.
Тисячі там вольт напруги,
Створюють так звані «дуги»
Лиш заліз на дах хлопчина –
Наче блискавка над ними,
Заблищала, заіскрила.
Коля, від такого діла,
Під крутий укіс зірвався ...
Лиш в лікарні він дізнався,
Більш немає в нього друга –
Вітю вбила та напруга.
Колі ж в гіпс прибрали руку.
Страшна вийшла їм наука

Запитання для уважних:

- 1) Яким чином Микола дізнався про нову «розвагу» на залізниці?
- 2) Чи варто наслідувати усе, що ви можете побачити у всесвітній мережі інтернет?
- 3) У чому була небезпека нової «забавки» Миколи і Віті?
- 4) А навіщо вони вирішили це зробити?
- 5) Що сталося з Миколою?
- 6) Що сталося з його другом, Віктором?

Коля, щоб ви знали, діти,
Довго пам'ятав про Вітю,
Не ходив до залізниці.
Та зустрів він якось Гриця.
В Гриця є свої «таланти» –
Мріє стати комерсантом,
Він в усьому, нагло й живо,
Скрізь шука собі поживи.
Він не гребує нічого,
Завжди гроші є у нього.
От і зараз він Миколу
У кафе привів до столу.
Замовляє обом піцу.
«Коля, хочеш підживиться?
Є одне «козирне» діло,
Нам воно цілком під силу.
Провернемо швидко й «чисто» -
Гривень матимем по триста».
У Миколи горять очі,
Хто ж своїх грошей не хоче!
Це ж не треба клянчить в мамі
На навушники, програми,
Не збирати здачі решти
На морозиво, нарешті.
А тим часом Гриць надалі
Справи пояснив деталі:
«Значить тут нехитра справа.
Дядька знаєш же ж Степана?
А в тім, хто його не знає.
Брухт металу він приймає.
Платить добре не скупиться.
Тож гайда до залізниці,
Підемо удвох з тобою.
Візьмемо ключі з собою.

Там металу того – гори.
Невелике буде горе,
Як відкрутимо десь гайку,
То, вважай що наша «пайка».
Може й розкурочим стрілку,
Їх поглянь там лишень скільки!
Грошей буде – як ніколи!»
Зразу знітився Микола.
Чує – справи нехороші.
Але ж хочеться так грошей!
Гриць замовив «Кока-Колу»,
Й переконує Миколу:
«Щоб в халепу не попасти,
Треба з головою красти:
Не хапати все відразу,
Щось візьмемо цього разу,
Інше – то вже іншим разом.
Треба швидко, треба разом.
Уяви, що ми, від сили,
Десять гайок відкрутили.
Але не в одному місці.
Де біда для машиніста?
А гайки закрутять нові.
А ми знов – і будь здорові.
Брухту купу назбираєм.
Гроші – є, турбот немає»
Коля думає в запалі:
«Ну відкрутим гайку з шпали,
Інші будем не чіпати,
Вони й будуть все тримати!
Чи велика з того шкода?»
От і дав він Грицю згоду.
По обіді Гриць і Коля
Тихцем вилізли до колій.

Крутять гайку, крутять другу,
Гриць навча як треба друга.
«Здобич» у мішки складають,
Аж спітніли, поспішають.
Хвалить Гриць «навар» надійний.

Тільки тут наряд лінійний
(Охоронці ж бо умілі)
Їх схопив на цьому ділі.
Чи ті хлопці розуміли,
Що страшне робили діло?
Потяг – сотні тон металу:
Хоч десь гаечки не стало –
Тиск на колії великий
Розгойдає рейок стики

І тоді, не дай нам Боже,
Зійти з шляху поїзд може!
Вам брехати я не буду:
Справу віддали до суду.
Тож тепер Миколі й Грицю
Можуть присудить в'язницю.
І замість канікул літніх,
В них, злочинців малолітніх,
З жалем скажем між собою,
Буде зовсім інша доля.
... На суді директор школи,
На поруки взяв Миколу.
Тож тепер Микола знає
І щомиті пам'ятає –
Для нас транспорт залізничний
Зручний дуже, швидкий, звичний.
А проте, хоч ви в вагоні,
На вокзалі, чи пероні,
То, як кажуть, без різниці,
Пам'ятай, що залізниця
То не місце для забави!

Всім бувайте!

Ваш Цікавик. ☺

Запитання для уважних:

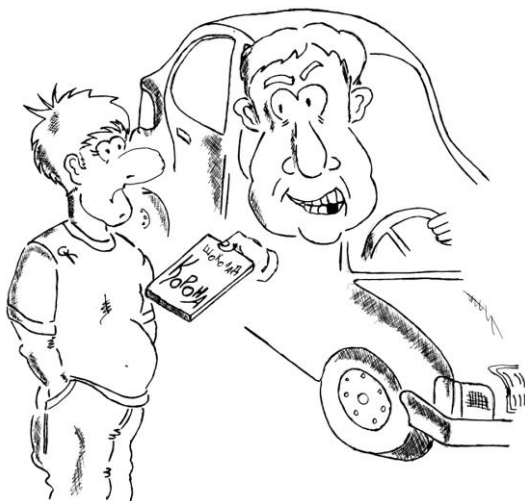
- 1) Що Гриць запропонував Миколі?
- 2) А чому Микола погодився на пропозицію Гриця?
- 3) Яким чином Микола і Гриць заспокоювали одне одного, що від їхньої крадіжки ніхто не постраждає? Чи це справді так?
- 4) У чому небезпека тих дій, на які зважилися Гриць і Микола?
- 5) Яке покарання загрожувало Миколі і Грицю?

Дітям про загальні правила безпечної поведінки

Я – Цікавик, скрізь і всюди
Добре знають мене люди,
Знають всі – дорослі й діти,
Я цікавлюсь всім на світі.
Нам удома не сидиться,
Сумувати не годиться.
Он доріг погляньте скільки
Не звикать нам до мандрівки.
Ось ми всі зібрались разом,

Пропоную цього разу
Рушити всім на гостину
До Безпечної країни.
Тут не раз ми вже бували,
Усім класом мандрували.
Скільки тут доріг сходили,
Правила безпеки вчили
На шляхах, воді і вдома.
Та нам втома не відома.

Були в лісі, біля ставу –
 Тут для нас усе цікаво.
 Є в нас тут один знайомий,
 Може він і вам відомий
 Або вчиться в вашій школі.
 Ось і він іде – Микола.
 Незвичайний це хлопчина,
 Де б не був – знайде причину
 Хоч за дня, хоч серед ночі,
 А в якусь біду та й вскочить.
 От непослух ця дитина:
 То потрапив під машину,
 То тонув разів чотири,
 Ледь був не спалив квартири ...
 Одним словом – де Микола,
 Спокою нема ніколи.

Ось іде він край дороги.
 Притомились в хлопця ноги.
 Раптом поряд, гляньте тільки,
 Зупинилася автівка.
 За кермом – привітний дядько
 Пропонує шоколадку.
 Хоча дядько незнайомий,
 Хочє підвезти додому.
 Повагавсь Микола трішки
 (Та не йти ж додому пішки,
 Та й авто таке чудове –
 Іномарка гарна, нова).
 Тільки встиг Микола сісти,
 Як авто рвонуло з місця,

Але ж в напрямку не тому!
 Дядько каже: «В мене вдома
 Подарунок є для тебе,
 Тож заїдемо до мене».
 Заспокоює.

Тим часом
 Мчить авто чимдуж по трасі.
 Виїхали геть за місто.
 Не знаходить Коля місця.
 Просить дядька: «Поверніться.
 А як ні, хоч зупиніться!
 Дядьку, станьте край дороги!»
 Дядько ж наче й не до нього
 І Миколу мов не чує,
 В темний ліс собі кермує.
 Раптом ... наче з фільму сцена –
 Авто, люди, крик, сирени ...
 Спецпідрозділ, дві вівчарки
 Оточили іномарку.
 Дядька витягли, скрутили,
 На травичку положили.
 Капітан йде до машини,
 Заспокоює хлопчину.
 У «швидку» його всадили,
 Теплим чаєм напоїли ...
 Виявляється, що дядько,
 Котрий тицяв шоколадку
 Для Миколи на гостинець,
 Не хто інший, як злочинець.

Він Миколу міг побити,
 Згвалтувати, навіть вбити!!!
 Пощастило, як ніколи
 Бідолашному Миколі,
 За злочинцем слідкували,
 Вчасно заарештували.
 Пам'ятайте цю пригоду
 І згадайте при нагоді,
 Якщо раптом ... якийсь дядько
 Схоче дати вам шоколадку.

Запитання для спостережливих:

- 1) Як дядько умовляв Миколу сісти до нього в автомобіль?
- 2) Чому Микола погодився сісти до незнайомої людини в автомобіль?
- 3) Що зробив незнайомець після того, як хлопчик сів в авто?
- 4) Чим могла закінчитися така необачність для Миколи?
- 5) А що, на вашу думку, слід було робити Миколі, коли до біля нього зупинився незнайомий автомобіль?

Час минув. Ось у Миколи
Вже й канікули у школі.
Тато, мама на роботі,
А у хлопця – те й турботи,
Що в дворі м'яча буцати
Та на велику ганяти.
Якось, в понеділок, зранку,
Коля висівся на ганку,
Чим зайнятися, гадає.

Раптом чує – хтось гукає:
«Хлопчику! Так, я до тебе,
Йди сюди, сказати щось треба».
Глядь, а поряд молодиця,
В хустці, у рясній спідниці,
Мружить хитро карі очі:
«Я тобі сказати хочу,
Таємницю, тільки тихо,
Твою маму чека лихо.
Тітка зла їй поробила,

Щоб вона завжди хворіла.
Мама ж як прийде додому,
Відчуває легку втому?
Іноді, скажу до речі,
Голова болить надвечір?»
«Так» - погодився хлопчина.
Далі й каже: «От причина!
Що ж робити?! От так горе!
Це ж виходить – мама хвора!»
А тим часом молодиця
Біля хлопця, як лисиця,
Переконує-вмовляє,
Карт колоду розкладає:
«Я – провидиця відома.
Тож біжи скоріш додому,
Все чаклунство нехороше,
На коштовностях, на грошах.
Ти збери все у торбинку,
Принеси це на хвилинку.
Щоб чаклунство розігнати,
Мені треба проказати
На грошах слова магічні.
Це для мене справа звична,
Скільки раз вже їх казала,
Від біди вас рятувала».
І Микола підхопився,
Біг, ледь не перечепився,
Наче хто погнався ззаду,
Вдома відчинив шухляду,
Гроші взяв, обручки, персні,
Золоті сережки, хрестик,
Взяв з комоду срібні ложки
І чим-духу до ворожки.
Та чекала, аж зраділа:
«Все приніс? Оце так діло!
Тримай карти, стань в затінок,

А я обійду будинок
Із цим золотом, грошима,
Щоб злі чари пішли з димом».
Пробубніла щось хвилинку
І пішла за ріг будинку.
Хлопець карти притискає
Та ворожку виглядає.
Чверть години вже минає,
А ворожки щось не має.
І Микола, без зупинки,
Оббіг тричі круг будинку,
Озираючись довкола.
Та ворожка – вітер в полі,
Зникла, начебто ніколи
І не бачила Миколи,
І не брала гроші, персні,

Запитання для спостережливих:

- 1) Як назвала себе незнайома, яка підійшла до Миколи?
- 2) Як вона переконала хлопчика, що його мама хвора і чи була мама дійсно хворою, чи просто хотіла трішки відпочити після робочого дня?
- 3) Що «провидиця» попросила Миколу винести з дому для проведення магічного обряду? А як ви гадаєте, чому саме це?
- 4) Коли Микола здогадався, що «ворожка» звичайнісінька шахрайка?
- 5) Як вам слід діяти, якщо до вас підійдуть такі «ворожки», «провидиці» та інші «екстрасенси»?

Тижнів мабуть за чотири,
Наш Микола у квартирі
(На подвір'я вже ні кроку)
Дивиться він «Караоке».
Раптом дзвінок телефону.
«Так, я слухаю» - «Хто вдома?
Це турбують вас із ЖЕКу,
В нас контора недалеко.
Слюсаря ви викликали.
Ми його до вас послали.
Хто його у вас зустріне?
Бо у нього ж іще зміна».
Коля наш відповідає:
«Я за слюсаря не знаю.
На роботі мама й тато,
Я іду в футболу грати.
Тож до п'ятої, виходить,
Нехай слюсар не приходить».

Золоті сережки, хрестик,
Окрім того, срібні ложки.
Це ж ШАХРАЙКА!!! не ворожка!
А тому, ясне діло,
Мама й тато захворіли,
Як дізнались, що Микола
Виніс сам шахрайці з дому
Гроші і прикраси мами,
Все, що дбалосся роками.
Ця історія відома.
Тож, як будете ви вдома,
А не буде мами й тата,
Треба добре пильнувати,
Щоби вас не надурили
Ці «провидиці» фальшиві.

Гудки в трубці запищали,
Видно, що її поклали.
Взяв м'яча свого Микола
Й з друзями гайнув на поле.
Грали довго, аж до втоми.
Хлопець наш пішов додому.
Тільки... на дверях квартири
Сліди бачать від сокири,
Замок вивернутий ломом.
Коля зазира додому,
А там... скинуті додолу
Якісь речі з антресолі,
Шафи навстіж, цього мало –
Шуби з норки десь не стало,
Ноутбук пропав безслідно,
Телевізора не видно ...
Коля вибіг і волає:
«Слідчих викличте! Благаю!!!»

... Слідчі в протокол писали
Все, що злодії украли,

Всіх сусідів опитали,
Коли в хлопця з'ясували

Про дзвінок той підозрілий,
І все стало зрозуміло:
Псевдослюсар у Миколи
Взнав, коли той піде з дому,
І не буде мами й тата,
Тож мав час пограбувати
Він бездоглядну квартиру
(Десь годин так три-чотири).
Знов Микола наш у тузі.
А ви пам'ятайте, друзі –
Якщо дзвонить невідомий,
Кажіть, що дорослі вдома,
Відпочити лягли лише,
Тож подзвонять хай пізніше.
Скільки вас не буде вдома
Ви не говоріть нікому.
І в халепу, як Микола,
Не потрапите ніколи.

Запитання для спостережливих:

- 1) Хто подзвонив до Миколи, коли той збирався йти з дому? Чи дійсно це був дзвінок з ЖЕКу?
- 2) Що Микола розповів незнайомцю такого, чого не слід було розповідати?
- 3) Які наслідки мала Миколина необережність?
- 4) Уявіть, що вам зателефонували незнайомі тоді, коли нікого з дорослих немає вдома – опишіть ваші дії, що ви скажете незнайомим?

За тим часом у Миколи
Почалася знову школа.
Новачок є в нього в класі,
Сидить поряд хлопчик Вася.
Нехороша в Васі слава,
Але Колі з ним цікаво.
З ним Микола кожен вечір.
Вася наш «крутий», доречі.
Пиво п'є, цигарку палить,
І Миколі це все хвалить:

«Ти ж мужик, а не школярка.
На, попробуй ось цигарку.
Пива випий і розслабся», -
Настанови дає Вася.
Коля запалив цигарку,

Його нудить, стало жарко,
Сам блідий став, тіло трусить,
Але ж посміхаться мусить
(Вася ж дивиться на нього),
А в самого гнуться ноги.

Стоїть Коля, аж зелений,
Каже Вася: «Глянь на мене –
Це спочатку, це з незвички.
От дістати б десь «травички».
Кайф такий від цієї «дурі» –
Дах зрива, кажу, в натурі».
Днів за скількись, у неділю,
Вася каже: «Є тут діло,
Мужикам воно під силу,
А не шмаркачам сопливим.
В кінці вулиці, дивися,
Продуктова є крамниця.
Там товару хтозна скільки:
Жуйок повно, є горілка,
Соки, «Снікерси» і «Марси»,
Цигарки і гроші в касі.
Я вже глянув, – ту вітрину
Виб'ємо, я взяв цеглину.
А поки патруль прибуде,
Нас там вже давно не буде.
Ну то як?» – Васько питає,
Пильно в очі зазирає.
А Микола... Що казати?
Як це так – чуже узяти?
Але ж Вася... Вони ж друзі.
Назве Колю боягузом,
Шмаркачем, або, ще гірше,
Не дружитиме з ним більше.
Тож, як тільки звечоріло,
Друзі рушили «на діло».
Підійшли, і каже Вася:
«Я тут стану «на атасі»,
Якщо що, тобі я свисну,
А тоді лиш п'яти блиснуть.
Ти ж іди до магазину,
Ось візьми лише цеглину».
В Колі піт тече по спині,
Але йде до магазину.
Розмахнувся – і в вітрину,

Він пожбував ту цеглину.
Охоронної системи
Загуділи враз сирени.
А Микола взяв торбину
І прожогом до вітрини,
І до торби запахає,
Що під руку потрапляє:
Шоколад, пляшки, консерви ...
Наче струни, дрижать нерви.
Як тягнув він «Кока-колу»,
Ззаду хтось вхопив Миколу.
Зирк, сержанти за плечима,
ДПС стоїть машина.
А куди ж подівся Вася,
Що мав бути «на атасі»?
Васю згодом упіймали
Десь аж у кінці кварталу.
В відділку суворий слідчий
Заирнув Миколі в вічі:
«Ну, повідай мені, хлопче,
Як пішов ти на цей злочин?»
І тут Вася – скік до столу:
«Це мене примусив Коля!
Я був проти. От так горе!
Та він бив мене учора,
Так, що тіло аж боліло,
Щоб я з ним пішов «на діло».
Ще мене він вчив палити
І примусив пиво пити».
В Колі, від такого діла,
Навіть дух перехопило:
«Вася! Ти ж... до магазину...
Навіть дав мені цеглину...».
Годі далі вже й казати;
Викликали маму й тата,
Вже на обліку Микола,
Повідомили у школу...
Тож ми будем вас просити –
Вчіться з ким і як дружити.

Запитання для спостережливих:

- 1) З ким здружився Микола у класі?
- 2) Чим Микола займався з Васею після школи?

3) А як би ви повелися, якби вам ваші друзі запропонували випалити цигарку чи спробувати спиртні напої? Чи розповіли б ви про це дорослим? А якої шкоди здоров'ю дитини завдає паління та вживання спиртного?

4) Що потім запропонував Вася Миколі? Чи хотів Микола їти грабувати крамницю? А чому ж він погодився?

5) Чим скінчилося пограбування для хлопців? Як себе повів Вася у відділку? Чим небезпечні такі друзі, як Вася?

Після школи наш Микола
Йшов гуляти у футболу.
М'яч узяв, у кеди взувся.
Пиріжків спекла матуся,
Тож Микола пиріжечків
Взяв з собою. Недалечко
Стадіон, через дорогу.
Вже Микола за порогом.
Йде подвір'ям, поспішає,
Пиріжечки наминає.
Було добре все неначе.

Раптом звідкись пес бродячий.
Бачить пиріжок в Миколи,
Хлопця він оббіг довкола,
Слина капа в нього з рота.
Коля каже: «От турбота,
Ану геть, прибудна псино,
Що розвісив з пащі слину?»

Ще ділитися з тобою!»
І собаку геп ногою.
Та собака не злякався,
А Миколі в ногу вп'явся.
Впав Микола на дорогу,
Кров'ю залило всю ногу,
Рвані рани, біль – страшенний.
«Ой, рятуйте, пес скажений!!!»
Люду збіглось за хвилинку,
Мама вибігла з будинку,
Зразу в плач, заголосила,
До лікарні подзвонила.
Привезли їх до лікарні,
Далі джгути, йод і марля ...
Мама сіла поряд з сином,
Підбатьорює дитину.
(А сама ледь-ледь не мліє).
Шви наклали в хірургії.
Потім щеплення давали,
Не одне і всі відразу,
(Раптом пес страждав від сказу).
А потому ще уколи,
Боляче було Миколі.

Тож на ліжку Коля плаче.
Треба ж було необачно
Так повестись в ту хвилину,
Коли вдарив він тварину.
Ось така виходить штука.
Ця пригода – вам наука,
Бо, така ось, небезпека,
Може бути недалеко.

Запитання для спостережливих:

1) Що зробив Микола, коли до нього підбіг бездомний пес?

2) Чому не можна чинити так як Микола? Чим це закінчилося для хлопця?

3) А як слід себе поводити з дикими та бездомними тваринами?

В літню пору, рано зранку,
Вийшов Коля на рибалку.
Вудки взяв, узяв наживку,
Їжі чималу торбинку
І подався ген на річку.
Йде стежина по травичці,
Пташки весело співають,
Хмарки небом пролітають.
Раптом, як ішов Микола,
Серед скошеного поля,

Від ліска, немов отара,
Налетіли чорні хмари.
Вітер куряву здіймає,
Дощ холодний накрапає,
Сиплють блискавки із неба,
Щось Миколі робить треба,
Бо не мокнути ж на полі.
Он поглянь, стоїть тополя!
І під крону деревини
Заховалася дитина.
От так клопіт, от пригода,
Розгулялася негода.
Тут спада на думку Колі:
«Це ж я тут стою на полі,
Заховався, не мочуся,
А хвилюється матуся!
Вона ж навіть не гадала,

Що сховався я так вдало»
Ставши від дощу під гілку,
Коля витягнув «мобілку».
Набирає номер мами.
Телефон озвався гудками.
Не встиг слів сказати й пари,
Як тут гримнуло із хмари,
Блискавки страшенна сила
Враз тополю розтрощила.
Мабуть що хвилин за вісім
Наш Микола відкрив вічі:
Де він, навіть не згадає,
Поряд дерево палає,
А під ним, погляньте тільки,
Геть поплавлена «мобіллка»,
Чутно запах від озону,
В голові гудуть всі дзвони.
Через силу він піднявся
І додому ледь добрався.
В чому ж помилка Миколи?
Перш за все, посеред поля
Він зайшов під деревину,
Поки йде лиха година.
Але ж кожен добре знає,
Часто блискавка влучає
У об'єкти одинокі,
В дерево, стовпи високі,
У конструкції сталеві,
У опори металеві.
Люд підмітив, ще відколи,
Любить блискавка тополі,
І в дуби б'є дуже часто.
Щоб не стрітити нещастя,
Ви цю мудрість пам'ятайте
І на ще одне зважайте:
Бачте, телефон мобільний
(Хоч простий, хоч дуже стильний)
Хвилі створює магнітні
(Хоч вони і непомітні).
Електрична їх природа.
Тож як блискавка в негоду
Ці магнітні хвилі вчує –

То туди чимдуж прямує.
З нею ж зустріч – страшна штука.
Ви Миколину науку

Дуже добре пам'ятайте,
Телефони вимикайте.

Запитання для спостережливих:

- 1) Де Миколу застала негода? Куди він побіг ховатися від дощу?
- 2) Що зробив Микола, стоячи під деревом?
- 3) Що сталося після того, як Микола ввімкнув мобільний телефон? А чим могло б закінчитися для Миколи близьке потрапляння блискавки?
- 4) Де не можна ховатися під час негоди? А в які дерева найчастіше потрапляє блискавка?
- 5) Чому під час грози не можна користуватися мобільними телефонами та іншими електричними приладами та пристроями?

Якось, восени, Микола
Повертався після школи.
Разом із товаришами
Навпрошки ішли, стежками.
Гомоніли, жартували,
Одне одного штовхали.
Он за вибалком глибоким
Будівництво.

Вже два роки
Як роботу припинили.
Купи цегли, купи пилу.
Хтось із хлопців ну гукати:
«Гайда в піжмурки гуляти!»

Перший кинувсь туди Ваня
Через щілину в паркані,
Обернувся і гукає:
«Хто останній – той шукає!»
За цеглину зачепився

Коля наш, перечепився.
Хлопець встав, цеглину лає,
Він останній, тож шукає.
Сходами він сновигає,
Однокласників шукає.
Чимала новобудова –
Як не як – триповерхова.
Та й підвал є чималенький.
Друзі десь сидять тихенько.
Он стіна схилилась грізно,
Он прутьі стирчать залізні.
Ледь не падають он плити,
Небезпечно тут ходити.
Але ж Колі слід шукати.
Ось зайшов він до кімнати
Хлопець і не похопився
Як у дірку провалився.
Ухопивсь за край руками,
Коля дригає ногами,
Наче й соромно кричати
Щоби бігли рятувати.
Пальці почали тремтіти,
А вниз метрів сім летіти.
Раптом – зверху ухопили
Й тягнуть вгору, що є сили.
Витягли. Сів Коля долі.
Хто ж порятував Миколу?
Поряд майор-еМеНеСник:
«Ну, здоровий був, «похресник»,
Ану швидко зізнавайся,

Хто іще сюди забрався?
Знайшли місце де гуляти,
От по шиї б надавати.
Та, на жаль, не маю права.
Твоє щастя, йшов я в справах
І побачив випадково
Вас на цій новобудові
І тебе, як впав ти в дірку.
Признавайся, вас тут скільки?!»
Коля друзів викликає.
Вийшли всі, а хтось питає:
«Слухайте, а де ж це Ваня?»
І згадали, що востаннє
Піжмурок організатор
Біг туди, де трансформатор.
Майор каже: «Всім стояти».
Сам побіг, відкрив дверцята...
Там, блідий-блідий, без тям,
Між дротами лежить Ваня.
От так горе, от причина!

Запитання для спостережливих:

- 1) Де хлопці вирішили гуляти у піжмурки?
- 2) Що сталося з Миколою, коли він зайшов у одну з кімнат на верхніх поверхах? А чому він не кликав на допомогу?
- 3) Що могло б статися з Миколою, якби його своєчасно не витягнув офіцер МНС?
- 4) Де знайшли Ваню? А чому він поліз у трансформаторну будку? Чим це закінчилося для хлопчика?
- 5) Як ви гадаєте, а де ще не можна влаштовувати ігри та розваги?

Годі друзі мандрувати,
Час додому нам вертати,
Де чекають нас домівки.
Сподіваюсь ця мандрівка
(Хоч була вона й далека)
Вас навчить азам безпеки.
І в біду, так як Микола,
Ви не втрапите ніколи.

Струмом вразило хлопчину!
Викликав майор підмогу.
Ваня вижив, слава Богу.
Та Миколиного друга
Вдарила така напруга,
Тіло мало що не тліло
І одна рука змертвіла.
Тож щоб Ваню врятувати
Довелось ампутувати
Руку ту.

Такі ось справи.
Сумно скінчились забави:
Коля ледве не зірвався,
Ваня без руки зостався ...
Ігри теж не всі безпечні,
А такі ось – НЕБЕЗПЕЧНІ.

Час прийде – зустрінемо знову.
Будьте всі завжди здорові.
Відпочинем по домівках,
А тоді в нову мандрівку.
Адже нас усе цікавить.
Всім бувайте.
Ваш Цікавик.

Дітям про безпеку дорожнього руху

Я – Цікавик, скрізь і всюди
Добре знають мене люди.
Знають всі – дорослі й діти.
Я цікавлюсь всім на світі.

Ти не влежиш на дивані?
Ну тоді ходімо з нами.
Світ цікавий і великий.
Я вас в подорож покликав.

Хочу зразу запитати:
Куди будем мандрувати?
Хтось до Африки гукає?
Ще хтось полюс називає,
Острови у теплім морі
Та найвищі в світі гори.
А Цікавик їм говорить:
Це чудово – море, гори,
Острови, річки, долини ...
Я ж вас кличу до країни,
Що не так уже й далеко,
Називається – БЕЗПЕКА.
Не шкодуймо, друзі, ноги,
Нас туди чека дорога.

Запитання для спостережливих:

- 1) До якої країни Вас запросив Цікавик?
- 2) Кого Ви там зустріли?
- 3) Чим Микола відрізняється від решти дітей?

Ось погляньте. Наш Микола
Зранку визбиравсь до школи.
Взяв портфель – і за порога.
За вікном гудить дорога.
Їдуть там автомобілі.
Їх злічить усіх несила.
А Микола, за тим часом,
Підійшов уже до траси.
На подвір'ї майже спека.
Перехід он недалеко.
Та Миколі, бачте, ліньки
Вбік пройти аби хоч скільки.
Що він робить! Ради Бога!
Він біжить через дорогу!
В перехожих зблідли лиця.
Ти куди?! Ану вернися?
Та Микола – між машини.
Люди! Зараз він загине!
Небезпека й водіям:
Он стареньким «Жигулям»

Запитання для спостережливих:

- 1) Де слід переходити дорогу?
- 2) А де її перейшов Микола?
- 3) Що з цього трапилося?
- 4) А яка небезпека загрожувала Миколі?

Ось омріяна країна.
На подвір'ї тепла днина.
Все спокійно, як ніколи.
Тільки гляньте! Це ж Микола!

Ми Миколу добре знаєм,
Його часто зустрічаєм.
Є у нього дивна звичка:
В ліс пішов він чи на річку,
Або навіть серед степу –
Завжди втрапить у халепу.
То пожежа, то вода –
Де Микола – там біда.

Довелося геть звертати,
Терміново гальмувати.
«Джип», що їхав від базару,
Впер стовпа, розбивши фару.
Мова в тім не про машину –
Могли б травмувати дитину!
Крик і гвалт серед дороги,
А Микола – бігом ноги.
Дременув, що було сили,
Щоби вух не накрутили.

Поблукавши з півгодини
(Ох, і кручена ж дитина),
Врешті-решт таки Микола
Вирішив піти до школи.
Сів в автобус. Чверть годинки –
І Миколина зупинка.
Вискочив бігом Микола,
На тім боці його школа.
Став автобус. Коля хоче
Прямо перед ним проскочить.

Але раптом хтось Миколу
За портфеля ззаду ловить.
Якийсь дядько у футболці
Зауважує Миколці:
«Ти куди так поспішаєш?
Якщо правил ти не знаєш,
То автобус, дам пораду,
Ти завжди обходь позаду.
Цю, здавалося б дрібницю,
Пам'ятати всім годиться.
Йти попереду – не гоже,
Тебе транспорт збити може.
Зрозумій мене, юначе,
Водії ж тебе не бачать,
Бо автобус не прозорий,
Перекрив їм поле зору».

Наш Микола мовчки слуха
(Бо намне ще дядько вуха).
І послухався поради –
Обійшов автобус ззаду.

Запитання для спостережливих:

- 1) Вийшовши з автобуса, з якої сторони почав його обходити Микола?
- 2) А з якої сторони слід було б обходити?
- 3) Чим небезпечно обходити автобуса попереду?

Десь о третій наш Микола
Повернув уже зі школи
І захопив велосипеда,
Покататись йому треба.
Теплий день стоїть надворі.
Виїздить Микола з двору.
На дорогу мчить щосили.
Зупинись! Хіба не вчили,
Вчителі, під час уроків,
До чотирнадцяти років
Виїздити не повинен
На проїжджу на частину,
На своїм велосипеді,
(А тим більше на мопеді).

Пам'ятай це добре, друже.
Та Миколі все байдуже.
Транспортний потік вирує,
Там Микола маневрує.
Але ж ви погляньте тільки:
Попереду вантажівки
Він проскочив перехрестя.
В водія аж стисло серце.
А Микола помчав далі,
Крутячи чимдуж педалі.
Світлофор червоним блима,
А Микола їде мимо.
Але тут безпечний хлопець
В'їхав прямо в «Запорожець».

Впав Микола на дорогу,
Поламав Микола ногу,
Збив коліна, руки, спину.

Чи не вбилася дитина?
Брухт zostавсь з велосипеда.
Кому лихо таке треба?

Позбігались звідусюди
На таку пригоду люди.
Всі тісняться, в купу збились.
«ДПС», «швидка» з'явилися.
Повантажили Миколу,
Шину роблять і уколи.
Повезли його негайно
До найближчої лікарні.
З місяць там лежав Микола.
Його друзі – на футболі,
У похід пішли всім класом.
А Микола за тим часом
Нудиться один на ліжку.
В гіпс убрали його ніжку.
Дорого він розквитався,
Що безпечно так катався.

Запитання для спостережливих:

- 1) Куди виїхав Микола на велосипеді, прийшовши зі школи?
- 2) З якого віку дозволяється самостійно виїздити на автошлях на велосипеді?
- 3) Чи можна дітям самим їздити на мопеді, скутері?
- 4) Які правила поведінки на дорозі порушив Микола?
- 5) Чим це закінчилося для Миколи?

Осінь злотом майнула.
Зима з півночі вернула,
Землю замела снігами.
Дітвора, захопивши сани,
Лижі, вибігла на гірку,
Тут малечі онде скільки.
Лиш Микола іде мимо:
«Не кататимуся з ними.
Адже там, до шляху ближче,
Теж є гірка, значно вища».
Витягнув на гору сани.
Сів. Штовхнув чимдуж ногами.
Сніг на сонечку іскриться.
Мчить Микола наче птиця.
От якби так мчати й мчати!
Тільки ж як загальмувати?
Гальмувать немає змоги
І Микола на дорогу вискочив.

Та гляньте ж тільки!!!
Шляхом їде вантажівка!
Водій тисне на педалі,
Та машина суне далі
Шляхом.
Гальмувать не сила.
Ожеледиця покрила
Асфальтовану частину –

Важко зупинить машину.
І Микола, з криком «Ма-а-амо!!!»
Під машину влетів прямо.
І уже по тому тільки
Зупинилась вантажівка.
Вискочив водій з машини
Й під колеса...
Поміж ними,
З переляку блідий, кволий,
Аж зіщулився Микола.

Запитання для спостережливих:

1) Чи можна, так як Микола, кататися на санчатах, влаштовувати розваги біля автошляхів?

2) Чому Микола на санчатах потрапив під вантажівку?

3) Що могло б трапитися з Миколою?

Час минув. Вже крига тане.
Радує тепло весняне.
Як обридли нам морози.
Але хто ж це на дорозі?!
Це ж Микола бешкетує!
Зупинись! Та він не чує.
Скейт йому батьки купили,
Ось і мчить на нім щосили.
Добре на шосе кататись,
Можна сильно розігнатись.
Вантажівки їдуть мимо,
А Микола наш за ними.
Ззаду тихо підкотився
І за задній борт вчепився.
Сам від захвату аж мліє:

«Бачте, хлопці, як я вмію!»
Але трапилася прикрість –
Те авто набрало швидкість
Так, що вітер ріже очі.

Дядько в крик: «Ти що накоїв!»
Потім трішки заспокоїв.
А тоді, біля машини,
Він Миколі, нижче спини,
Дав такого «пам'ятного»,
Що три дні свербіло в нього
Там, де зовсім не свербіло
І, погодьтеся, за діло.

Відчепитись хлопець хоче.
Але вже немає змоги,
Може ж вилетить з дороги,
Вдаритись об стовп бетонний
Чи об трейлер кількатонний.
А як ні, то лихо звичне,
Втрапить під авто зустрічне.
Задарма життя він згубе,
Дурних жартів шлях не любе.
У Миколи мліють руки.
«Ой, за що ж мені ці муки?!
В мене ноги заніміли!!
Зупиніть автомобіля!!!»
Вантажівка їде швидко.
Перехрестя онде видко.
Світлофор червоним блиснув
І водій гальма натиснув.
А Микола, з всього маху,
У борт в'їхав, бідолаха.
Вдарився він головою.
В крик від ляку і від болю.
Впав на шлях. Підняти хочє.
Кров залила йому очі.
Позбігались зразу люди.
Хтось Миколу вголос гудить:
«Хто ж так чинить необачно!
Тут струс мозку, однозначно!
Кличте лікаря скоріше!
Хлопець там іще хоч дише?»

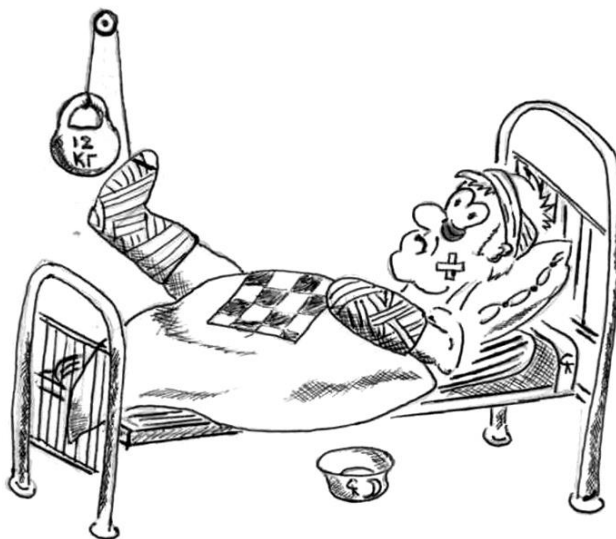
У лікарні знов Микола.
Друзі бігають до школи,
Б'ють м'яча на фізкультурі,
А в Миколи – процедури.

Хлопці грають в лова, в цурки,
А Микола п'є пігулки.

Запитання для спостережливих:

- 1) Чи можна так, як Микола, розважатися на скейті, роликових ковзанах на дорозі?
- 2) Що зробив Микола?
- 3) Навіщо він це зробив?
- 4) Чому Микола не міг відпуститися від вантажівки?
- 5) На яку небезпеку він себе наражав?
- 6) Що трапилося з Миколою, коли водій загальмував?

Хай видужує Микола
І не чинить так ніколи.
Час збагнути – на асфальті,
На шляхах – погані жарти.
Гратись там не слід нікому.
А нам час уже додому.
Час прийде – зустрінемсь знову.
Будьте всі завжди здорові.
Відпочинем по домівках,
А тоді в нову мандрівку.
Адже нас усе цікавить.
Всім бувайте.
Ваш Цікавик.

Дітям про правила пожежної безпеки

Я – Цікавик, скрізь і всюди
Добре знають мене люди,
Знають всі – дорослі й діти,
Я цікавлюсь всім на світі.
Годі скніти по домівках,
Краще рушимо в мандрівку.
З вами будемо учитись,
Як від лиха боронитись.
Небезпек на цьому світі
Навіть не злічити, діти.
До найбільш страшних належить,
Безумовно, це – пожежі.

А чи всі з вас, діти, знають,
Як пожежі виникають?
Щоб позбавитись тривоги,
Рушимо скоріш в дорогу.
Не відстав там ще ніхто?
Ми ідемо до депо!

Це депо не дуже звичне,
Це депо – не залізничне.
На самім вершечку вежі
Там чатують на пожежі.
Із біноклем, молодий
Там пожежник-вартовий.

Якщо не шкодуєш ноги,
Піднімімося до нього.
Ой, яке високе місце,

Видно майже усе місто.
Звідси видно вартовим,
Чи не з'явиться десь дим.
Адже кожен добре знає –
Без вогню його – немає.
А вогонь, це знаєш ти,
Може наробить біди.
І як тільки десь над містом,
Полихне вогонь та іскри,
Чи здіймуться хмари диму,
Пролуна сигнал машинам.
Гаражі ті в мить залишать.
Звук сирен розірве тишу:
«Гей, вступайте нам дорогу!
Ми мчимо на допомогу!!!»
Друзі, нумо й ми за ними,
Де клубочать хмари диму.

Запитання для спостережливих:

- 1) Як називається місце, де перебувають пожежники?
- 2) Чому, на вашу думку, водіям іншим автомобілів необхідно поступатися дорогою пожежним автомобілям, які їдуть із ввімкнутими світловими маячками та звуковими сиренами

Авто мчало без зупинки.
У висотному будинку
Чорний дим з вікна валує,
Там пожежа хазяйнує ...

Вранці в кожного турботи,
Мама, тато на роботу,

Вдома син зоставсь, Микола,
Бо канікули у школі.
Потягнувся, треба вмитись.
Телевізор сів дивитись,
Увімкнув CD в розетку,
Слухає альбом «Ранетки»,
В ту ж розетку увімкнув праску,
І комп'ютер... І, будь-ласка,
Не витримує мережа –
Замикання – і ПОЖЕЖА!!!
Панікує наш Микола
(він не слухав бесід в школі),
Ухопив зі столу вазу,
Не подумавши, відразу,
Почав воду на дріт лити,
Щоб пожежу загасити.
Та натомість, з того діла,
Іще більше задиміло,

Іскри сиплять, килим тліє,
А Микола ледь не мліє.
Підкосились в нього ноги,
Упав бідний на підлогу,
І забився, тишком-нишком,
В своїй спальні аж під ліжко.
Треба ж було подзвонити,
Про пожежу сповістити,
Вимкнуть все, і без заминки,
Всім сусідам по будинку,
Про пожежу дати знати
І пожежників стрічати,

Як під'їхати вказати,
Звідки воду можна брати...

Але нашому Миколі,
Пощастило як ніколи,
Хоч не знав він цих всіх правил,
Його все ж порятували.
Радісний лунає крик:
«Герой поруч – рятівник!».
Вогнеборцям нашим слава!
Підростем – і в їхні лави!

Запитання для спостережливих:

- 1) Які правила протипожежної безпеки порушив Микола?
- 2) Як необхідно діяти під час пожежі?

А Цікавик, за тим часом,
Пропонує, дружно, класом,
Пісню заспівать веселу
І гайнути десь на села.

Піде вся господа з димом.

Ось, край поля, біля річки,
Село стоїть невеличке,
Садки пишні, білі хати.
Треба в крайній запитати,
Куди далі прошкувати.
Ой!.. Погляньте!!! Біля хати
Палить дядько сухе листя,
Хлюпає бензин з каністри!
Як каністра та займеться,
Він біди не обереться!
Не жартують так з бензином.
А як полум'я на стіни
Кинеться, полізе в стріху,
Вийде з цього справжнє лихо?!

А у хаті, біля печі,
Сушить господиня речі.
Чи ж вона ото не знає,
Як пожежа виникає?!
Піч гаряча, добре гріє.
Щось з краєчку уже тліє.
Розгориться вогнем синім –

А в печі, дивись, хлоп'ята,
Не зачинені дверцята.
Впали звідти вже жарини
На підлогу, у шпарини.
Якщо їх не загасити,
Можна так весь дім спалити.
Треба ж було лист заліза
Цвяхами прибити знизу.
Господиня ж та, Параска,
Увімкнула свою праску.
Поки буде нагріватись,
Можна у садку прибратись.

Вийшла, наче ж на хвилину,
А з під праски тягне димом.
Так робити нам не варто,
Бо з вогнем погані жарти.
Піднімімо очі вище –
Там в господаря горище.
І туди знесли всі речі,
До комина, що від печі:
Ганчірки якісь подерті,
Стос книжок старих, потертих,

Запитання для спостережливих:

- 1) Які порушення допустив господар сільської садиби?
- 2) Які порушення правил пожежної безпеки допустила господиня?

Ми господарям вказали
На помилки, підказали,
Що і як їм слід чинити,
Щоб бува не погоріти.

А тепер, від цієї хати
Можна далі вирушати.
Он погляньте, за рікою,
Ліс густий стоїть стіною.
В лісі сосни і ялини.
Хвойний дух над нами лине.
Дуб столітній на горбочку.
Можна назбирати грибочків.
Раптом, звідкись, крики, свисти –
На галявині туристи:
Он багаття – аж до неба!
Так поводитись не треба.
А туристи, он довкола,
Посідали всі у коло
І накинули на плечі
Із нейлону якісь речі.
Це не просто недоречно,
Це відверто небезпечно!
Від найменшої жарини
Спалахнеш ти за хвилину!
А туристи – нуль уваги,
Їм аби лишень розваги.
Феєрверк вони дістали,
Сірник тягнуть до запала,

Лисяча лияла шкура,
Ще якась макулатура.
По горищі, на бантині,
Висне густо павутина.

Констатуємо ми знову –
Для пожежі всі умови.
Знають всі, дорослі й діти,
Що не можна так чинити.

Полетить салют угору.
Але ж може вийти горе!
Тут дерева смолянисті

І достатньо лише іскри,
Щоби сосни запалали.
Лиха станеться чимало.
Ще туристам треба знати –
Слід багаття обкопати.
Перш ніж йти – залить водою,
Щоб вогонь, по травостою
Не пішов за кола межі
І не спричинив пожежі.

Ми туристів вгамували
І багаття обкопали.

Восени, чи в літню спеку
Пам'ятайте про безпеку.
А якщо уже так сталось,
Що багаття розгулялось
І рвонув угору дим –
Натискайте – 101.
Рятувальники почують,
Допоможуть і врятують.

Відчуваємо вже втому?
Ну тоді гайда додому.
Відпочинем по домівках,
А тоді в нову мандрівку,
Адже нас усе цікавить.
Всім бувайте.
Ваш Цікавик.

Запитання для спостережливих:

- 1) Що не так робили туристи в лісі?
- 2) Які правила протипожежної безпеки на природі ви знаєте?
- 3) Що ще може призвести до виникнення пожеж?

Дітям про безпечну поведінку на воді

Я – Цікавик, скрізь і всюди
Добре знають мене люди,
Знають всі – дорослі й діти,
Я цікавлюсь всім на світі.

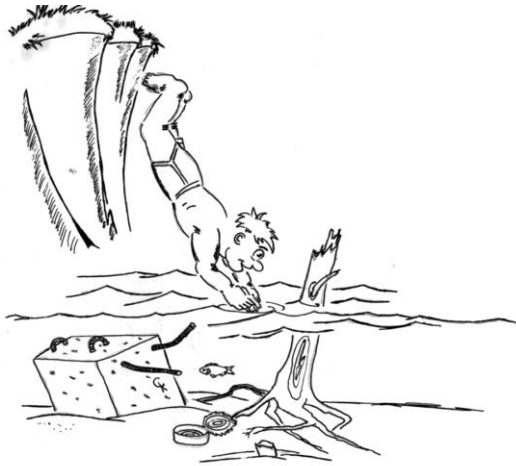
Я до спокою не звик,
Я – відомий мандрівник,
І не раз вже так бувало,
Що ми разом мандрували.
Тож вперед! Рушаймо, друзі,
Де гуляє вітер в лузі,
Де стежки в лісах дрімучих,
Де високі гори-кручі,
Що давно на нас чекали,

Де ми ще не побували.

Вода, сонце і повітря,
Ви Цікавику повірте,
Для здоров'я це – найліпше,
Але пам'ятайте лише:
Де водойм блищить вода,
Може статися біда.
Це здається, що став тихий,
Може в нім чекати лихо.
Хтось не вірить? Що ж, буває.
Зараз я переконаю.

Ось, наприклад, красне літо.
На канікулах всі діти.
І найкраще, в таку спеку,
В став пірнуть. Він недалеко,
За селом у тихій балці,
(Ми були там на рибалці).
Ось знайомий наш, Микола,
П'ятий клас закінчив в школі.
Привезли батьки дитину
До бабусі на гостину.
Доки бабуся моркву поле,
Сів на велик наш Микола
І на став гайда купатись!

Але ж слід було спитатись
У бабусі. Хоч сказати,
Щоби знала, де шукати.
Та Микола не зважає,
На педалі натискає,
Мчить щодуху, поспішає,
Прямо з берега пірнає!

Та хіба ж, скажіть-но, діти,
Чи то можна так чинити?
А якщо там мілина?!?!
Він же ж шию полама!!!

Або корч там чи каміння ...
Ні, купатись – то теж вміння.
В річці, озері чи в морі,
Щоб не наробити горя,
Тата попросить чи маму,
Щоб пішла купатись з вами.
Хай приглянуть, щоб бува
Вас не втрапила біда.
Ви купайтесь, є прохання,
Тільки в місцях для купання.
Там на дні прибрали склянки,
Корчі, цеглу і бляшанки.
Ви там плавайте, пірнайте,
За буйки не запливайте.

Запитання для спостережливих:

- 1) Куди поїхав Микола?
- 2) Що треба було зробити перед тим, як їхати на став купатися?
- 3) Що Микола зробив неправильно, коли приїхав купатися на сільський став?
- 4) Чому необхідно купатися лише у відведених для цього місцях?

А тим часом наш Микола
Розгулявся як ніколи:
Наганя кілометраж –
Півгодини – річка, пляж.
Чистий берег, купа людей,
Сміх лунає звідусюди.
Он хтось грає в волейбола.
Роздягнувся наш Микола,
Зараз він усьому пляжу,
Як він плаває, покаже.
Ріжуть воду руки, плечі.
Геть подалі від малечі.
Він пливе аж за буйки,
На середину ріки.

«Повернися!» - хтось гукає.
Та Микола не зважає:
«Я візьму ось і пірну,
Аж туди, на бистрину».

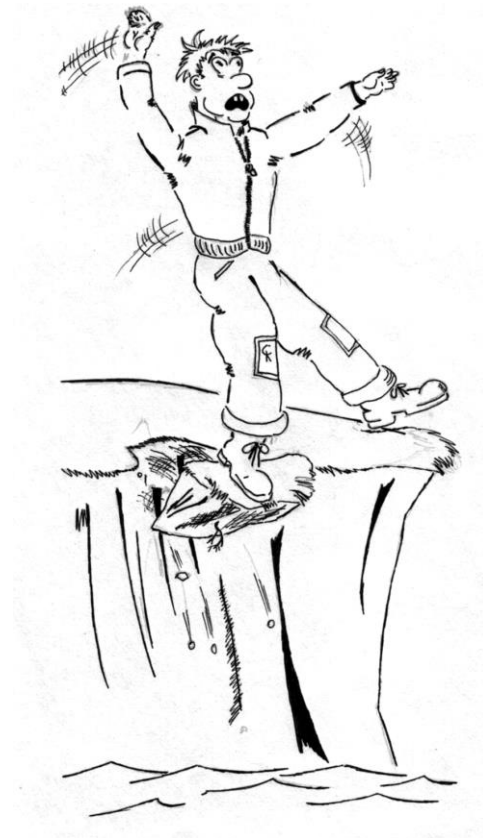
Заморився, ледве дише.
Чує: течія сильніша.
Підхопила, закутила,
У Миколи тануть сили.
Корчі ухопили ногу:
«Порятуйте, ради Бога!!!
Рятувальники! Скоріше!!!»
Наш Микола ледве дише.
Іще мить – і з головою
Опинивсь він під водою.
Та, на щастя, в цьому ділі

Запитання для спостережливих:

- 1) Приїхавши на річковий пляж, що зробив Микола?
- 2) Чому не можна запливати за буйки?

Промайнуло тепле літо.
Знов до школи пішли діти.
Кличе дзвоник всіх за парти:
Книги, глобус, крейда, карти...
Всі пішли. Лиш наш Микола
Не спішить іти до школи.
Вчитися не має звички.
Замість цього йде до річки.
Ось він берегом гуляє.
Жовтий лист уже кружляє.
А в Миколи у руці
Ціла жменя камінців.
В воду кида їх з розмаху,
Наганяє на жаб жаху.
Заглядає наш Микола,
Як водою біжать кола.
В плесо річки задивився...
Берег взяв – і обвалився.
Ніхто й оком не змигнув,
Як Микола наш пірнув,
Прямо в воду з тої кручі.
А вода ж та – холоднюча!
Крутий берег, слизька глина!
Можна запросто загинуть!
Змерз Микола, ніс аж сизий.
Одяг змок, потяг до низу!

Рятувальники наспіли
І Миколу з глибини
В човен витягли вони.
Чверть години, що є сили,
Штучне дихання робили.
Цього разу, як ніколи,
Наковтався води Микола.
Цю пригоду пам'ятайте,
За буйки – не запливайте.

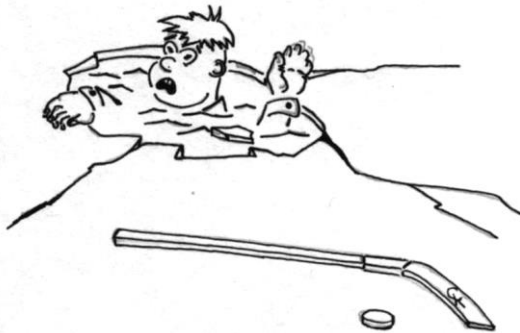
Та на щастя, люди йшли –
Вчули крик, допомогли.
Витягли його на гору.
Ой було б Миколі горе.

Запитання для спостережливих:

- 1) Яким чином Микола опинився на березі річки восени?
- 2) Де він повинен був бути?
- 3) Що призвело до того, що Микола впав у холодну осінню воду?

Осінь швидко промайнула.
Зима холодом дихнула.

Скрізь замети, холодрига,
На водоймах стала крига.
Снігу випало багато,
Для дітей настало свято.
І у перші ж дні зими
Взяв Микола ковзани.
Ще два дні як льодостав,
А Микола йде на став.
Нерозважливий який,
Адже лід іще тонкий.
Та Микола не зважає,
Шайбу по льоду ганяє.
Лід потріскує і гнеться,
А Миколі все не йметься.
Очерет стоїть стіною,
Там джерела під водою.
Та Микола мчить туди.

Мить... І вже кричить з води,
З крижаної ополонки
Репетує наш Миколка:
«Люди добрі! Як хто чує,
Ради Бога, хай рятуйте!!!»
Хтось почув і звідусюди
До ставка побігли люди.

Крик луна: «Дивись! Втопився!!!»
Тут дільничний об'явився.
Мовчки виламав жердину,
«Потерпи, – гука, – хлопчино».
І по цьому він відразу
Ліг – і до Миколи плазом.
Хтось кричить: «Та що ж він повза?!
По льоду он ледве ковза!
Треба бігти що є сили!»
Та порадника спинили.
«Ці поради недоречні,
Туди бігти небезпечно:
Лід прогнеться під вагою,
Будеш сам аж під водою».
Лейтенант же, за тим часом,
До Миколи підповз плазом.
Протягнув йому жердину
І гукає: «Чув, хлопчино?
За жердину ухопися,
Що є сили підтягнися.
На край льоду не впирайся.
Потихеньку вибирайся,
Паніки мені не треба.
Я ж тягнутиму на себе».
Хлопець взяв жердину в руки
І його з води, як шуку,
Витягнув на лід дільничний.
Всі здоров'я йому зичать.
А Миколу до лікарні
Відвезла «швидка» негайно.

Там пролежав він три тижні,
Мріючи про сніг і лижі.
Мав запалення легенів,
З'їв пігулок зо три жмені.

Запитання для спостережливих:

- 1) З якої причини Микола провалився під лід, граючи у хокей?
- 2) Як його рятував дільничний міліціонер?
- 3) Чому не можна було бігти до Миколи на допомогу, а саме повзти?
- 4) На Вашу думку, чому дільничний витягував Миколу жердиною, а не підповз безпосередньо до ополонки? Що ще можна використати замість жердини?

Дні стоять зимові, гарні.
Вже Микола не в лікарні.
Всі переляки минулись,
Що було – уже забулось.
І Микола на лід знову,
На рибалку, на зимову.
Вийшли з друзями, присіли,
Лунок в кризі набурили.
Випало Миколі щастя –
Клює риба в нього часто.

І усі, хто був довкола,
Перебрались до Миколи.
Всі Миколу оточили,
Лунки б'ють в льоду щосили.
Хтось упрів, аж носом шмига.
Раптом... Затріщала крига!
І рибалки, усі вкупі,
Прийняли зимову купіль.
Крики, борсання. «Де вудка?!»
«Вибирайтесь з води хутко!»
«Хлопці! Ви мене забули!»
«В мене валянки втонули!»
Наковтавшись лиха-горя,
Вибрались з води нагору.
І Микола, без втоми,
В мокрих штанях біг додому.
Розтирала його мати,
Чай гарячий дала з м'яти.
В теплу ковдру замотала
І у ліжечко поклала.
Тож Микола вже зимою
На рибалку – ні ногою.

Запитання для спостережливих:

- 1) З якої причини Микола та усі його друзі провалилися під лід під час зимової рибалки?

Відійшла зима снігами.
Березень іде струмками.
Сніг під сонечком сіріє.
Квітка проліска синіє.
І Миколу, як за звичку,
Потягнуло знов на річку.
Ой, яка чудова днина.
Річкою ідуть крижини
І, як білі кораблі,

Десь пливуть за край землі.
Скік Микола на крижину.
«Ця крижина – бригантина.
Я – відважний капітан,

Попливу по всіх морях».
Взявши палицю, кермує
Там, де течія вирує...
«Гей, Миколо! Схаменися!
Ти на берег повернися!
Небезпека ж це відверта!»
Але той пливе уперто.
І пливе вперед крижина,
Наче біла бригантина,
Поміж річки берегами.
Тільки раптом, під ногами
У безпечного хлопчини
Затріщала та крижина
І, погляньте, от причина,
Розділилась на частини.
На одній сидить Микола,
З переляку сірий, кволий.
Рюмсає і кличе маму.
Порятуйте «капітана».
А крижину б'є, ламає,

Запитання для спостережливих:

- 1) На яку небезпеку Микола наразився весною, пішовши до річки?
- 2) Чи правильно робив Микола, що завжди кликав на допомогу?

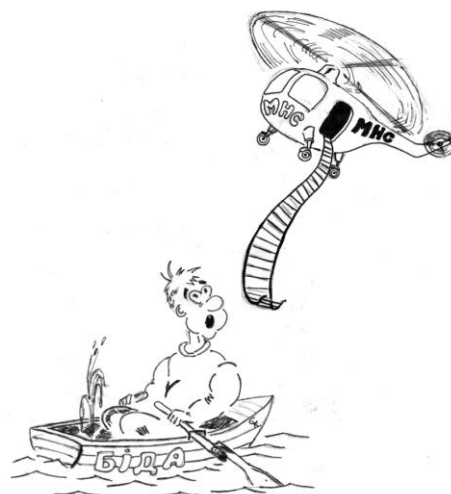
Літнє сонце знов на небі.
А Миколі того й треба:
Узяла путівку мама,
Тож він разом із батьками,
Їде в Крим відпочивати,
В морі плавати, пірнати.
Хлопча три дні засмагало,
І Миколі нудно стало.
Тож за першої нагоди
Він подався шукать пригоди.
Бачить – човен на припоні,
Вскочив в нього він з розгону
І кричить Микола хвацько:
«Попливу по скарб піратський!»
Він на весла налягає,
Човен в море направляє.
Демонструє свою силу.
Раптом ... здійнялася хвиля
І погнала човен в море.

Ще й водою заливає.
Порятуйте його люди!
Зараз точно лихо буде!

Знов Миколі пощастило:
Вже втрачав останні сили,
Коли раптом хтось побачив –
На крижині хлопець плаче.
Люду збіглося доволі.
Рятувальне несуть коло.
Мотузками і баграми
Тягли горе-капітана.
«Нащо ліз ти на крижину?!
Та ти ж мало не загинув!»
З плачем обіцяв Микола,
Що він більше вже ніколи,
Не полізе на крижину.
Всі повірили хлопчині.

Ой, зазна ж Микола горя.
Вітром човен понесло.

Тут ще й тріснуло весло.
Хлопець плаче, репетує.
Але хто ж його почує,

Якщо смужечка землі
Ледь видніється в імлі.
Як дістатися до суші?!
SOS! Рятуйте наші душі!!!
Одне лихо не буває –
Старий човен протікає.
Хто б хотів таку пригоду?
Слід вичерпувати воду.
Як до берега далеко.
А надворі ж страшна спека.
Хочеться Миколі пити.
Що ж тепер йому робити?
Доведеться погибати...
Та на щастя мама й тато
Вчасно вгледіли пропажу...

«101» – і екіпажі
Вертольоти піднімають,
Човен серед хвиль шукають.
Не одне літали коло,
Доки вгледіли Миколу.
Привезли на берег хлопця.
Далі, як вже повелося,
Плакала від щастя мама,
Тато видав прочухана,
Щоб Миколі не кортіло
Більше лізти в таке діло.
Обіцяв Микола мамі,
В воду лізти лише в ванні.

Запитання для спостережливих:

- 1) *Що трапилося з Миколою в Криму, коли він самостійно вирішив покататися на човні?*
- 2) *Як Ви гадаєте, що могло б статися з Миколою, якби йому не допомогли рятувальники ДСНС?*
- 3) *За яким телефонним номером можна викликати рятувальну службу?*

Ось скінчилися пригоди.
Користуючись з нагоди,
Хочу ще раз нагадати,
І таку пораду дати:
Вдома чи ідучи в школу,
Пам'ятайте про Миколу.
Так як він – чинить не варто,
Бо з водою кепські жарти.
А тепер нам час прощатись
І додому повертатись.
Час прийде – зустрінемось знову.
Будьте всі завжди здорові.
Відпочинем по домівках,
А тоді – в нову мандрівку,
Адже нас усе цікавить.
Всім бувайте.

Ваш Цікавик.

*Гринюкова Р. А., методист
науково-методичної лабораторії
іноземних мов та міжнародних
освітніх обмінів КЗ «КОІППО
імені Василя Сухомлинського»*

**ВОДА ЯК ДЖЕРЕЛО ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я:
ФОРМУЄМО ЕКОСВІДОМІСТЬ
(для учнів 5-6 класів)**

Методичний коментар

В наш час екологічна освіта є дуже важливою для всіх і особливо для дітей, оскільки саме в школі та в родині формуються і закладаються основні життєві цінності, які потім стають провідними орієнтирами для майбутніх громадян нашого суспільства. В цьому році особливо актуально присвятити день знань та Перший урок саме екологічному вихованню, оскільки від поведінки кожної людини – дорослої чи дитини – може залежати здоров'я та майбутнє всього суспільства. Охорона природи – обов'язок кожної людини. В умовах загострення екологічної кризи в Україні та у всьому світі надзвичайно важливу роль має відігравати ефективно екологічне виховання дітей, а турбота про чистоту природних джерел та економне споживання води є важливою частиною будь-якого екологічно свідомого мислення, екологічної культури та здорового способу життя, тобто важливою складовою життєвої компетентності сучасної людини.

Напевно можна стверджувати, що далеко не кожний знає про воду все і розуміє, навіщо треба її економити, тому учням буде цікаво почути на уроці маловідомі та несподівані факти про воду. Для кращого усвідомлення вагомості свого внеску в захист природи учням необхідно брати активну участь у вирішенні питань охорони довкілля. Тому на цьому уроці ми пропонуємо в розважально-ігровій формі знайти рішення в проблемних ситуаціях: як економити та берегти воду в школі, вдома чи на природі, а також замислитися над виховним змістом оповідань Василя Сухомлинського про воду.

Рекомендується скористатися також орієнтовним питаннями до перегляду відео, а факти про воду використовувати для обговорення відеоматеріалів. Для вирішення проблемних життєвих ситуацій доцільно надати учням можливість вибору серед запропонованих варіантів корисних порад щодо економії води.

Матеріал викладено двома мовами (українська та німецька), тому його можуть використовувати і вчителі будь-яких інших предметів. Інформація орієнтована на учнів середніх та старших класів, але може бути адаптована і для учнів молодшої школи.

Мета: викликати цікавість учнів до води як унікальної, таємничої та незамінної речовини; навчити розуміти її значення для рослин, тварин і людей та необхідність свідомо економити воду в повсякденному житті; спонукати до зміни своїх звичок та пошуку власних ідей щодо захисту чистоти води; розвивати екологічне та критичне мислення при вирішенні проблемних ситуацій, а також навчити цінувати воду як джерело краси та натхнення, ознайомити з народними прислів'ями та оповіданнями Василя Сухомлинського, які переконливо ілюструють важливість води в нашому житті. При обговоренні бажано використовувати у мовленні граматичні конструкції з модальними дієсловами «*man kann / man muss / man darf nicht*» та підрядні речення зі сполучником *dass*.

Хід уроку

1. Вступ.

Перегляд короткого відео про воду.

Запропонувати учням відповісти на запитання «Що таке вода?»

2. Прислів'я про воду в українській та німецькій мовах.

Прислів'я містять у собі віковий досвід народу, відображають його свідомість та мудрість багатьох поколінь, яку не завжди можна відразу помітити і зрозуміти. Деколи навіть самі носії мови не можуть пояснити походження того чи іншого усталеного виразу. В німецькій та українській мовах є дуже багато таких прислів'їв. Які відомі народні прислів'я і приказки про воду ви знаєте і як їх розумієте?

Українські прислів'я:

- Будь здоровий, як вода.
- Глянь у воду на свою вроду.
- Вода все сполоще, крім лихого слова.
- Куди вода тече, там травиця росте.
- Де вода, там і верба.
- Вода камінь точить.
- Вода пливе – час минає.
- З малого джерела велика річка буває.
- Не знаємо ціни водиці, доки не висохла криниця.
- Не виливай каламутну воду, доки чистої не знайдеш.
- Вода найде собі дорогу.
- Не плюй у криницю, бо доведеться з неї ще води напитися.
- Без води й борщу не звариш.
- В решеті води не наносиш.
- В океані води не зміряєш.
- Вчорашньої води не доженеш.
- Чим глибша вода, тим більша риба.

Які асоціації викликають у вас ці прислів'я?

3. Тема води в літературній творчості Василя Сухомлинського. Обговорення оповідань «Де беруться краплинки?», «Крапля роси», «Краплина води», «Камінь».

Де беруться краплинки?

Бігла Оленка по льоду. Падали сніжинки. Ніби плавали в повітрі. Одна сіла на рукав. Дивиться Оленка на пухнасту сніжинку. Шестикутна зірочка така гарна, блискуча. Ніби казковий майстер її вирізьбив з срібної пластиночки. Наблизилась Оленка до сніжинки. Дивиться, милується нею. І бачить диво: сніжинка стала краплиною води.

Краплина роси

Рано-вранці на квітці троянди прокинулася Краплина роси.

– Як я тут опинилася? – здивувалася краплинка.

– Увечері я була високо в небі – і захотілося їй знову в небо.

Пригріло Сонце. Випарувалась Краплина, піднялась високо-високо у блакитне небо, до самого Сонечка. А там – тисячі інших краплинок.

Зібралися всі в чорну хмару й затулили Сонце.

– Чого це ви мене заховали від людей? – розгнівалося Сонечко. І послало на хмарину вогненну стрілу. Вдарила вогненна стріла, загримів грім. Злякалася чорна хмара й розсипалась. Пішов дощ. Упала Краплинка на Землю. – Дякую тобі, Краплино, – промовила Земля. – Я так скучила за тобою.

Питання для роздумів:

1. Яке враження справляють на вас сніжинки? Чи ви помічали, яку вони мають форму? Вони однакові чи різні?
2. Чи дивилися ви ввечері на небо під час снігопаду? Що ви тоді відчували?
3. Чи замислювалися ви над унікальною здатністю води існувати в трьох різних фізичних станах?
4. Як можна продовжити речення «Снігопад – це ....»?
5. Чи милувалися ви коли-небудь росяною краплиною на пелюстках квітки? З чим можна порівняти росинку?

Краплина води

Був жаркий липневий день. До колодязя під високим дубом наближалася група школярів. Вони поверталися з туристського походу. Їм дуже хотілося пити. І чим ближче був колодязь, тим більше прискорювали вони крок.

А з другого боку до колодязя наближалася бабуся. Вона йшла здалека, дуже втомилася. І бабуся, й туристи підійшли до колодязя одночасно. На зрубі стояло відро з холодною водою. Діти оточили його й один за одним пили воду. А бабуся відтіснили. Вона відійшла до дуба й зажурено стояла, схилившись на дерево.

Коли туристи напилися води й пішли собі, глянула бабуся їм услід і задумливо похитала головою. Той, хто поспішить випити краплину води перш ніж нап'ється дідусь, бабуся, батько, мати, виросте негідником.

Питання для роздумів:

1. Що ви думаєте про цих дітей?
2. Чому вони не запропонували спершу напитися бабусі?
3. Чи правильно думати перш за все тільки про себе?
4. Навіщо треба допомагати іншим?

5. Яку роль відіграє в цьому оповіданні вода?
6. Як повелися б ви у цій ситуації?
7. Чому так важливо шанувати старших – наших бабусь, дідусів і батьків?

Камінь

У лузі, під гіллястим дубом, багато років була криниця. Вона давала людям воду. Під дубом біля криниці відпочивали подорожні. Одного разу до криниці прийшов хлопчик. Він любив пустувати. Він подумав: «А що воно буде, як я візьму оцей камінь і кину його в криницю? Ото, мабуть, булькне».

Підняв камінь, кинув його в криницю. Булькнуло та ще й дуже. Хлопчик засміявся, побіг і забув про свої пустоші. Камінь упав на дно криниці й закрив джерело. Вода перестала прибувати. Криниця засохла. Засохла трава навколо криниці, і дуб засох, бо підземні струмки потекли кудись в інше місце. На дубі перестав мстити гніздо соловейко. Він полетів на інший луг. Замовкла соловейкова пісня. Сумно стало в лузі.

Минуло багато років. Хлопчик став дідусем. Одного разу він прийшов на те місце, де колись був зелений луг, стояв гіллястий дуб, співав соловейко, вабила студена криниця. Не стало ні луку, ні дуба, ні соловейка, ні криниці. Довкола пісок, вітер здіймає хмару пилюки. «Де ж воно все поділося?» – подумав дідусь.

Питання для роздумів:

1. Які прислів'я про криницю та воду ви знаєте?
2. Чи можна назвати жартом те, що зробив цей хлопчик?
3. Що ви можете сказати про його ставлення до води?
4. Чому дідусь так і не зрозумів, де поділася криниця?
5. Як ви вважаєте, як склалося життя цього хлопчика? Чи зміг він досягти успіху?
6. Як можна продовжити фразу «Вода – це ....»?

4. Питання для обговорення теми «Вода – це життя»

- Як ви розумієте фразу «вода – це блакитне золото»?
- Для чого нам потрібна вода?
- Чи любите ви дощ?
- Чи можете ви уявити, який вигляд мала б наша планета без води?
- Чи замислювалися ви над тим, скільки води ви використовуєте щодня?
- Чи важко думати весь час про те, як не витратити зайву воду? Чому?
- Чому важливо свідомо економити воду? Що це може змінити?
- Які звички заважають вам витратити менше води?
- Які наслідки можуть бути, якщо ми не будемо розвивати в собі екологічне мислення?
  - Які ви знаєте способи економити воду і при цьому не дуже змінювати свої звички?
    - Чи знаєте ви, як економити воду, навіть не торкаючись крана?
    - Як відмова від використання пластику може вплинути на чистоту води у морі?
    - Скільки пластику зараз у морі?

- Що ви робите, коли бачите на пляжі пластикові пляшки та пакети?
- Чи ви думали колись про те, як морські тварини страждають від забруднення води?
- Що може зробити кожен з нас, щоб запобігти забрудненню води в річках та морях?

5. Цікаві факти про воду

Їх можна використати також для організації групової роботи, щоб за визначений час підготувати міні-проекти «10 несподіваних фактів про воду» і обговорити результати на пленумі або влаштувати «змагання ерудитів» - яка команда за певний час зможе запам'ятати найбільше нової інформації про воду).

1. Дорослий людський організм на 60-70% складається з води, а дитячий – на 80 %.
2. 70,8% поверхні Землі вкрито водою, тому нашу планету називають «планетою води» або «блакитною планетою».
3. Лише 3% води є питною (німецькою «süßes Wasser – «солодка вода»).
4. Кожний житель Німеччини споживає та використовує біля 120 літрів питної води на добу.
5. Приблизно 1 мільярд людей в світі змушений використовувати лише 20 літрів води на день
6. Кавун на 93% складається з води. Медуза складається з води на 99%.
7. Мозок людини на 78% складається з води.
8. Іноді вода замерзає при плюсовій температурі. Приміром, вода може замерзнути в трубопроводі при температурі +20 °С, якщо вона містить метан.
9. В Антарктиді є озеро, вода в якому в 11 разів солоніша за морську. Вона може замерзнути лише при температурі –50 °С.
10. За даними ЮНЕСКО, найчистіша вода – у Фінляндії.
11. Перше, що шукають дослідники інших планет – воду.
12. Забруднені підземні води очищаються впродовж декількох тисячоліть.
13. Не можна кип'ятити воду більше одного разу. За повторного кип'ятіння виділяється діоксин: отруйна речовина, що спричиняє рак.
14. Людина за своє життя випиває в середньому 35 тонн води.
15. Склянка води, яку випили натщесерце, зменшує відчуття голоду й наповнює шлунок. Уживання води до їжі сприяє зменшенню апетиту вдвічі.
16. У канадському місті Саммерсайд заборонено давати і брати в борг воду.
17. Зі школи всі знають, що у води є 3 агрегатних стани: рідкий, твердий та газоподібний. Проте вчені вважають, що є ще 5 різних станів води в рідкому вигляді та 14 – в замерзлому.
18. Перша пляшка питної газованої води була виготовлена англійцем Джозефом Прістлі 1767 року.
19. У середньому людина використовує 80–100 літрів води на день. Більша її частина витрачається на змивання унітазу.
20. Після інтенсивних фізичних навантажень людина втрачає вагу. Але не тому, що спалює жир, а через те, що втрачає воду.

21. При замерзанні вода розширюється на 9%.
22. Жирафи й пацюки можуть залишатися без води довше, ніж верблюди.
23. Людина починає відчувати спрагу, коли її організм втрачає 1% води.
24. Свіжа вода в Данії – найдорожча серед західних країн: \$ 6,7 за кубічний метр.
25. Леонардо да Вінчі надзвичайно любив воду: він винайшов прилад для підводного занурення, дихальний апарат для підводного плавання. Усі винаходи Леонардо покладено в основу сучасного підводного спорядження.
26. В охолодженій кип'яченій воді шампанське швидше охолоджується, ніж у сирій.
27. Можна обходитися 30 днів без їжі, але без води – менше, ніж тиждень.
28. Вода, яка була на Землі мільйони років тому, зберігається й донині.
29. Гаряча вода замерзає швидше, ніж холодна.
30. Найсучасніші пристрої не можуть очистити воду до такого стану, в якому вона була 1000 років тому.

Жодна цікава розповідь про воду не обійдеться і без такої інформації:

1. Для виготовлення аркуша паперу потрібно 9,8 л води.
2. Для виготовлення 0,5 кг пластику потрібно 24 л води.
3. Аби отримати 1 кг рису, треба використати 3 500 л води.
4. Для створення пари джинсів потрібно 10 000 л води.
5. Виробництво 1 кг яловичини вимагає 15 000 л води.
6. Для виробництва нового автомобіля потрібно 148 000 л води.

6. Гра «Хто зекономить найбільше води?»

Мета: сприяти усвідомленню необхідності свідомо економити воду та дбати про її чистоту.

Обладнання: дошка (великий аркуш паперу А3), олівці чи маркери, клей, роздатковий матеріал (поради щодо економії води в побуті, надруковані на смужках паперу).

Підготовка до гри: вчитель разом з учнями обговорюють проблему забруднення води та її марного витрачання; які почуття викликає у нас відкритий кран чи споглядання сміття на березі моря чи річки тощо; які щоденні дії можуть вплинути на зменшення забруднення води та її економію.

Хід гри. Ведучий пропонує кожній з 4 команд обрати життєву ситуацію, яку слід вирішити. Потім гравцям необхідно запропонувати знайти найбільш дієві та оригінальні рішення, використовуючи свої та запропоновані можливі варіанти (кожна команда отримує набір порад). Виграє команда, яка зможе запропонувати на додачу ще 1-2 власних варіанта вирішення запропонованої проблеми.

Приклади можливих проблемних ситуацій:

1. Родина Шварців велика, і всі члени родини полюбляють водні процедури. В садку у них є басейн. Як їм не відмовлятися від своїх звичок і при цьому економити кошти за воду?

2. Ви надаєте величезне значення якості питної води. На вашу думку, навіть посуд слід мити кип'яченою водою. Який компроміс можна знайти, щоб не витратити зайву воду?

3. У Максима та Анни 3 маленьких дітей. Як вони можуть економити кошти за воду?

4. Як ваша родина через «екологічно свідоме харчування» може допомогти економити воду?

7. Поради «Як можна економити воду»

1. Використовуйте склянку з водою під час чищення зубів або вимикайте крану з водою під час чищення.

2. Приймайте душ замість ванни, щоб економити до 70% менше води та енергії.

3. Не мийте посуд під проточною водою. Мийте фрукти та овочі у мисці, а не під проточною водою.

4. Встановіть програму економії води на своїй посудомийній машині та пральній машині.

5. Завжди завантажуйте пральні та посудомийні машини повністю.

6. Зберіть дощову воду для зрошення саду.

7. Якщо можливо, поливайте рослини лише тоді, коли прохолодно. Інакше багато води випаровується невикористаною.

8. Не купуйте багато їжі, яку ви, можливо, взагалі не зможете з'їсти і яку доведеться викинути в кінці кінців. Це все одно, що випустити 1000 літрів води з крана.

9. Воду можна заощадити, якщо їсти менше м'яса: для його приготування потрібно значно більше води.

10. Їжте менше солодкого: неймовірна кількість води використовується для приготування шоколаду.

11. Використовуйте сумку з тканини і під час покупки намагайтеся купувати якомога менше продуктів в упаковці: при їх виготовленні зазвичай теж використовується вода.

12. Хороший спосіб заощадити багато води – не купувати багато нового. Використовуйте старі речі, коли вам щось потрібно.

Якщо у вас є ще ідеї – поділіться ними!

OHNE WASSER KEIN LEBEN

1. Einführung. Video zum Thema.

Man sagt, Wasser ist Leben. Wasser ist auch einzigartig, zauberhaft und einfach sehr schön. Man nennt es auch „blaue Gold“ und es begleitet uns jeden Tag – ob zum Trinken, Waschen oder Kochen. Was bedeutet Wasser für Sie persönlich?

2. Deutsche Sprichwörter über Wasser.

Spruchwörter enthalten die uralte Erfahrung der Menschen, die ihr Bewusstsein und die Weisheit vieler Generationen widerspiegeln, die aber nicht immer sofort bemerkt und verstanden werden können. Manchmal können sogar Muttersprachler selbst den Ursprung eines etablierten Ausdrucks nicht erklären. Es gibt viele solche Sprichwörter auf Deutsch und Ukrainisch. Welche berühmten Volkssprüche und Sprüche über Wasser kennen Sie?

Wie verstehen Sie diese Sprichwörter?

- Mit allen Wassern gewaschen.
- Stille Wasser sind tief.
- Wie Feuer und Wasser sein.
- Jemandem nicht das Wasser reichen können.
- Nah am Wasser gebaut sein.
- Wie ein Schluck Wasser in der Kurve.
- Mir steht das Wasser bis zum Hals.
- Jemanden in das kalte Wasser schmeißen.
- Sich wie ein Fisch im Wasser fühlen.
- Blut ist dicker als Wasser.
- Wer des Wassers bedarf, sucht es im Brunnen.

Welche Sprüche haben Sie schon gewusst?

3. Thema des Wassers im Schaffen von Vasyl Suchomlynskyj. Das Diskutieren seiner Erzählungen «Wie bilden sich Wassertropfen?», «Tautropfen», «Wassertropfen», «Der Stein».

Wie bilden sich Wassertropfen?

Der Winter kam. Es war glatt, doch Olenka lief froh die Straße entlang. Es schneite und dicke Schneeflockchen schwebten langsam von Himmel herab. Eine Schneeflocke fiel auf ihre Ärmel. Olenka betrachtete die Schneeflocke. Sie sah wie ein sechseckiger Stern aus und war so schön und glänzend, als ob ein Märchenmeister sie aus Silber gemacht hatte. Das Mädchen wollte die Schneeflocke noch näher sehen und bewundern. Da ist plötzlich ein Wunder passiert und die Schneeflocke wurde zum Wassertropfen.

Tautropfen

Früh am Morgen erwachte ein Tautropfen in einer Rose. –Wie bin ich hierher gekommen? – fragte er erstaunt. – Gestern war ich hoch im Himmel!

Und er wollte wieder zurück in den Himmel. Da schien die Sonne hell und es wurde warm. Der Tautropfen verdampfte, kam in den Himmel hoch bis zur Sonne und traf dort Tausende anderer Tautropfen. Alle zusammen bildeten sie eine schwarze Wolke und die Sonne war nicht mehr zu sehen.

– **Warum haben sie mich verdeckt?- ärgerte sich die Sonne. Plötzlich leuchtete ein Blitz und es begann zu donnern. Der Blitz traf die schwarze Wolke und es regnete. Der Tautropfen fiel auf die Erde.**

– **Danke schön, Tautropfen, – sagte die Erde. – Ich habe auf dich so lange gewartet!**

Fragen zum Nachdenken:

1. Welchen Eindruck machen auf Sie Schneeflocken? Haben Sie schon einmal bemerkt, welche Form sie haben? Sind sie gleich oder verschieden?

2. Haben Sie schon einmal in den nächtlichen Himmel beim Schneefall gesehen? Was haben Sie dabei gespürt?

3. Was halten Sie davon, dass Wasser ein einzigartiger Stoff ist, weil es in drei Aggregatzuständen (als Eis, als Wasser und als Wasserdampf) vorkommen kann?

4. Ergänzen Sie den Satz «Der Schneefall ist...».

5. Haben Sie schon einmal einen Tautropfen in Blumenblättern bewundert? Woran erinnert der Tautropfen?

«Wassertropfen»

Es war ein heißer Sommertag. Eine Gruppe von Schülern näherte sich dem Brunnen unter der Eiche. Sie machten einen Ausflug und kehrten nach Hause zurück. Sie hatten Durst. Je näher sie sich dem Brunnen näherten, desto schneller gingen sie.

Da kam eine alte Frau zum Brunnen ihnen entgegen. Sie war auch schon lange unterwegs und war sehr müde. Die Schüler und die Frau kamen zum Brunnen gleichzeitig. Da gab es einen Eimer voll kaltes Wasser. Die Kinder begannen sofort Wasser zu trinken. Und die Frau stand und wartete. Sie lehnte an die Eiche und sah traurig auf die Trinkenden.

Als die Kinder keinen Durst mehr hatten, gingen sie weg. Die alte Frau sah sie weggehen und schüttelte bedenklich ihren Kopf. Sie wusste, dass ein guter Mensch als erster keinen Tropfen Wasser trinken kann, während seine Großeltern und Eltern Durst haben.

Fragen zum Nachdenken

1. Wie finden Sie das Benehmen der Kinder?

2. Warum ließen sie zuerst die alte Frau nicht trinken?

3. Ist es richtig, in erster Linie nur an sich selbst zu denken?

4. Wozu muss man den anderen Menschen helfen?

5. Welche Rolle spielt das Wasser in dieser Erzählung?

6. Was würden Sie in einer ähnlichen Situation machen?

7. Warum ist es wichtig, die älteren Menschen zu ehren?

Der Stein

Auf einer Wiese stand einmal eine große Eiche. Und unter der Eiche gab es seit vielen Jahren einen Brunnen. Er gab den Menschen Wasser. Alle Menschen erholten sich am Brunnen unter der Eiche.

Eines Tages kam ein Junge zum Brunnen. Er hatte es gern, ab und zu Unfug zu treiben. So dachte er: «Was würde passieren, wenn ich einen Stein in den Brunnen werfe? Vielleicht höre ich ein sehr lautes Geräusch?» Er nahm also einen Stein und

warf ihn in den Brunnen. Und der Junge hörte wirklich ein lautes Geräusch. Er war damit zufrieden und lachte vor Freude. Dann lief er weg und vergaß darüber.

Der Stein fiel doch auf den Boden und steckte die Quelle. Das Wasser kam nicht mehr in den Brunnen. Der Brunnen trocknete aus. Das grüne Graß um den Brunnen herum wurde gelb. Und die riesige Eiche wurde bald trocken, weil das Unterwasser in einer anderen Richtung floss. Die Nachtigall flog weg von der Eiche. Man hörte die Nachtigall nicht mehr singen. Es wurde auf der Wiese sehr traurig.

Seitdem vergangen viele Jahre. Der Junge war schon erwachsen. Da kam er einmal an den Ort, wo die grüne Wiese und die Rieseneiche früher waren, wo die Nachtigall sang und frisches Wasser im Brunnen immer war. Er sah keine Wiese, keine Eiche, keinen Brunnen und hörte keine Nachtigall. Um ihn herum waren nur Sand und Staubwolken. «Was ist denn hier passiert?», dachte der Alte.

Fragen zum Nachdenken

1. Welches Sprichwort kann als Titel für diese Geschichte sein?
2. Sind Sie damit einverstanden, dass die Tat des Jungen ein böser Scherz war?
3. Was können Sie über sein Verhältnis zu Wasser sagen?
4. Warum hat der Alte nicht verstanden, warum der Brunnen verdampfte?
5. Was glauben Sie, wie war das Leben dieses Jungen? Hat er in seinem Leben Erfolg gehabt?
6. Ergänzen Sie den Satz: «Wasser ist...»

4. Fragen zum Thema «Wasser ist Leben».

- Wie verstehen Sie den Satz «Wasser ist blaues Gold»?
- Wozu brauchen wir Wasser?
- Mögen Sie den Regen?
- Können Sie sich vorstellen, wie unsere Erde ohne Wasser aussehen würde?
- Haben Sie schon einmal gedacht, wie viel Wasser Sie jeden Tag verbrauchen?
- Ist es schwierig, immer wieder zu denken, wie man Wasser sparen kann?
- Warum ist es so wichtig, Wasser zu sparen? Was kann das verändern?
- Welche Gewohnheiten stören uns, Wasser zu sparen?
- Was kann man zur Folge haben, wenn man ohne ökologisches Denken und Handeln lebt?
  - Wie können Sie Wasser sparen, ohne Ihre Gewohnheiten bedeutend zu verändern?
  - Welche anderen Möglichkeiten fürs Wassersparen wissen Sie?
  - Kann Ihre Absage vom Plastikverwenden helfen, Meereswasser reiner zu machen?
    - Wie viel Plastik gibt es zurzeit im Meer?
    - Was machen Sie gewöhnlich, wenn Sie am Strand Plastiktüten und Plastikflaschen sehen?
      - Haben Sie schon mal an Meerestiere gedacht, wie sie unter Wasserverschmutzung leiden?
        - Wie kann man Wasserverschmutzung in Meeren und Flüssen vorbeugen?

5. Interessante Tatsachen über Wasser. Die Strukturen «Ich habe schon gewusst, dass ... / Ich habe nicht gewusst, dass...» trainieren.

1. Der Körper eines Erwachsenen besteht zu 60-70% aus Wasser und der Körper eines Kindes zu 80%.
2. 70,8% der Erdoberfläche ist mit Wasser bedeckt, daher wird unser Planet der Planet des Wassers oder der blaue Planet genannt.
3. Nur 3% des Wassers sind trinkbar (deutsch "süßes Wasser").
4. Jeder Einwohner Deutschlands verbraucht täglich rund 120 Liter Trinkwasser.
5. Ungefähr 1 Milliarde Menschen auf der Welt sind gezwungen, nur 20 Liter Wasser pro Tag zu verbrauchen.
6. Eines der wässrigsten Produkte ist die Wassermelone. Es besteht zu 93% aus Wasser. Die Qualle besteht zu 99% aus Wasser.
7. Das menschliche Gehirn besteht zu 78% aus Wasser.
8. Manchmal kann das Wasser bei einer Temperatur von +20 °C gefroren werden, wenn es Methan enthält.
9. In der Antarktis gibt es einen See, in dem das Wasser elfmal salziger ist als im Meer. Es wird nur bei einer Temperatur von -50 °C gefroren.
10. Nach Angaben der UNESCO befindet sich das sauberste Wasser in Finnland.
11. Forscher anderer Planeten suchen in erster Linie nach Wasser.
12. Kontaminiertes Grundwasser wird seit mehreren Jahrtausenden behandelt.
13. Wasser darf nur einmal gekocht werden. Beim erneuten Kochen wird Dioxin freigesetzt, eine giftige Substanz, die Krebs verursacht.
14. Eine Person trinkt während ihres Lebens durchschnittlich 35 Tonnen Wasser.
15. Ein Glas Wasser, auf nüchternen Magen getrunken, lindert das Hungergefühl und füllt den Magen. Trinkwasser hilft, den Appetit zu halbieren.
16. In der kanadischen Stadt Summerside ist es verboten, Wasser zu geben und auszuleihen.
17. Alle wissen, dass Wasser drei physikalische Zustände hat: flüssig, fest und gasförmig. Wissenschaftler glauben jedoch, dass es auch 5 verschiedene Wasserzustände in flüssiger Form und 14 – in gefrorenem Zustand gibt.
18. Die erste Flasche kohlenensäurehaltiges Trinkwasser wurde 1767 vom Engländer Joseph Priestley hergestellt.
19. Im Durchschnitt verbraucht eine Person 80-100 Liter Wasser pro Tag. Das meiste davon wird für das Spülen der Toilette ausgegeben.
20. Nach intensiver körperlicher Aktivität verliert eine Person Gewicht. Aber nicht weil es Fett verbrennt, sondern weil es Wasser verliert.
21. Im gefrorenen Zustand dehnt sich das Wasser um 9% aus.
22. Giraffen und Ratten können länger ohne Wasser bleiben als Kamele.
23. Eine Person beginnt durstig zu werden, wenn ihr Körper 1% Wasser verliert.
24. Frischwasser in Dänemark ist am teuersten in westlichen Ländern: 6,7 USD pro Kubikmeter.

25. Leonardo da Vinci hatte Wasser gern: Er entwickelte Anweisungen zum Tauchen, erfand ein Gerät zum Tauchen, ein Atemgerät zum Tauchen. Alle Erfindungen von Leonardo sind die Grundlage moderner Unterwasserausrüstung.

26. In gekühltem gekochtem Wasser kühlt Champagner schneller ab.

27. Man kann ohne Essen 30 Tage und ohne Wasser nur eine Woche auskommen.

28. Wasser, das vor Millionen von Jahren auf der Erde war, ist noch heute erhalten.

29. Heißes Wasser gefriert schneller als kaltes.

30. Strandläufer können auf dem Wasser laufen.

Die weiteren Informationen über Wasser sind auch von besonderer Bedeutung:

1. Um ein Blatt Papier herzustellen, werden 9,8 Liter Wasser benötigt.

2. Um 0,5 kg Kunststoff herzustellen, werden 24 Liter Wasser benötigt.

3. Um 1 kg Reis zu erhalten, müssen Sie 3.500 Liter Wasser verwenden.

4. Um eine Jeans herzustellen, werden 10.000 Liter Wasser benötigt.

5. Für die Herstellung von 1 kg Rindfleisch werden 15.000 Liter Wasser benötigt.

6. Um ein neues Auto zu produzieren, werden 148.000 Liter Wasser benötigt.

6. Spiel «Wer kann mehr Wasser sparen?»

Beispiele für mögliche Problemsituationen:

1. Die Familie Schwarz ist groß: Eltern, drei Kinder und ihre Großmutter. Alle Familienmitglieder waschen sich und baden viel und gern. Im Garten gibt es auch ein Schwimmbad. Was sollen sie tun, um aufs Baden und Waschen nicht zu verzichten und Wasser doch sparen?

2. Müllers legen viel Wert auf die Qualität von Trinkwasser und meinen, dass man auch das Geschirr mit gekochtem Wasser abspülen muss. Wie können sie Wasser sparen?

3. Max und Anna haben drei Kinder. Wie können sie Wasser sparen?

4. Wie kann man durch «ökologisch bewusste Ernährung» Wasserkosten reduzieren?

7. Wie kann man Wasser sparen? Was muss man zu Hause dafür tun? Was darf man nicht machen, wenn man sparen möchte?

Wenn Sie Ihren persönlichen Wasserverbrauch senken wollen, könnten Ihnen folgende Tipps helfen:

- Duschen Sie anstatt ein Vollbad zu nehmen. Eine Dusche verbraucht bis zu 70% weniger Wasser und Energie als ein Vollbad.

- Benutzen Sie beim Zähneputzen am besten ein Zahnputzglas oder stellen Sie den Wasserhahn während des Putzens ab.

- Spülen Sie Geschirr nicht unter fließendem Wasser.

- Stellen Sie bei Ihrer Spül- und Waschmaschine das Wassersparprogramm ein.

- Wasch- und Spülmaschinen immer nur voll beladen laufen lassen.

- Sammeln Sie Regenwasser für die Gartenbewässerung.

- Pflanzen möglichst nur gießen, wenn es kühl ist. Ansonsten verdunstet jede Menge Wasser ungenutzt.
- Essen Sie weniger Fleisch und Schokolade: bei ihrer Herstellung wird unglaublich viel Wasser verbraucht.
- Kaufen Sie vernünftig ein.
- Nehmen Sie immer eine Stofftüte mit und kaufen Sie lieber Lebensmittel ohne Plastiktüten.
- Kaufen Sie unnötige Dinge nicht.

Detaillierte Erklärung:

Wasser nicht zu verschwenden, ist wichtig für unsere Umwelt und für das Klima. Wir haben ein paar einfache Tipps für euch gesammelt, wie man Wasser sparen kann - und ganz nebenbei auch noch ein bisschen Geld.

1. Clever einkaufen

Man darf nicht zu viele Lebensmittel kaufen, die man dann vielleicht gar nicht alle essen kann und am Ende wahrscheinlich wegschmeißen muss. Das ist dann so, als wenn man mehr also 1.000 Liter einfach so aus dem Wasserhahnen laufen lassen würde. Verschwendet man also Essen, verschwendet man gleichermaßen Wasser und Geld.

2. Sich bewusster ernähren

Auch durch eine andere, bewusstere Ernährung kannst du Wasser sparen:

- Weniger Fleisch essen: man braucht für die Herstellung von Fleisch deutlich mehr Wasser. Man kann ein- bis zweimal in der Woche Fleisch essen.
- Keine gespritzten Lebensmittel: Am besten muss man Obst und Gemüse mit Biosiegel oder beim Bauern/auf dem Markt kaufen. Denn durch chemische Dünger wird das Wasser auch verschmutzt.
- Maß statt Masse: Kaufe lieber weniger Süßigkeiten und genieße sie dafür. Bei der Herstellung von Schokolade wird unglaublich viel Wasser verbraucht.

3. Stoffbeutel verwenden

Generell beim Einkaufen gilt: Versuche so wenig wie möglich in Verpackungen zu kaufen. Denn diese müssen auch erst hergestellt werden, wozu in der Regel immer Wasser verbraucht wird. Wenn du einkaufen gehst, nimm einen Stoffbeutel oder einen Rucksack mit. Dann musst du dir keinen Plastikbeutel kaufen. Die sind für die Umwelt nicht gut und verbrauchen in der Herstellung ebenfalls viel Wasser.

4. Weniger duschen und baden

Das heißt nicht, dass du dich nicht mehr waschen sollst. Das ist natürlich wichtig! Aber man muss nicht jeden Tag duschen. Dreimal in der Woche reicht vollkommen aus. Es sei denn, du hast jeden Tag Sport und schwitzt viel, dann ist das was anderes. In einer vollen Badewanne befinden sich 120 bis 150 Liter Wasser! Ein Bad sollte man sich daher nur ganz selten gönnen.

Auch bei der Wäsche kannst man Wasser sparen: Manche Klamotten sind nicht wirklich dreckig, riechen aber. Es genügt sie zu lüften statt zu waschen!

5. Weniger Neues kaufen

Nun weißt du, dass für die Herstellung von fast allem Wasser benötigt wird. Eine gute Möglichkeit, viel Wasser zu sparen, ist daher, nicht so viel Neues zu kaufen. Greife lieber auf gebrauchte Dinge zurück, wenn du etwas brauchst.

Haben Sie vielleicht noch andere Ideen, wie man Wasser sparen kann?

Підбірка медіа-матеріалів

- Проєкт-презентація «Я – вода!»:

<https://www.youtube.com/watch?v=upeKuJ5dqkQ>

- Музичне відео

<https://www.youtube.com/watch?v=qhA1wIbAKT0>

- Факти про воду (німецькою)

https://www.youtube.com/watch?v=F6cZe2I_sQQ

- Факти про воду

<https://www.youtube.com/watch?v=LJMSfyZGJD8>

- Plastik im Meer – Schlaumal (німецькою)

https://www.youtube.com/watch?v=uvcleXH_GF8

- Wieviel Wasser gibt es auf der Erde? (німецькою)

<https://www.youtube.com/watch?v=sAjzvcUR9v4>

- 11 фактов про воду

https://www.youtube.com/watch?v=Y_7pzk9vXeA&list=PLOZd-yBioSxSybny8lcGFYYxZUEe79wu

- Новини «Факти про воду» (українською)

<https://www.youtube.com/watch?v=IKqMAMnmqIc&list=PLOZd-yBioSxSybny8lcGFYYxZUEe79wu&index=2>

- Факти про воду (українською)

<https://www.youtube.com/watch?v=SfsqBEpj1Rw>

Список використаних джерел:

1. <https://traditions.in.ua/usna-narodna-tvorchist/pryslivia-ta-prykazky/151-pryslivia-ta-prykazky-pro-vodu>
2. http://www.uroki.net/docnach/ukr_docnach8.htm
3. <https://mal-alt-werden.de/sprichworte-und-redewendungen-zu-dem-thema-wasser/>
4. <https://vokrugsveta.ua/vopros-otvet/tsikavi-fakti-pro-vodu-16-04-2020>
5. <https://www.kindersache.de/bereiche/wissen/natur-und-mensch/tipps-zum-wassersparen>

*Баранова С. Л., учитель математики
Помічнянської ЗШ І-ІІІ ступенів № 3
Помічнянської міської ради;
Калашник О. А., учитель математики
КЗ «Добровеличківський ліцей «Інтелект»*

МАТЕМАТИКА І ЗДОРОВ'Я **(математичний квест для учнів 8-9 класів)**

Мета заходу: формувати свідоме ставлення до здорового способу життя, вміння знаходити вихід у складних ситуаціях і нестандартно підходити до вирішення проблем, підвищувати інтерес до вивчення математики, формувати інформаційно-комунікаційну компетентність та вміння працювати в команді, розвивати творчі здібності учнів.

В умовах адаптивного карантину пропонуємо два варіанти проведення заходу: очно на території закладу освіти (Варіант А) та дистанційно (Варіант Б).

Варіант А

Обладнання: номерки для кабінетів; картки із завданнями; маршрутні листи для команд; відповіді для перевірки на локаціях.

Правила проведення квесту:

1. Клас об'єднується у 2-3 команди (залежно від кількості учнів). Вчитель роздає командам маршрутні листи та картки з першим завданням. Учні мають виконати завдання та дізнатися, кому або в який кабінет треба віднести відповіді для перевірки. Експерт на локації дає карточку з завданням, перевіряє виконання завдання, ставить бали в маршрутному листі. Таким чином, учні мають пройти всі локації. Виграє команда, яка не тільки першою пройде всі пункти, а й набере більше балів.

I. Вступне слово.

Вітаємо вас, дорогі учні, на початку вашої чергової пригоди. Сьогодні ви зможете розкрити свої таланти, проявити спостережливість, ерудицію, та дізнатися більше про оточуючий світ. Сподіваємося, ви усвідомите, що шкідливі звички, недотримання здорового способу життя негативно впливають на здоров'я, призводять до хвороб, втрати мрій, дорогих людей. Ще раз нагадаєте, що збережене здоров'я, а його профілактика завжди ефективніша, ніж лікування.

Бажаємо вам успіхів і натхнення під час всіх ваших квестових подвигів. Нехай любов до математики допоможе вам успішно впоратися з поставленими завданнями та здобути заслужену перемогу.

II. Проходження етапів гри.

У вчителя математики в зазначений час капітани команд повинні отримати перше завдання і карту маршруту. Розпочинається КВЕСТ. (Завдання знаходяться в конвертах. Карта маршруту намальована на цупкому папері, де потрібно буде відмічати пройдені етапи).

Локація № 1

Гігієна фізичної та розумової праці.

Експерт 1. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Режим дня – це чіткий розподіл часу роботи та відпочинку людини. Раціональне використання часу необхідне для збереження та зміцнення здоров'я, охорони від перевтоми та забезпечення ефективної діяльності особи. Недаремно правильний режим дня називають мистецтвом бути щасливим. Тому важливо правильно збалансувати розумову та фізичну діяльність; раціональне харчування; повноцінний сон; перебування на свіжому повітрі; розвиток творчих здібностей.

Дотримання розпорядку дня допомагає реалізувати намічені цілі, дисциплінує та сприяє емоційному підйому.

Пропоную вам виконати завдання.

1. Оптимальна тривалість щоденних домашніх занять для учнів 1-4-х класів становить 1-1,5 години, для учнів 7-8 класів – 2,5 години, для учнів 9-11 класів – не більше ніж 3 години. У процесі підготовки домашніх завдань через кожні 40-50 хвилин слід робити 10-хвилинні перерви, головним змістом яких є активний відпочинок.

Обчисліть значення виразу $(\sqrt{2} - 1)^2 + \sqrt{8}$ та знайдіть скільки часу витрачає Максим, учень 9 класу на підготовку уроків. (Відповідь: 3 години).

2. Понад 90 % загальної кількості мікроорганізмів знаходиться на шкірі рук, де накопичуються пилові й мікробні аерозолі, забруднення з предметів, одягу. Разом із тим, шкіра, особливо чиста, має бактерицидні властивості. Кількість мікроорганізмів, нанесених на чисту шкіру, протягом 2 годин знижується більше ніж на 90 %.

Обчисліть значення виразу $\frac{3^8 \times 5^8}{15^7}$ і знайдіть, у скільки разів бактерицидність добре вимитої шкіри вища, ніж немитої. (Відповідь: у 15 разів).

3. Сон – основна складова здорового життя. Дорослі мають регулярно спати 7 або більше годин на добу.

Додатний корінь рівняння $x^2 - 7x - 8 = 0$ підкаже, скільки необхідно підліткам та молодим людям сну на добу. (Відповідь: 8 годин).

Сон Івана складає четверту частину доби. Чи буде його сон здоровим?

Оцінювання: За правильну відповідь на кожне запитання нараховується один бал.

Підказка до наступного етапу:

Анаграми (переставте букви у словах – отримаєте математичні терміни).

1. УМСА; 2. МАРЯП; 3. НАТАОРДИ; 4. НЯНЯРІВН;
5. КАТОЧ; 6. НИКМЕНЗНА; 7. САСЦИБА; 8. МАЛАНА.

Складіть перші літери відгаданих слів по порядку. Відповідь підкаже місце, де вас чекає наступне завдання. Успіхів!

Локація № 2 (спортивний зал)

Спорт і здоров'я

Експерт 2. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Рух – це життя, тому здоров'я та спорт тісно взаємопов'язані. Люди, які стежать за своїм здоров'ям та красою, приділяють спорту значну увагу, адже спорт – це турбота про себе. Завдяки фізичним тренуванням зміцнюється організм, розвивається сила волі, стійкість до стресів, загартовується характер. Крім того, заняття спортом допомагають уникати сезонних захворювань та покращують працездатність.

Пропоную вам виконати практичні завдання.

1. Скільки кубічних метрів дошки товщиною 4 см потрібно для настилання підлоги у спортивному залі, розміри якого на плані з масштабом 1:300 дорівнюють 10 см x 5 см? (Відповідь: 18 м^3).

2. Виміряйте обхват (довжину кола) баскетбольного м'яча і обчисліть площу його поперечного перерізу. (Відповідь: $\approx 448 \text{ см}^2$).

Оцінювання: за правильну відповідь на кожне завдання нараховується один бал.

Підказка до наступного етапу: Порахуйте у скільки разів сходи на 6-й поверх будинку довші за сходи на 2-й поверх того самого будинку. Отримане число помножьте на 3, і ви отримаєте номер кабінету, де вас чекають. Успіхів!

Локація № 3 (кабінет 15)

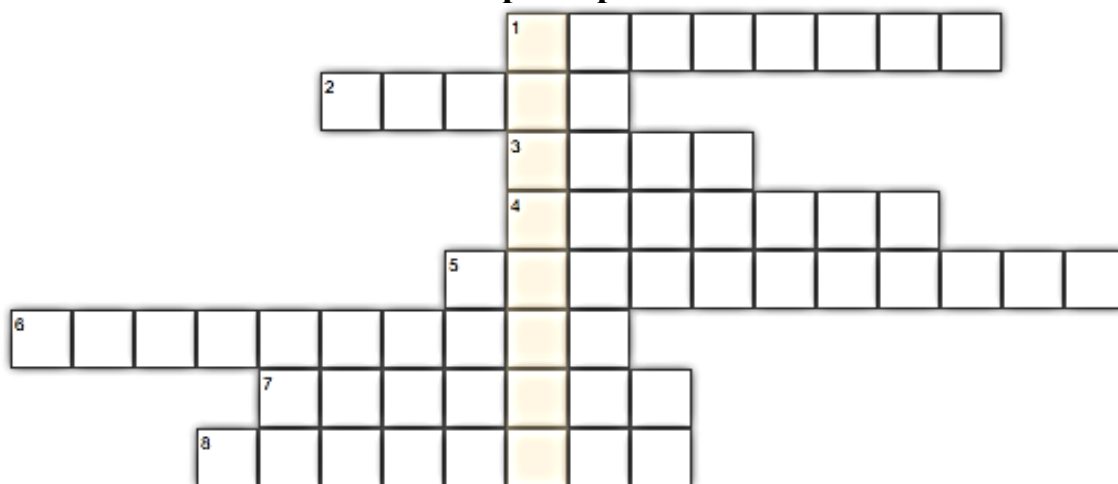
Природа і здоров'я людини

Експерт 3. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Людина – унікальне творіння природи. Обов'язок кожного із нас забезпечити дбайливе ставлення до навколишнього середовища, адже природа дарує нам повітрям, воду, їжу, корисні копалини, дарує естетичне задоволення та, врешті, саме життя. Однак, покращуючи свої життєві умови, люди погіршили стан довкілля. Тому важливим є відповідальне ставлення до природи, бо природа – це єдине і незмінне джерело усіх благ, які необхідні для існування людини. Пам'ятайте, що здоров'я природи – це здоров'я людини.

Пропоную вам розгадати кросворди та назвати ключові слова.

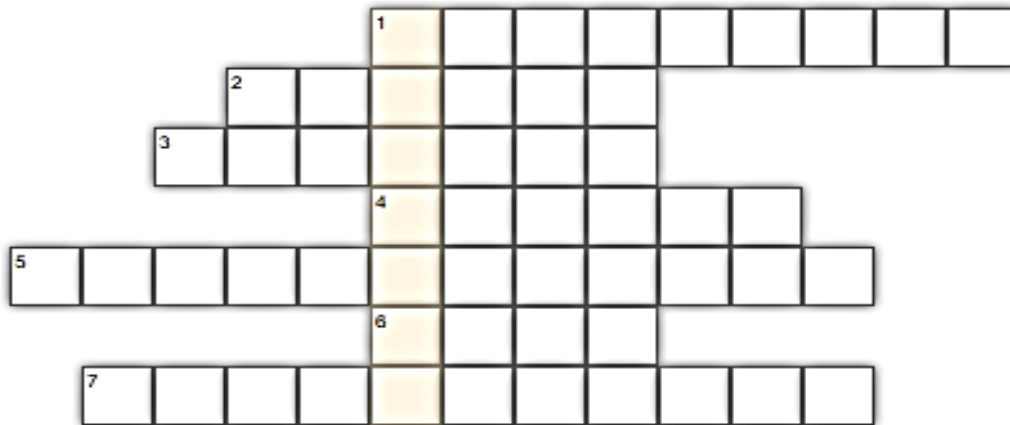
Кросворд 1

1. Вираз, що складається з чисел, знаків арифметичних дій і дужок (числовий).
2. Раціональний вираз, що не містить ділення на вираз із змінною(цілий).
3. Дія і результат додавання (сума).
4. Многочлен з трьома членами (тричлен).
5. Числові множники, які стоять перед одночленами(коефіцієнти).
6. Рівність, що виконується для будь-яких значень змінної(тотожність).
7. Добуток кількох однакових множників (ступінь).
8. Добуток чисел, змінних та їх натуральних степенів (одночлен).

Ключове слово: чистотіл.

Кросворд 2

1. Рівняння виду $ax^2 + bx + c = 0$, де x – змінна, a, b, c – деякі числа(квадратне).
2. Число, яке задовольняє рівняння(корінь).
3. Як називають квадратне рівняння, якщо один із коефіцієнтів b або c дорівнює 0(неповне).
4. Який коефіцієнт у зведеному квадратному рівнянні дорівнює 1(перший).
5. Як називають вираз $b^2 - 4ac$ (дискримінант).
6. Автор теореми «Сума коренів зведеного квадратного рівняння дорівнює другому коефіцієнту, взятому з протилежним знаком, а добуток коренів – вільному члену» (Вієт).
7. Рівняння виду $ax^4 + bx^2 + c = 0$, де $a \neq 0$ (бікватратне).

Ключове слово: кропива.

Оцінювання: кількість правильно відгаданих термінів – кількість балів.

Що вам відомо про цілющі властивості цих рослини? (нараховуються додаткові бали).

У народі здавна вважається, що чистотіл допомагає від ста хвороб. Насамперед, він – відповідно до своєї назви – бореться зі шкірними проблемами. Чистотіл також лікує хвороби дихальних шляхів, шлунково-кишкового тракту, а також гепатит, ревматизм і проблеми зі щитовидною залозою. У лікуванні та догляді за зовнішністю однаково корисні сік, відвар та настоянка чистотілу.

Про цілющі властивості кропиви наші предки знали з давніх-давен. «Одна кропива замінює семеро лікарів» – так говорили в давнину. Ця трава є універсальними ліками від багатьох хвороб. Також вона є прекрасним харчовим продуктом, що збагачує наш організм потрібними і корисними речовинами. Особливо слід відмітити корисність кропиви для здоров'я. Багатий вітамінно-мінеральний склад цієї трави робить її корисні властивості дуже цінними для використання в медичній практиці.

Підказка до наступного етапу: Наступне завдання ви отримаєте у найсмачнішому місці школи. Успіхів!

Локація № 4 (шкільний буфет)

Раціональне харчування

Експерт 4. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Найважливішою складовою здоров'я є раціональне харчування. Оптимальне співвідношення компонентів їжі забезпечує організм людини поживними речовинами в необхідній кількості для забезпечення її життєдіяльності. Без правильного харчування порушується рівновага в організмі та погіршується самопочуття. Важливо, щоб організм отримував відповідну кількість харчових речовин. Білки – будівельний матеріал організму, жири насичують людину вітамінами, кислотами та фосфоліпідами, а вуглеводи сприяють травленню та засвоєнню їжі.

Крім того, обряд прийому їжі об'єднує родину, адже усі збираються за сімейним столом та діляться один з одним гарним настроєм.

Пропоную вам виконати завдання.

1. Вітамін С, який необхідний для утворення органічних речовин кісток, підвищення імунітету, міститься в зеленому кропі, лимонах, чорній смородині і шипшині у відношенні 2:1:4:13. Скільки мг вітаміну С міститься в 100 г кожного рослинного продукту, якщо в 100 г зеленого кропу міститься 100 мг вітаміну С? *(Відповідь: в лимоні – 50 мг, у чорній смородині – 200 мг, у шипшині – 650 мг).*

2. За рекомендацією ВООЗ, загальна добова потреба організму людини в білку – 29 г незалежно від віку. Що стосується білкового раціону дітей і підлітків, то їх потреба в білку значно більше, ніж у дорослих. Обчисліть значення виразу $\frac{30}{\sqrt{7}} \times \sqrt{63}$ і дізнаєтеся, яка кількість білків рекомендується дітям середнього шкільного віку на добу з переважним вмістом тваринних білків. *(Відповідь: 90 г).*

Оцінювання: за правильну відповідь на кожне запитання нараховується один бал.

Підказка до наступного етапу: Порахуйте, скільки отримаємо, якщо число 10 поділимо на його половину, і дізнайтеся номер кабінету, де чекають на вас. Успіхів!

Локація № 5

Шкідливість алкоголю і куріння

Експерт 5. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Запорукою довгого життя є міцне здоров'я. Тому слід уникати шкідливих звичок, серед яких – алкоголь та куріння. Тютюновий дим містить такі отруйні речовини як: нікотин, етилен, сірководень, тютюновий дьоготь, миш'як, оксид вуглецю, свинець, радіоактивний полоній, мурашину, синильну, сірчану та масляну кислоти. Усі ми знаємо, що крапля нікотину вбиває коня. Куріння руйнує нервову систему, порушує ендокринну систему, шкодить легеням, знижує розумову активність та послаблює пам'ять.

Алкоголь називають «водою смерті», а звичка вживати спиртні напої найімовірніше переростає в алкоголізм. Наслідком вживання алкоголю є виникнення серцево-судинних проблем, інсульт, інфаркт, нервові розлади, артеріальні захворювання тощо. Тож не варто ризикувати своїм здоров'ям заради сумнівних задоволень від шкідливих звичок.

Пропоную вам виконати завдання.

1. Результати опитування свідчать, що підлітки розуміють негативні сторони куріння. 61% вважає, що НЕ палити – це «круто», 70% – визнали куріння дорогою звичкою і марною тратою часу. Обчисливши значення виразу $\frac{x+1}{x^{-1}+x^{-2}} + 3$, якщо $x = 9$, ви дізнаєтеся, скільки підлітків вважає куріння небезпечним заняттям. (Відповідь: 84).

2. Діти курців мають захворювання дихальних шляхів у x разів частіше, ніж їхні ровесники з некурящих родин. Завдання: знайдіть x – ненульовий розв'язок рівняння $x^2 - 2x = 0$. (Відповідь: 2).

3. Алкоголізм – шлях до злочину. В стані сп'яніння людина втрачає самоконтроль. Близько 80% злочинів випадає на підлітків у нетверезому стані. Скільки злочинів із 3200 було скоєно підлітками в стані сп'яніння? (Відповідь: 2560).

4. Якби люди не курили, щорічна смертність через захворювання коронарних судин могла б знизитися на $d\%$. Знайдіть d , якщо це добуток коренів рівняння $x^2 - 17x + 30 = 0$. (Відповідь: 30).

В разі будь-якого захворювання ймовірність смерті для курця на $k\%$ вища. Знайдіть k – коефіцієнт, при якому рівняння $49x^2 + kx + 25 = 0$ має один корінь. (Відповідь: 70).

Оцінювання: за правильну відповідь на кожне запитання нараховується один бал.

Підказка до наступного етапу: У трикутнику відрізали два кути. Скільки кутів залишилося? Це число співпадає з номером кабінету, де вас чекають. Успіхів!

Локація №6 (кабінет 5)

Сміх та здоров'я

Експерт 6. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Науковці стверджують, що сміх є найкращими ліками від хвороб. Він зміцнює здоров'я, адже стимулює роботу серцевого м'яза нарівні з фізичними

вправами. Одна хвилина сміху на добу прирівнюється до 15 хвилин занять на велотренажері або 25 хвилин катання на роликах. Сміх допомагає впоратися зі стресом та емоційним напруженням. Почуття гумору та позитивний погляд на життя зміцнюють імунну систему. Сміх також корисний і для легень, оскільки під час сміху робиться глибокий і тривалий вдих. Отже, «сміхові» вправи збагачують організм киснем.

Антон Павлович Чехов – класик світової літератури. Лікар за фахом. Один із найвідоміших драматургів світу. Його твори перекладені понад 100 мовами. У 1882 році у журналі «Будильник» було надруковано «Задачі божевільного математика» з підписом Антоша Чехонте. Пропонуємо вам кілька задач із цього збірника.

1. За мною гналися 30 собак, з яких 7 білих, 8 сірих, а інші чорні. Питається, за яку ногу вкусили мене собаки – за праву чи ліву?

2. Під Новий рік з маскараду Большого театру вийшли подихати свіжим повітрям 200 чоловік. У цей час на вулиці розпочалася бійка. Якщо учасників бійки було двісті, то скільки було п'яних, злегка п'яних і тих, хто бажали, але не знайшли можливості «почесати кулаки»?

3. Купили 20 цибики чаю. У кожному цибику було по 5 пудів, кожний пуд мав 40 фунтів. Із коней, які везли чай, два здохли в дорозі, один з візників захворів, і 18 фунтів розсипалось. Фунт має 96 золотників чаю. Питається, яка різниця між огірковим розсолем і здивуванням?

4. У мужика Петра було 5 гусей, 6 качок і 10 курей. На свої іменини він зарівав одного гусака і двох курей. Запитується, що в нього залишилося, коли відомо, що під час обіду до нього заходила одна особа? (Звичайно, «залишилося одне лиш пір'я»).

Оцінювання: за жартівливу відповідь на кожне запитання нараховується один бал.

Підказка до наступного етапу: Де у школі – найбільше сховище знань? Саме там ви отримаєте наступне завдання. Успіхів!

Локація № 7 (бібліотека)

Ерудит

Експерт 7. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Розгадування кросвордів розвиває наполегливість, уважність, підвищує інтелектуальний рівень та прискорює роботу мозку. Крім того користь кросвордів полягає в тому, що тренується логічне мислення та набуваються навички асоціативного сприйняття.

Важливим для тренування мозку є вивчення напам'ять віршів, оскільки це сприяє дбайливому та емоційному ставленню до літературної творчості.

Відгадайте, про кого йде мова.

1. Видатний вчений і поет. Займався математикою, астрономією, хімією, філософією. Найважливіший трактат «Про доведення задач алгебри і амукабали» містив майже всі знання з алгебри, відомі на той час. В ньому подано класифікацію рівнянь, задачі на розв'язання рівнянь першого, другого і третього степеня. Крім того, відомий світу як автор чотирирядкових віршів – рубаїв. Вони

пронизані гордістю за людину, протестом проти несправедливості та гуманізмом.

Чим нижче чоловік душею, тим вище задирає ніс.

Він носом тягнеться туди, куди душею не доріс.

Не той твій друг, хто за столом з тобою п'є,

А хто в нещасті будь-якому на виручку прийде.

Хто руку тверду дасть, позбавить від тривоги.

І навіть виду не подасть, що він тобі поміг.

Відповідь: Омар Хайям (повне ім'я – Гіяс ад-Дін Абу-ль-Фатх Омар ібн Ібрагім аль-Хайям ан-Нішапурі).

2. Був видатним астрономом і математиком, обдарованим лікарем-дослідником і знаним хіміком. У математичних працях узагальнював досягнення сучасників і попередників, розв'язав власні задачі. Його коментарі і доповнення до «Начал» Евкліда зіграли важливу роль у розвитку математики.

Основні положення медицини він виклав у праці, яка містить понад 1300 дворядкових віршів.

«Людина, яка перестала займатись фізичними вправами, часто чахне тому, що сила її органів послаблюється внаслідок відмови від руху».

Відповідь: Авіценна (Абу Алі аль-Хусейн ібн Абдаллах ібн Сіна)

Оцінювання: за правильну відповідь на кожне запитання нараховується один бал.

Підказка до наступного етапу: У цьому кабінеті ніколи не стихає музика.

Локація № 8 (кабінет музики)

Український фольклор про здоров'я

Експерт 8. Вітаю вас, учасники математичного квесту.

Найдорожчий скарб людини – це її здоров'я. Темі здоров'я присвячено чимало прислів'їв, приказок та загадок, в яких зібраний віковий досвід народної мудрості. Усі вони в лаконічній, оригінальній, подекуди філософській формі відображають розуміння питання збереження та охорони здоров'я. Українські народні прислів'я – це національне багатство та своєрідний народний заповіт людям щодо уникнення життєвих помилок. Вони визначають здоров'язберігаючі константи гармонійного життя кожного з нас.

Завдання для команд: назвати якомога більшу кількість прислів'їв і приказок про здоров'я, здоровий спосіб життя та все, що з ним пов'язано.

Оцінювання: кількість прислів'їв і приказок – кількість балів.

III. Підбиття підсумків. Запрошення учасників квесту до актового залу для нагородження.

Варіант Б (дистанційна форма проведення)

Технічне забезпечення: підключення до інтернету, програма- архіватор, програма для читання PDF-файлів, додатки для комунікації з командами (за домовленістю).

Правила проходження квесту

1. Квест містить 7 завдань.

2. Для відкриття кожного завдання потрібен код доступу. Його надаватиме організатор квесту після повідомлення йому командою (або капітаном команди) відповіді-ключового слова, фрази або числа.

Завдання	Ключове слово, фраза, число після виконання завдання	Код доступу
Завдання 1	Об'єктивно	людина
Завдання 2	Чистотіл, кропива	скарб
Завдання 3	1090	може
Завдання 4	Не варто ризикувати	мати
Завдання 5	Сміх	здоров'я
Завдання 6	Багатство	найдорожчий
Завдання 7	Скрін успішно виконаного завдання	

3. Для старту гри та встановлення часу початку учасники пишуть організатору ключову фразу «До старту готові» та отримують код доступу до Завдання 1 (слово «Старт»).

4. Переможець встановлюється за часом завершення квесту.

Методичні поради

1. Матеріали для квесту (<https://tinyurl.com/y87balsb>) учасники завантажують на свій комп'ютер один раз. В папці містяться «Звернення до учасників» та закодовані заархівовані завдання (PDF-файли).

2. Завдання містять як задачі, які можна розв'язати на папері, так і вправи на learningapps.org, які відкриваються за посиланням або за QR-кодом.

3. Перед початком гри бажано організувати відеозв'язок з учасниками та ознайомити з правилами гри, рекомендаціями щодо спілкування членів команд, створити позитивний емоційний лад.

4. Перед початком гри необхідно встановити засіб зв'язку між організатором і командами.

5. Робота команди буде ефективнішою, якщо задіяні будуть всі її члени. Запропонуйте учням використати зв'язок членів команди через Zoom, Viber, Skype, Telegram з можливим одночасним баченням завдання.

6. Повідомити ключові слова або фрази організатору учні також можуть будь-яким доступним, узгодженим з організатором способом.

7. Час проходження квесту – 45-60 хв.

8. Завдання з математики розраховані на повторення алгебри 9 класу (вересень), або 8 класу (травень), але творчість і завзятість колег допоможуть адаптувати їх для будь-якого класу.

Використані джерела:

1. Задачі валеологічного змісту з математики 8-9 класи // Формування здорового способу життя засобами математичної освіти : проблемний семінар, Добровеличківка, 2007. – 32 с.

2. Воєвода А. Л. Математика та література: матеріали до інтегрованих уроків і заходів / Аліна Воєвода. – К. : Редакція газет природничо-математичного циклу. 2013. – 104 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

3. Гусь О., Яцків О. В країні міркувань / О. Гусь, О.Яцків. – Львів : Світ, 2001. – 102 с.

Квест «Математика і здоров'я»

Вітаємо вас, дорогі учні, на початку вашої чергової пригоди. Сьогодні ви зможете розкрити свої таланти, проявити спостережливість, ерудицію та дізнатися більше про оточуючий світ. Сподіваємося, ви усвідомите, що шкідливі звички, недотримання здорового способу життя негативно впливають на здоров'я, призводять до хвороб, втрати мрій, дорогих людей. Ще раз нагадаєте, що збережене здоров'я та його профілактика завжди ефективніші, ніж лікування.

Правила проходження квесту

1. Квест містить 7 завдань.
2. Для відкриття кожного завдання вам потрібен код доступу. Його вам надаватиме організатор квесту після повідомлення йому відповіді (числа, ключового слова чи фрази).
3. Робота команди буде більш ефективною, якщо задіяні будуть всі її члени. Для цього ви можете використати зв'язок через Zoom, Viber, Skype, Telegram з можливим одночасним баченням завдання.
4. Повідомити відповідь організатору ви також можете будь-яким доступним узгодженим способом.
5. Переможець встановлюється за часом проходження квесту.

Бажаємо вам успіхів і натхнення під час всіх ваших квестових подвигів. Нехай любов до математики допоможе вам успішно впоратися з поставленими завданнями та здобути заслужену перемогу.

Отож, для старту гри та встановлення часу початку напишіть організатору ключову фразу «До старту готові» – отримайте код доступу до Завдання № 1 – і ВПЕРЕД!

#1 ГІГІЄНА ФІЗИЧНОЇ ТА РОЗУМОВОЇ ПРАЦІ

Режим дня – це чіткий розподіл часу роботи та відпочинку людини. Раціональне використання часу необхідне для збереження та зміцнення здоров'я, охорони від перевтоми та забезпечення ефективної діяльності особи. Недаремно правильний режим дня називають мистецтвом бути щасливим. Дотримання розпорядку дня допомагає реалізувати намічені цілі, дисциплінує та сприяє емоційному підйому.

Завдання

1. Розв'яжіть задачі.

1. Оптимальна тривалість щоденних домашніх занять для учнів 1-4-х класів становить 1-1,5 години, для учнів 7-8 класів – 2,5 години, для учнів 9-11 класів – не більше, ніж 3 години. У процесі підготовки домашніх завдань через кожні 40-50 хвилин слід робити 10-хвилинні перерви, головним змістом яких є активний відпочинок. Обчисливши значення виразу $(\sqrt{2} - 1)^2 + \sqrt{8}$, знайдете скільки часу витрачає Максим, учень 9 класу, на підготовку уроків.

2. Понад 90 % загальної кількості мікроорганізмів знаходиться на шкірі рук, де накопичуються пилові й мікробні аерозолі, забруднення з предметів, одягу. Разом із тим, шкіра, особливо чиста, має бактерицидні властивості. Кількість мікроорганізмів, нанесених на чисту шкіру, протягом 2 годин

знижується більше ніж на 90 %. Обчисливши значення виразу $\frac{3^8 \times 5^8}{15^7}$, знайдете у скільки разів бактерицидність добре вимитої шкіри вища, ніж немитої.

3. Сон – основна складова здорового життя. Дорослі мають регулярно спати 7 або більше годин на добу. Знайшовши додатний корінь рівняння $x^2 - 7x - 8 = 0$, з'ясуєте скільки необхідно підліткам та молодим людям сну за ніч.

2. Пригадайте українську абетку і складіть ключове слово:

19, 2, ', Відповідь №3, Відповідь №2, 23,11, Відповідь №1, 18, 19

3. Назвіть ключове слово організатору квесту – отримайте код доступу до наступного завдання.

#2 ПРИРОДА І ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Людина – унікальне творіння природи. Обов'язок кожного з нас забезпечити дбайливе ставлення до навколишнього середовища, адже природа дарує нам повітрям, воду, їжу, корисні копалини, дарує естетичне задоволення та, врешті, саме життя. Однак, покращуючи свої життєві умови, люди погіршили стан довкілля. Тому важливим є відповідальне ставлення до природи, адже природа – це єдине і незмінне джерело всіх благ, які необхідні для існування людини. Отже, слід пам'ятати, що здоров'я природи – це здоров'я людини.

Завдання

1. Перейдіть за посиланням <https://learningapps.org/view13232709> або відкрийте завдання за QR-кодом.

2. Розгадайте кросворд, запишіть ключове слово.

3. Перейдіть за посиланням <https://learningapps.org/view13233751> або відкрийте завдання за QR-кодом.

4. Виконайте завдання, запишіть ключове слово.

5. Назвіть ДВА ключових слова організатору квесту – отримайте код доступу до наступного завдання.

#3 РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ

Найважливішою складовою здоров'я є раціональне харчування. Оптимальне співвідношення компонентів їжі забезпечує організм людини поживними речовинами в необхідній кількості для забезпечення її життєдіяльності. Без правильного харчування порушується рівновага в організмі та погіршується самопочуття. Важливо, щоб організм отримував відповідну кількість харчових речовин. Білки – будівельний матеріал організму, жири насичують людину вітамінами, кислотами та фосфоліпідами, а вуглеводи сприяють травленню та засвоєнню їжі.

Крім того, обряд прийому їжі об'єднує родину, адже усі збираються за сімейним столом та діляться один з одним гарним настроєм.

Завдання

1. Розв'яжіть задачі

1. Вітамін С, необхідний для утворення органічних речовин кісток, підвищення імунітету, міститься в зеленому кропі, лимонах, чорній смородині і шипшині у відношенні 2:1:4:13. Скільки мг вітаміну С міститься в 100 грамах кожного рослинного продукту, якщо в 100 г зеленого кропу міститься 100 мг вітаміну С?

2. За рекомендацією ВООЗ, загальна добова потреба організму людини в білку – 29 г незалежно від віку. Що стосується білкового раціону дітей і підлітків, то їх потреба в білку значно більше, ніж у дорослих. Обчисліть значення виразу $\frac{30}{\sqrt{7}} \times \sqrt{63}$ і дізнаєтеся, яка кількість білків рекомендується дітям середнього шкільного віку на добу з переважним вмістом тваринних білків.

2. Додайте всі отримані числа (чотири у задачі № 1 та одне в задачі № 2).

3. Повідомте отримане число організатору квесту та отримайте код доступу до наступного завдання.

#4 ШКІДЛИВІСТЬ АЛКОГОЛЮ І КУРІННЯ

Тютюновий дим містить такі отруйні речовини як: нікотин, етилен, сірководень, тютюновий дьоготь, миш'як, оксид вуглецю, свинець, радіоактивний полоній, мурашину, синильну, сірчану та масляну кислоти. Куріння руйнує нервову систему, порушує ендокринну систему, шкодить легені, знижує розумову активність та послаблює пам'ять.

Алкоголь називають «водою смерті», а звичка вживати спиртні напої найімовірніше переростає в алкоголізм. Наслідком вживання алкоголю є виникнення серцево-судинних проблем, інсульт, інфаркт, нервові розлади, артеріальні захворювання тощо.

Не варто ризикувати своїм здоров'ям заради сумнівних задоволень від шкідливих звичок!

Завдання

1. Розв'яжіть задачі

1. Результати опитування свідчать, що підлітки розуміють негативні сторони куріння. 61% вважає, що не палити – це «круто», 70 % визнали куріння дорогою звичкою і марною тратою часу.

Обчисливши значення виразу $S = \frac{x+1}{x^{-1}+x^{-2}} + 3$, якщо $x = 9$, ви дізнаєтеся, скільки відсотків підлітків вважає куріння небезпечним заняттям.

2. Діти курців мають захворювання дихальних шляхів у x разів частіше, ніж їхні ровесники з некурящих родин. Завдання: знайдіть X – ненульовий розв'язок рівняння $x^2 - 2x = 0$

3. Алкоголізм – шлях до злочину. Майже 80% злочинів випадає на підлітків у нетверезому стані. Скільки Z злочинів із 3200 було скоєно підлітками в стані сп'яніння?

4. Якби люди не курили, щорічна смертність через захворювання коронарних судин могла б знизитися на $d\%$. Знайдіть d – добуток коренів рівняння $x^2 - 17x + 30 = 0$. В разі будь-якого захворювання ймовірність смерті для курця на $k\%$ вища. Знайдіть k – коефіцієнт, при якому рівняння $49x^2 + kx + 25 = 0$ має один корінь.

2. Ключовими є ТРИ слова, порядкові номери яких:

а) $d \cdot X + 7$ б) $S - \sqrt{\frac{Z}{10}}$ в) $k-1$

Увага!

Порядкові номери визначаються з початку тексту на цій сторінці без заголовка та з урахуванням службових слів.

3. Передайте ключову фразу організатору квесту – отримайте код доступу до наступного завдання.

#5 ЖАРТУЄМО НА ЗДОРОВ'Я

Науковці стверджують, що Δ є найкращими ліками від хвороб. Він зміцнює здоров'я, адже стимулює роботу серцевого м'яза нарівні з фізичними вправами. Одна хвилина Δ на добу прирівнюється до 15 хвилин занять на велотренажері або 25 хвилин катання на роликах. Δ допомагає впоратися зі стресом та емоційним напруженням. Δ корисний і для легень, оскільки збагачує організм киснем.

Антон Павлович Чехов – класик світової літератури. Лікар за фахом. Один із найвідоміших драматургів світу. Його твори перекладені понад 100 мовами. У 1882 році у журналі «Будильник» було надруковано «Задачі божевільного математика» з підписом Антоша Чехонте. Пропонуємо вам кілька задач із цього збірника.

Завдання

1. З пропущених у кожній задачі літер складіть слова

1. За мною гн*лися 30 собак, з яких 7 білих, 8 сі*их, а інші чорні. Знай*і**, за яку ногу вку*или мене собаки – за праву чи л*ву?

2. Купили 20 цибиків (*+2)аю. У кожному цибику було по 5 пудів, кожний пуд м*в 40 фунтів. Із коней, які везли чай, два здохли в дорозі, один з візників захворів, і 18 фунтів роз*ипалось. Фунт має 96 золотників чаю. Пи*ається, яка різниця між огірковим розсолем і здивуванн*м?

3. У мужика Петра було 5 гус*й, 6 качок і 10 курей. На с*ої іменини він зарівав одного гу*ака і двох кур*й. Запи*ується, що в нього за*ишилося, коли в*домо, що під ча* обіду до н*ого заходила одна особа? (Звичайно, «залишилося одне лиш пір'я»)

2. Складені слова – це почуття, які супроводжує Δ .

3. Ключове слово – Δ .

4. Назвіть ключове слово організатору квесту – отримайте пароль доступу до наступного завдання.

#6 УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР

Найдорожчий скарб людини – це її здоров'я. Темі здоров'я присвячено чимало прислів'їв, приказок та загадок, в яких зібраний віковий досвід народної мудрості. Усі вони в лаконічній, оригінальній, подекуди філософській формі відображають розуміння питання збереження та охорони здоров'я. Українські народні прислів'я – це національне багатство та своєрідний народний заповіт людям щодо уникнення життєвих помилок. Вони визначають здоров'язберігаючі константи гармонійного життя кожного з нас.

Завдання

1. Перейдіть за посиланням <https://learningapps.org/view13249844> або відкрийте завдання за QR-кодом.

2. Складіть українські прислів'я та приказки про здоров'я.
3. Знайдіть ключове слово.
4. Передайте ключове слово організатору квесту – отримайте пароль доступу до ОСТАННЬОГО завдання.

Вітаю! Залишився останній крок і ви – переможці!

Завдання

1. Перейдіть за посиланням <https://learningapps.org/watch?v=pqspbntd220> або відкрийте завдання за QR-кодом.

2. Використайте слова – паролі для заповнення пропусків.
3. Зробіть скрін УСПІШНО виконаної вправи та надішліть організатору квесту.

Вітаю! Ви зробили це!

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ «ЗДОРОВА НАЦІЯ – МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ» (для учнів 9-11 класів)

Методичний коментар. Для моделювання творчої частини Дня знань та Першого уроку педагоги можуть скористатися розробленими інтелектуальними іграми або їх фрагментами.

Застосування ігор буде доречним в активній частині проведення Дня знань, адже цікавість змагання створює сприятливі умови для розвитку дітей, формування пізнавальної компетентності, становлення валеологічної культури учнів, сприяє використанню знань у новій нестандартній ситуації. Позитивне емоційне налаштування учасників гри вносить різноманіття та зацікавленість процесом пізнання та відкриття нового.

Інтелектуальна гра «Вірю – не вірю»

- Гра побудована на питаннях-твердженнях. Деякі питання правдиві, вірні, а деякі навмисно змінені, з помилками. Гра дає можливість як познайомитись з новою темою, так і самоперевірити вихованця раніше вивчений матеріал; спонукає зацентрувати увагу на більш глибокому вивченню теми в цікавій ігровій формі.

- Це індивідуальна гра (хоча можливі командні варіанти з 2-3-4 гравців).

- Технологія проведення: дітям роздаються бланки, в яких вони відмічають відповідь «так» (вірю) або «ні» (не вірю); ведучий читає запитання і пропонує граючим визначитись – вірять вони у запропоновані твердження чи ні і записати у бланку свої відповіді.

- Потім кожний гравець знаходить собі партнера для перевірки, обмінюється бланком з відповідями, і ведучий швидко повторює питання, але вже з відповідями. Гравці у бланках суперників проставляють "+", якщо відповіді правильні, потім рахують.

- Одна правильна відповідь – 1 бал. Визначаються місця кожного гравця за сумою балів. Виграє той, у кого їх буде найбільше.

- Кількість тверджень у класичному варіанті – 21.

- Час проведення – 10-15 хв.

***

1. 8 березня – Всесвітній День здоров'я. **НІ** (7 квітня).

2. 7 квітня 1948 року створена Всесвітня організація охорони здоров'я.

ТАК.

3. Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, здоров'я людини залежить на 10% – від чинників, пов'язаних зі спадковістю, на 10% – від умов медичного обслуговування, на 20% від кліматичних умов і на 60% – від способу життя людини. **ТАК.**

4. Вірус – це спосіб існування матерії, яка займає проміжну позицію між живим і не живим, але він має свою стратегію існування на планеті. **ТАК.**

5. Мікробіологія – наука, яка вивчає здоровий спосіб життя. **НІ** (*вивчає мікроорганізми, а не валеологія*).

6. Коронавіруси (CoV) – велике сімейство вірусів, що викликають захворювання, починаючи від звичайної застуди і закінчуючи більш тяжкими захворюваннями. **ТАК**.

7. Поняття «коронавірус» об'єднує групу хоч і споріднених, але різних вірусів. **ТАК**.

8. Разом із новим штамом, що наразі активно поширювався в Китаї та інших країнах, уже налічують 4000 коронавірусів. **НІ** (40).

9. Віруси мають високу частоту мутацій і швидко змінюються. **ТАК**.

10. Заразна форма вірусу – віріони мають форму кола. **НІ** (*корони*)

11. Вірус SARS-CoV-2, більш відомий як Covid-19 – це... коронавірус.

НІ.

12. Вірус SARS-CoV-2, більш відомий як Covid-19 – це Коронавірус. **ТАК** (*від слова корона*).

13. Наука відкрила коронавіруси у 1880-тих. **НІ**.

14. У 1930-тих вчені відкрили коронавіруси у курей, у 1940-тих – у мишей. **ТАК**.

15. У 1960-тих вчені відкрили коронавіруси у людей. **ТАК**.

16. Перший коронавірус, зафіксований у людини, назвали коронавірусом Кінг-Конгом. **НІ** (229E).

17. Найбільш небезпечні з коронавірусів – SARS-CoV, SARS-CoV-2, MERS-CoV. **ТАК**.

18. Найменш небезпечним є Коронавірус HCoV-NL63 – належить до чотирьох підвидів коронавірусів, що постійно циркулюють людською популяцією, але не викликають нічого серйознішого за застуду. **ТАК**.

19. Свинячий грип H1N1/09 мав смертність 0,03%. **ТАК**.

20. Смертність SARS-CoV – 9,2 %, SARS-CoV-2 – 6,4 %. **ТАК**.

21. Найбільш смертоносна MERS-CoV – смертність аж 99 %. **НІ** (37 %).

22. Найбільш смертоносні з хвороби – це холера та ебола. **НІ**.

23. З усіх хвороб була найбільш смертоносна чума. **ТАК**.

24. Чума вбила близько половини населення планети. **НІ** (*тільки третину – бл. 100 млн. осіб*).

25. Іспанський грип забрав життя за різними підрахунками від 17 до 500 млн осіб. **НІ** (*до 100 млн.*)

26. Вірус Covid-19 розробили у таємній лабораторії Китаю, але через необережність він поширився світом. **НІ**.

27. Вірус Covid-19 спеціально запустили масони, щоб скоротити кількість населення Землі. **НІ**.

28. Існують альфа- та бета-коронавіруси. **ТАК**.

29. Найбільш типові носії альфа- та бета-коронавірусів – це... голуби. **НІ**.

30. Вірус Covid-19 – це еволюційна модель захисту кажанів, щоб їх ніхто не їв. **НІ** (*вони просто є його носіями*).

31. Найбільш типові носії альфа- та бета-коронавірусів – це... кажани. **ТАК.**
32. Грип більш небезпечний, ніж Коронавіруси. **НІ.**
33. Вірусна епідемія Covid-19 переросла у пандемію через властивості самого вірусу. **ТАК.**
34. Вірус – неклітинний агент, що може відтворюватися всередині клітини, а бактерія – одноклітинний організм. **ТАК.**
35. Імунна система людини легше вбиває віруси, ніж бактерії. **НІ.**
36. Спирт віруси вбиває, а бактерії – ні. **НІ.**
37. Вірус переважно менший за бактерію, він може інфікувати усі форми життя, навіть бактерії. **ТАК.**
38. Найперший осередок епідемії зафіксовано в Італії. **НІ** (в Ухані, провінція Китаю).
39. Нульовий пацієнт – це особа, у якої проявляється нуль симптомів, але вона заразна. **НІ.**
40. Нульовий пацієнт – це особа, що перша захворіла на хворобу і поширила її. **ТАК.**
41. За однією з версій, нульовим пацієнтом Covid-19, був 41-річний китаєць з ринку морепродуктів в Ухані. **ТАК.**
42. Карантин – комплекс обмежувальних медико-санітарних і адміністративних заходів, спрямованих на попередження поширення карантинних інфекційних хвороб. **ТАК.**
43. Коронавірусне захворювання передається через краплі, що виділяються з дихальних шляхів людини при кашлі або чханні. **ТАК.**
44. Коронавірусне захворювання передається через торкання до уражених вірусом поверхонь, а потім до обличчя. **ТАК.**
45. Інфікуватися коронавірусним захворюванням можна від домашньої тварини. **НІ.**
46. Один з найкращих способів захистити себе від інфікування коронавірусним захворюванням – часто мити руки милом і водою або протирати їх спиртовмісним дезінфікуючим засобом для рук. **ТАК.**
47. Один з найкращих способів захистити себе від інфікування коронавірусним захворюванням – НЕ уникати прямого контакту з людьми, які мають симптоми застуди або грипу. **НІ.**
48. Інфікуватися коронавірусним захворюванням (COVID-19) можуть тільки молоді люди. **НІ.**
49. Інфікуватися коронавірусним захворюванням (COVID-19) можуть тільки старші люди. **НІ.**
50. Люди, які мають інші захворювання (такі, як астма, діабет, серцеві хвороби тощо) НЕ є більш вразливими до важкого перебігу коронавірусного захворювання. **НІ.**
51. Люди будь-якого віку можуть інфікуватися вірусом. **ТАК.**
52. Ефективними для знищення коронавірусу є лише ті дезінфікуючі засоби для рук або поверхонь, які містять як мінімум 40% спирту. **НІ (60%)**

53. Руки треба мити як мінімум 5 хвилин, щоб вбити коронавірус. **НІ.**
54. Коронавірусне захворювання (COVID-19) поширюється лише за холодної температури. **НІ.**
55. Деякі віруси, що спричиняють застуду та грип, більше поширюються в холодні місяці. **ТАК.**
56. Холодна погода та сніг можуть знищити коронавірусне захворювання (COVID-19). **НІ.**
57. Продукти можуть містити коронавірус. **ТАК.**
58. Листи та пакети **НЕ** можуть містити коронавірус. **НІ.**
59. Важливо дотримуватися відповідних запобіжних заходів під час поводження з будь-яким предметом чи поверхнею, яких торкалися інші люди, оскільки вони можуть бути заражене вірусом. **ТАК.**
60. Якщо ви захворіли вірусом, і у вас висока температура доцільно приймати алкоголь. **НІ.**
61. Якщо ви захворіли вірусом, і у вас висока температура доцільно приймати парацетамол. **ТАК** (*він не вбиває вірус, але допомагає збити температуру*).
62. Якщо ви виявили у себе симптоми, схожі на COVID-19, ви повинні зробити першим - це зв'язатись зі своїм лікарем/реєстратурою амбулаторії, аби з'ясувати, чи потребуєте ви візиту лікаря. **ТАК.**
63. У віковій групі 80+ спостерігається найвищий відсоток летальності. **ТАК.**
64. Переважний шлях поширення коронавірусу: повітряно-крапельний. **ТАК.**
65. Вірус найдовше живе на пластику. **ТАК.**
66. 1-14 днів вірус може ніяк не проявляти себе в інфікованому організмі. **ТАК.**
67. Мінімальна безпечна відстань між особами під час карантину 4 метри. **НІ** (*2 метри*).
68. Найбільш ефективним засобом попередження захворювання є самоізоляція. **ТАК.**
69. Звичайна маска для обличчя є ефективною 24 години. **НІ** (*2-3 години*).
70. Не потрібно під час карантину провітрювати приміщення, бо у вікно може влетіти коронавірус. **НІ.**
71. Дитина не повинна їсти сиру їжу, а лише приготовану дорослими бо це збільшує ризик захворіти на коронавірус. **ТАК.**
72. Карантинні заходи дають нам всім можливість подорожувати і отримувати нові враження. **НІ.** (*дають нам всім можливість дистанційно працювати і займатись самоосвітою*).
73. Вірус передається найчастіше при кашлі, чханні, дотику до поверхонь, забруднених виділеннями хворого чи інфікованого. **ТАК.**
74. Коронавірус може зберігати життєдатність на будь-якій поверхні від 3 годин до декількох днів. **ТАК.**

75. Щоб перевірити, чи хворіє людина на коронавірус, рекомендують затримати дихання на 10 секунд – якщо людина не відчуває ніякого дискомфорту, значить, вона здорова. **НІ** (*це можуть визначити тільки спеціальні лабораторні тести*).

76. Коронавірусне захворювання (COVID-19) та грип – це різні інфекційні захворювання, спричинені різними вірусами. **ТАК**.

77. Захворювання дихальних шляхів при COVID-19 та грипі поширюються аналогічно - через краплі, що виділяються з дихальних шляхів людини. **ТАК**.

78. COVID-19 та грип можуть мати схожі симптоми (лихоманка, кашель, задишка), але інші характеристики відрізняються. **ТАК**.

79. Проти грипу існує вакцина. **ТАК**.

80. Існує вакцина для профілактики та лікування коронавірусного захворювання (COVID-19). **НІ** (*вчені працюють над розробкою вакцини*).

81. Багато симптомів коронавірусного захворювання (COVID-19) можна лікувати. **ТАК**.

82. Отримання медичної допомоги якомога раніше може покращити результати. **ТАК**

83. Більшість пацієнтів одужують, отримуючи симптоматичне лікування. **ТАК**.

84. СНІД – це захворювання, викликане бактеріями. **НІ**.

85. ВІЛ – це вірус. **НІ**.

86. СНІД – це захворювання, викликане вірусом імунодефіциту. **ТАК**.

87. ВІЛ – це збудник захворювання на ВІЛ-інфекцію. **ТАК**.

88. Користуватися тільки одноразовими і стерилізованими медичними і косметичними інструментами, робити пірсинг і татуювання тільки одноразовими інструментами (голками) у спеціалізованих салонах, не торкатися гострих предметів, на яких може бути кров - це стерильність. **ТАК**.

89. Вітряна віспа – вірусна повітряно-краплинна інфекція з характерними висипаннями. **ТАК**.

90. Вірусний гепатит – гостра інфекційна хвороба з переважним ураженням системи травного каналу і печінки. **ТАК**.

91. Поліомієліт – вірусне захворювання, при якому вражається сіра речовина центральної нервової системи. **ТАК**.

92. Кір – гостре вірусне захворювання, яке характеризується вираженою інтоксикацією, порушенням роботи дихальних шляхів, кон'юнктивітом, висипом на шкірі. **ТАК**.

93. Свинка – гостре інфекційне захворювання, яке характеризується лихоманкою, загальною інтоксикацією, враженням слинних залоз, а іноді статевих та інших залоз, нервової системи. **ТАК**.

94. Малорухливий спосіб життя може викликати хворобу під назвою гіподинамія. **ТАК**.

95. Кров'яний тиск вимірюють медичним приладом – барометром. **НІ** (*тонометром*).

96. Слово «вітамін», утворене від латинського слова «віта» перекладається як «життя». **ТАК.**

97. Авітаміноз – це стан, при якому в організмі людини недостатньо вітамінів. **ТАК.**

98. Нестача вітаміна «Д» в організмі людини може викликати захворювання рахіт. **ТАК.**

99. Крапля нікотину вбиває слона. **НІ** (коня).

100. За законом китайського імператора Ву Вонг (1220 р.) кого помічали п'яним – смертельно карали. **ТАК.**

Інтелектуальна гра «Своя гра»

Правила письмової «Своєї гри»

- Гра проводиться «під запис» на бланку на 10 ігрових тем.
- У кожній ігровій темі (ведучий оголошує назву кожної теми перед початком) – 5 питань вартістю 10, 20, 30, 40 і 50 балів.
- Якщо відповідь правильна - команда заробляє бали, рівні вартості цього питання.
- Неправильні відповіді штрафуються негативною кількістю балів по номіналу питання.
- Ведучий читає питання тем, після кожного робить паузу 5 секунд для обговорення і запису відповіді гравцями.
- Після 10-ї теми команди обмінюються бланками для перевірки, ведучий зачитує питання з відповідями, а команди виставляють бали (або з «+», або з «-»). Потім сумують усі бали (наприклад, -50 і +50 у сумі дають 0 тощо).
- Визначаються місця кожної команди за сумою балів. Перемагає команда, яка буде мати найбільшу суму балів.

Поради гравцям у «Свою гру»

1. Уважно слухати ведучого під час читання питання.
2. Обов'язково пам'ятати назву теми: це може допомогти з вибором відповіді.
3. Гравці вчаться оцінювати ступінь ризику і свої сили: з одного боку, краще відповісти на просте питання за невелику кількість балів (у разі неправильної відповіді втрачається невелика кількість балів), але з іншого боку, у разі правильної відповіді додається також невелика кількість. При відповіді на складне питання можна заробити багато балів (або втратити при неправильній відповіді).

Рекомендується сформувати однакові за силами команди – у кожній буде по 2 гравці за принципом: 1 місце у грі «Вірю-не вірю» + 24 місце, 2+23, 3+22, 4+21, 5+20, 6+19 і т.д. (якщо 24 гравця).

***

Тема 1 «Коронавірус»

10. На боротьбу з грізним ворогом мобілізовані ВОНИ. (Лікарі)
20. ВОНА потрібна для хворих і людей з підозрою на COVID-19. (Самоізоляція)

30. ЦЕ – серйозне ускладнення, яке виникає при ураженні коронавірусом.
(Пневмонія)

40. Лікарський препарат, який використовують при даній інфекції для зниження температури. **(Парацетамол)**

50. ВОНА потрібна як невідкладний захід для важкохворих. **(Реанімація)**

Тема 2 «Пагубні хвороби»

10. Захворювання, що розвивається в результаті систематичного вживання спиртних напоїв. **(Алкоголізм)**

20. Хвороби, що передаються в основному статевим шляхом. **(Венеричні)**

30. Важка, фатальна хвороба людини, викликана вірусом імунодефіциту.
(СНІД)

40. Обмеження рухової активності, обумовлене способом життя людини, умовами життя й трудової діяльності. **(Гіподинамія)**

50. Поразка печінки при вживанні протягом року близько 100 м абсолютного алкоголю щодня. **(Гепатит алкогольний)**

Тема 3 «Харчування»

10. Надходження, переварювання, усмоктування й засвоєння харчових речовин в організмі. **(Харчування)**

20. Процес фізичної й хімічної обробки їжі й перетворення її в більше прості й розчинні з'єднання, які можуть всмоктуватися, переноситися кров'ю й засвоюватися організмом. **(Травлення)**

30. Суб'єктивне переживання харчової потреби, особливий емоційно-психічний стан, зв'язаний із прагненням до споживання їжі. Тонкий показник здоров'я. **(Апетит).**

40. Система харчування, що виключає або значно обмежує споживання продуктів тваринного походження. **(Вегетаріанство)**

50. ВОНА - міра теплоти або енергії, що втримується в їжі. **(Калорія)**

Тема 4 «Вітаміни»

10. ВОНИ незамінні для живого організму речовини, що надходять із їжею. Включаються в обмін речовин як агентів біокаталіза, регуляторів окремих біохімічних і фізіологічних процесів. **(Вітаміни)**

20. Першоджерелом вітамінів звичайно є ВОНИ. **(Рослини)**

30. Вітамін на букву «А», який любляють із цукром діти. **(Аскорбінова кислота)**

40. Стан дефіциту або відсутності в організмі будь-якого вітаміну в результаті тривалого споживання неповноцінних поживних речовин. **(Авітаміноз)**

50. Стан надлишку в організмі будь-якого вітаміну в результаті тривалого споживання повноцінних поживних речовин. **(Гіпервітаміноз)**

Тема 5 «Органи людини»

10. Кажуть, що ставлення до тещі укладено НЕЮ. **(Печінка)**

20. Як показали останні дослідження, не варто так відразу позбуватися ЦЬОГО органу, бо ВІН грає велику роль у виробленні імунітету. **(Апендикс)**

30. Кажуть, що у ЦІЄЇ емоції великі очі. **(Страх)**

40. Продуктова крамниця отримала свою назву від ЦЬОГО органу. **(Шлунок, «гастер» за латиною)**

50. Поперечний розріз ЦЬОГО органу людини нагадує розмальовку каменю нефриту, а ще найбільше зроблено операцій по її пересадці. **(Нирка)**

Тема 6 «Безпека від вірусних захворювань»

10. ВОНА потрібна хворим людям або тим, хто доглядає за хворими. **(Маска)**

20. ЦЕ - система обмежувальних заходів, що використовується для уникнення значного розповсюдження хвороби. **(Карантин)**

30. Вона необхідна при спілкуванні з оточуючими. **(Дистанція)**

40. ЙОГО потрібно уникати при спілкуванні з оточуючими. **(Контакт)**

50. Через ЦЕ середовище COVID-19 не передається. **(Повітря)**

Тема 7 «Лікарські рослини»

10. ЦЯ рослина використовується для лікування дрібних ран, забитих місць. **(Подорожник)**

20. ЦЯ рослина отримала назву «мяун-трава». **(Валеріана)**

30. ЦЯ лікарська рослина носить назву «очі птиці». **(Вороняче око)**

40. ЦЕ може замінити мох сфагнум **(Вату)**

50. ЦЯ квітка лікує серце. **(Конвалія)**

Тема 8 «Світ ягід і фруктів»

10. Його вважають королем фруктів. **(Лимон)**

20. ЦЕЮ корисною ягодою часто ласують ведмеді **(Малина)**

20. ЦЯ ягода корисна для зору, а зуби і язик на деякий час стають чорнильно-синіми. **(Чорниця)**

40. Ім'я ЦЬОГО корисного фрукту входить в назву багатьох інших плодів. **(Яблуко)**

50. ЦЕЙ солодкий, соковитий фрукт, який потрапив в Європу з Персії як вишуканий делікатес, отримав назву «королівський плід». **(Груша)**

Тема 9 «Анатомія»

10. Він має 3 оболонки: тверду, м'яку і павутиння. **(Мозок)**

20. Стільки хребців в грудному відділі хребта людини. **(12)**

30. Саме цим кольором думає людина, на думку одного англійця, та й не тільки. **(Сірим)**

40. Якщо вірити соціологічним опитуванням, то ЦЯ героїня з телесеріалу - найпопулярніший патологоанатом в США. **(Дана Скаллі)**

50. Цей м'язовий орган, через особливості розташування волокон, ніколи не втомлюється, особливо у деяких. **(Язик)**

Тема 10 «Здоров'я в країнах світу»

10. Римський папа Лев XIII багато зробив для Католицької Церкви. Незважаючи на те, що він був слабкий здоров'ям, правив він 25 років і вмер у віці аж 93 роки. За це його прозвали ім'ям одного слов'янського фольклорного персонажа. Якого? **(Чахлик Невмирущий)**

20. Принцеса Ганна сказала про це: «ЦЕ – класичний приклад голу, що людство забило у свої ворота». Назвіть ЦЕ. Підказка: починалося це від шкідливої звички, а закінчилося хворобою ХХ століття. (СНІД)

30. Микита Хрущев обіцяв кожному в 1980 році комунізм, Михайло Горбачов – кожному в 2000 році окрему квартиру... А організація, створена при ООН 7 квітня 1948 р., обіцяла кожній людині у світі щось дуже коштовне до 2000 року. Що ж? (Здоров'я)

40. Відповідно до національних звичаїв на новорічному столі японської родини повинні бути «щасливі продукти»: морська капуста принесе радість, смажені каштани - успіх у справах, горох і боби - здоров'я, варена риба - спокій і бадьорість духу. А що символізує ікра оселедця? (Численне потомство)

50. В США люди приділяють особливу увагу цій речовині при виборі продуктів харчування. Речовина із групи стеринів має тенденцію до відкладення в стінках судин при порушенні обміну речовин. (Холестирин)

Інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?»

Принципом гри «Що? Де? Коли?» є пошук командою гравців правильної відповіді на задане їм питання за допомогою мозкового штурму впродовж однієї хвилини.

Правила гри «Що? Де? Коли?»

1. Всі команди грають одночасно і в одному приміщенні.
2. Завдання команд – своєчасно дати правильну відповідь на запитання, яке поставив ведучий. За кожен правильну відповідь команда отримує одне ігрове очко.
3. Команди відповідають у письмовій формі.
4. Ведучий оголошує номер запитання, задає запитання і каже слово: «Час», після чого починається відлік часу в 60 секунд. За 10 секунд до закінчення хвилини обговорення подається сигнал. Після закінчення хвилини обговорення подається сигнал, після якого починається відлік додаткових 10 секунд, до закінчення яких команда зобов'язана здати карточку з відповіддю.
5. Команда здала відповідь вчасно, якщо один з гравців підняв руку вгору, тримаючи в ній картку з відповіддю, до закінчення додаткових 10 секунд.
6. Відповіді, що здані із запізненням, не розглядаються.
7. Відповідь вважається неправильною, якщо:
  - не розкриває суть запитання з достатньою конкретизацією (ступінь конкретизації визначається ведучим);
  - форма відповіді не співпадає з формою запитання;
  - команда дала більше одного варіанту відповіді, при цьому бодай один з них невірний;
  - у відповіді допущені помилки, які перекручують або змінюють суть відповіді (неправильно названі імена, дати, спосіб дії і т.п.).
8. Правильна відповідь на питання приносить команді 1 бал, неправильна – 0 балів. Питання, які журі визнає некоректними, в залік не включаються і нікому балів не приносять.

9. При підведенні підсумків етапу чемпіонату для кожної команди підсумовуються її ігрові очки. Порядок місць визначається відповідно до кількості набраних ігрових балів.

***

Питання 1. По А. Швейцеру, це гарне здоров'я й погана пам'ять. По Л. Толстому це задоволення без каяття. А на думку Єжи Леца, деяким для щастя бракує саме цього. Назвіть це.

Відповідь. Щастя.

Автор: команда «Гилель».

Питання 2. Епідемія – це раптове поширення хвороби серед великої кількості людей певного епідеміологічного регіону за короткий проміжок часу. Пандемія ж - розповсюдження хвороби мінімум на дві країни одного і мінімум на одну країну - іншого епідеміологічного регіону і може офіційно оголошуватися лише цією організацією. Назвіть її.

Відповідь. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)

Автор: HomeQuizPoltava

Питання 3. У 2014-16 роках лютувала епідемія цього вірусу з летальністю 30-40 відсотків. Назвіть географічну назву цього вірусу, який на щастя, не передається контактним шляхом.

Відповідь. Вірус Ебола, лихоманка Ебола (за назвою річки Ебола).

Автор: Home Quiz Poltava

Питання 4. Найчастіше це заважає оточуючим, хоча до коронавірусу зазвичай люди реагували на це доброзичливо; в минулому це було також проявом поширеної шкідливої звички. А ще, це абсолютно неможливо зробити з відкритими очима. Що саме?

Відповідь. Чхнути.

Автори: Ганна Матвеева, Сергій Кубасов.

Питання 5. До підтверджувальних симптомів коронавірусної хвороби, як відомо належать: гарячка, сухий кашель, стомлюваність, болі в горлі та голові. Є симптом, який свідчить про те, що у вас немає коронавірусу. Назвіть цей симптом.

Відповідь. Носовий слиз, нежить.

Автор: Home Quiz Poltava

Питання 6. На думку гумористів, ніщо так не гальмує розвиток медицини, як... Що?

Відповідь. Здоров'я людей.

Автор: Дмитро Башук

Питання 7. Медики називають його м'язовим органом кровеносної системи, що розташований у передньому середостінні. А куди, відповідно до народної мудрості, цей орган йде від переляку?

Відповідь. У п'яти.

Автор: Іван Одарюк.

Питання 8. Жіночий журнал «Здоров'я» приводить три питання читачок, що задають часто в листах. На третьому місці – питання «Як позбутися від

зморшок». На другому місці – «Як вилікувати варикоз?». Сформулюйте двома словами питання, що задаються найбільш часто.

Відповідь. «Як схуднути?».

Автор: Ольга Неумивакіна.

Питання 9. Лабораторно заміряна швидкість чхання складає 4 м/с, а віруси можуть жити у вичханих краплях до 72 годин. Який найвідоміший профілактичний захід особистої гігієни у зв'язку з цим рекомендують лікарі?

Відповідь. Миття рук.

Автор: Home Quiz Poltava

Питання 10. Іван Крилов обділив цією шкідливою звичкою усіх своїх персонажів - тварин, оскільки сам був їй схильний. Ми ж, спираючись на фольклор, добре знаємо, що ця звичка згубно позначається на життєздатності принаймні однієї тварини. Назвіть цю тварину.

Відповідь. Кінь.

Автор: Ольга Неумивакіна.

Питання 11. Як пише журнал «Чоловіче здоров'я», стародавні китайці були впевнені, що людина може боліти лише за двох причин: або в неї вселилися злі духи, яких вона скривдила у минулому житті, або вона щось не те... Закінчіть фразу.

Відповідь. З'їла.

Автор: Ольга Неумивакіна.

Питання 12. Спартанці не тільки дозволяли своїм рабам пити нерозбавлене вино, але іноді і змушували їх це робити. Навіщо?

Відповідь. Показати своїм юнакам, як жахливо пияцтво.

Автор: Євген Копійка.

Питання 13. Якщо оголошена пандемія, і стає зрозумілим, що стримати розповсюдження інфекції неможливо, то стратегія управління зміщується в бік пом'якшення наслідків, зокрема, застосовуються нефармацевтичні засоби, такі, як соціальне дистанціювання та альтернативи рукоштовуванню. Такий варіант привітання, який нещодавно став популярним, зокрема і серед політиків, є, однак, найменш ефективним. Назвіть його.

Відповідь. Привітання ліктями.

Автор: Home Quiz Poltava

Питання 14. У середні століття одяг цих людей нічим особливо не відрізнявся від одягу вченого, богослова або простого, але заможного громадянина. Поступово на зміну вражаючим мантіям прийшов звичайний сюртук, і, щоб виділитися, ці люди стали ходити на роботу в тому самому брудному сюртуку, до межі чимось заляпаному. Така сталість аж ніяк не була змушеним свідченням їхньої бідності, а навпаки, було межею гордості й була доказом великого досвіду власника цього сюртука. Чим же був забруднений їхній одяг?

Відповідь. Кров'ю (мова йде про лікарів).

Автор: Юрій Грубник.

Питання 15. Існує вірус, що носить наукову назву Fely IV, він абсолютно безпечний для людини, але кішка, хвора цим вірусом, вмирає зі стовідсотковою ймовірністю, як правило, від запалення легенів. Як, з середини 80-х років, стала називатися хвороба від цього вірусу, якщо перше слово зрозуміло - котячий, а друге складається з 4 літер?

Відповідь. СНІД.

Автор: команда Миколи Горшкова.

Питання 16. Власники цієї шкідливої звички мають можливість отримати гастрит, виразку шлунку, панкреатит, а також погіршити зір. Назвіть цю звичку.

Відповідь. Читання під час їжі.

Автор: Павло Петров.

Питання 17. Доктор медичних наук професор Змановский, намагаючись виділити головні компоненти здоров'я сучасної людини і знайти співвідношення між ними, вивів «формулу здоров'я»: З (здоров'я) дорівнює: в чисельнику - РА (рухова активність), ТЗ (термозагартування), РХ (раціональне харчування), а в знаменнику стоять літери Х, К, А. Цими літерами позначені чинники, що негативно впливають на рівень здоров'я. Розшифруйте їх (або хоча два з них).

Відповідь. Хвороби, Куріння, Алкоголізм.

Автор: Олександр Петрусевич.

Питання 18. Препарати американської фірми «Nutra Source» є біологічно активними харчовими добавками, які мають цілющий вплив на організм людини: «Імуно-баланс» призначений для підвищення імунітету, «Дрім-слім» - для зниження ваги, «Стоп-куріння» допоможе кинути палити. А для захисту чого призначений препарат «Прометей».

Відповідь. Для захисту печінки (до речі, у місті Балон на півночі Іспанії є незвичний пам'ятник).

Автор: Дмитро Смирнов.

Питання 19. В одному зі старовинних повчань він каже: «Я від кореня сильного, від племені великого ... А хто подружиться зі мною, одразу ж того зроблю блудним, чоловіка - жebraком, а дружину – божевільною». Прізвище якого відомого політичного діяча України часів гетьманів утворене від нього?

Відповідь. Хмельницький (це говорить хміль, а повчання, відповідно, оповідає про шкodu пияцтва).

Автор: Володимир Крикунов.

Питання 20. Вважається, що чотирьохлисник конюшини приносить щастя. Кожне листячко має своє значення. Перше обіцяє Славу; друге Багатство; третє – любов. Скажіть, що обіцяє четверте листячко, якщо того ж ми бажаємо один одному в певних ситуаціях?

Відповідь. Здоров'я.

Автор: Руслан Горусев.

Література

1. Бабин І.І. Пізнай себе. Матеріали до курсу «Валеологія» [Текст] / І.І.Бабин, А.В. Царенко, В.М. Черняк, Г.Ф. Яцук. – Тернопіль : ТДПУО, ТОШО, 2002. – 232 с.

2. Цимбал Н.М. Практикум з валеології [Текст] / Н.М. Цимбал. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 168 с.

Використані інтернет-ресурси:

1. www.unicef.org/ukraine/coronavirus
2. <https://www.youtube.com/watch?v=EPM4HJN0SuI>
3. <https://www.unn.com.ua/uk/publication/1858064-zakhisna-maskarozpovidayemo-pro-osoblivosti-vikoristannya>
4. <https://www.unicef.org/ukraine/правда-чи-міф-наскільки-добре-ви-знаєте-про-коронавірусне-захворювання-covid-19#R660268-94b59b5e-N1GOAJ>
5. <https://www.5.ua/suspilstvo/hryp-i-koronavirus-imunoloh-rozpoviv-u-chomu-naibilsha-nebezpeka-obokh-infektsii-208271.html>
6. <https://vseosvita.ua/test/yak-zakhystyty-sebe-vid-koronavirusu-53480.html>
7. <https://volodymyrets.city/read/blog/68962/yak-zahistitisya-vid-koronovirusu-2019-ncov>
8. <https://selidovo.pmsd.org.ua/novyny/rekomendacii-vooz-jak-pravilno-nadivati-vikoristovuvati-znimati-ta-utilizuvati-masku/>
9. <https://nv.ua/ukr/health/medicine/koronavirus-yak-ne-zarazitisya-virusom-covid-19-5-porad-medikiv-50075572.html>
10. <https://db.chgk.info>
11. <http://uchoose.info/dyvanna-epidemiologiya/>
12. <http://tntu.edu.ua/?p=uk/news/3983>
13. <http://rrda.lviv.ua/novyny-lviv/17347-yak-uberegtisya-vid-koronovrusu.html>

ПАТРІОТИЗМ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

*Ішова В. О., Лихошерстова І. А.,
вчителі початкових класів
комунального закладу
«Навчально-виховне об'єднання № 33
«Загальноосвітня школа І-ІІІ
ступенів, дошкільний навчальний
заклад Кіровоградської міської ради
Кіровоградської області»*

Я ПИШАЮСЬ ТИМ, ЩО Я...

(для учнів 2-3 класів)

Мета та завдання:

формування ключових компетентностей:

громадянської та соціальної: поглиблювати знання про Україну як частину Європи, зокрема її мову, культуру, історію, мистецтво, традиції; ідентифікувати себе як громадянин України; навчати використовувати моделі поведінки, що відповідають нормам моралі і права; виховувати толерантне ставлення до соціокультурних надбань українського народу; учити дбайливо ставитися до власного здоров'я;

екологічної: розвивати усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки;

навчання впродовж життя: формувати здатність визначати мету своєї діяльності та спосіб її досягнення, проявляти зацікавленість навчанням, набувати індивідуальний досвід самоорганізації, отримання нової інформації, робити нескладні дослідження; працювати самостійно і в групі, володіти навичками самоконтролю і самооцінки; формувати здатність критично мислити, ухвалювати рішення;

культурної: залучати до різних видів мистецької творчості шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

інформаційно-комунікаційної: сприяти опануванню нових інформаційних технологій, використанню засобів інформаційно-комунікаційної компетентності для власного розвитку;

Обладнання: карта України; ноутбук, ілюстрації, зображення державної символіки, Конституція України, пазли – презентації рекордів України, кольорові олівці, стікери, торбинка із сюрпризом, аркуші паперу.

Підготовча робота – проєкт «Це наше і це твоє» (на основі мультфільмів каналу «ПЛЮС-ПЛЮС»)

Напередодні вчителі початкової школи та вихователі закладу дошкільної освіти були ознайомлені з метою та тематикою Спільного проєкту «Це наше, і це твоє» за допомогою такого оголошення:

Шановні колеги! Оголошую підготовку до спільного проєкту «Це наше, і це твоє», презентація якого відбудеться на святі День знань.

До кожного з вас у визначений час до класу завітають гості: першокласники, які спільно з вашими учнями (вихованцями) виконають спільну роботу.

План підготовки:

1. Ви отримуєте 4 назви мультфільму серії «Це наше, і це твоє», об'єднаних за тематикою.

2. Мультфільми слід проглянути і підготувати спільну тему для роботи в класі. Наприклад, якщо спільна тема – наука, то слід продумати досліди, якщо образотворче мистецтво – то створення малюнку, поробки тощо.

3. Учні 1 класу будуть «відвідувачами» певної частини вашого заходу (5-10 хв). У цей час підготовлені учні повинні будуть представити 4 рекорди України, які відображені в мультфільмах. Виступ кожного учня повинен починатися словами: «А чи знаєте ви, що...», а закінчуватися «Це наше, і це твоє». (Виступ 2-3 речення).

Добре було б передбачити спільний перегляд мультфільму.

4. Після цього учні 1 класу повинні долучитися до одного з фрагментів вашого заходу: створити малюнок (наприклад, калину пальчиками), заграти на музичному інструменті, затанцювати гопак тощо.

5. Після того, як 1 клас відвідає всі класи, а це приблизно 40 хвилин, усі виходять в коридор (об'єднуються в єдину групу) для відкриття локації «Рекордна Україна».

6. Учні кожного класу отримають 4 заготовки-пазли, на яких треба буде намалювати відповідний рекорд. Малюнки на пазлах повинні бути яскравими, можна використовувати різну техніку та матеріали. Зображення повинне заповнювати всю площину пазла, включаючи виступи. До названих мультфільмів є розмальовки на сайті <http://plus-plus.tv/dyvys/programy/programs/ce-nashe-i-ce-tvoye-356861.html>.

P.S. Ловіть ідеї тут:

https://www.youtube.com/watch?v=B6J7XfHl6Hc&index=61&list=PLnvQrp6dR7Tcd7PcL6UcB8OKHKwRI_-3z

І тут:

https://www.youtube.com/watch?v=FAM0x4MDYDQ&index=67&list=PLnvQrp6dR7Tcd7PcL6UcB8OKHKwRI_-3z

Ну і трішки тут:

https://www.youtube.com/watch?v=Z-xPU1kYXjI&index=62&list=PLnvQrp6dR7Tcd7PcL6UcB8OKHKwRI_-3z

Список мультфільмів

№	Назва мультфільму	Клас
1	Іграшка Зозулиця – наша!	ЗДО
2	Трембіта	ЗДО
3	Співочі тераси	ЗДО

4	Всесвітньовідомий танок гопак	ЗДО
5	Чорнозем або Цінні у всьому світі корисні копалини – наші!	2
6	Рамкові вулики	2
7	Асканія Нова або Гіпсова печера	2
8	Цілюща вода Нафтуся – наша! Або Одна з найбільших країн-виробників соняшникової олії у світі – наша!	2
9	Застосовані у всьому світі грандіозні конструкції – наші!	3
10	Унікальний козацький човен Чайка – наш!	3
11	Видатні відкриття космосу – наші!	3
12	Мрія	3
13	Знана у всьому світі вишивка – наша!	4
14	Унікальний петриківський розпис – наш!	4
15	Старовинні орнаменти та символи писанок – наші!	4
16	Особлива червона фарба – наша!	4

Фото

тут:

https://drive.google.com/drive/folders/1P8NELhVJ_LbgZzzk_EFRJcesGtLE9EiL

Хід зустрічі

1. «Як я потрапила/потрапив до школи цього року?»

Матеріали та інструменти:

- відеоролик за мотивами книги «Як я потраплю в школу цього року?»

Дж. Паллотта, Д. Бзежицкі;

- кольорові стікери;
- фломастери;
- аркуш для фліп-чарту.

Евристична бесіда

– Радий/-а вітати вас, друзі. Займіть, будь ласка, місце там, де вам подобається.

– Якщо ви не встигли сісти там, де хотілося – не засмучуйтеся, ми не будемо увесь час сидіти саме так, і у вас обов'язково ще буде можливість посидіти за кожним столом у цьому класі, гарантую!

– Скажіть, будь ласка, а як ви сьогодні потрапили до школи?

– Прийшли? Приїхали?

– А як вам така ідея, щоб прилетіти до школи машиною часу? Або приїхати верхи на поні?

– Знаєте, одна дівчинка, назвемо її Еріка, вирішила приїхати до школи цього року незвичайним способом. Хочете дізнатись яким?

(Перегляд відео «Як я прийду до школи цього року?» <https://www.youtube.com/watch?v=26btnPECREU>. Вчитель озвучує кадри, за потреби – зупиняє відео й обговорює певні моменти з учнями.)

– Як ви думаєте, чому наприкінці Еріка все ж погодилась їхати в шкільному автобусі?

– Саме так. Все цікаво, якщо робити це з друзями.

– Я пропоную вам переглянути мультфільм про добре відомого вам персонажа – Свинку Пеппу. Подивимося і побачимо – для чого ж існує капсула часу.

(Перегляд відеоролика <https://www.youtube.com/watch?v=E7i-yrt3NQA>)

– Ви б хотіли, щоб ми з вами теж виготовили капсулу часу, а через рік, коли ви вже прийдете до наступного класу, ми з вами її відкриємо, і нам точно буде дуже цікаво поглянути на себе з майбутнього. Вам така ідея до вподоби?

– Тоді пропоную вам ось що. У кожного з вас на парті лежить аркуш білого паперу, а в контейнерах є олівці та фломастери. Прошу кожного з вас записати 5 речей, яких ви хочете досягти цього року – «Таємні приємності».

– Коли завершите свою роботу, на звороті аркуша обведіть фломастером свою долоньку. Я впевнена, що через рік, коли ми відкриємо капсулу, вас здивує ваша долонька. Капсулу часу ми міцно запакуємо та надійно заховаємо, доки не прийде час її відкрити.

– Дякую вам за спільну роботу. Співпраця показує, що ви вже багато досягли в своєму житті, а ще більше плануєте досягти. Тому з впевненістю можна сказати, що ви успішні!

– Давайте разом скажемо: «Я пишаюся тим, що я успішний/успішна!»

3. Знайомство з загальношкільним проєктом «Це наше і це твоє»

До нас завітали гості – учні 1 класу. Вони ще зовсім маленькі і дуже дорослі одночасно. Давайте разом переглянемо відеоролик і дізнаємось дещо про Рекордну Україну.

(Перегляд відео каналу Плюс Плюс «Це наше і це твоє»

<http://plus-plus.tv/dyvys/programy/programs/ce-nashe-i-ce-tvoye-356861.html>.)

Виступи учнів

Асканія-Нова

А чи знаєте ви, що Один з найдавніших заповідників – наш!

В Україні існує дивний степ, жодного разу не ораний, дикий. Хазяї там – не люди, а тварини. І називається – заповідник Асканія-Нова. Там вільно живуть тварини з усього світу. Зебри з зубрами, дикі коні Пржевальського, рідкісні рослини, птахи та комахи. Асканія-Нова – один із найстаріших та найвідоміших заповідників у світі, з унікальним та чарівним світом. **Це – наше, і це – твоє!**

Гіпсова печера

А чи знаєте ви, що Найдовша в світі гіпсова печера – наша!

Цю печеру створила природа! Щоб обійти її, знадобиться не менше ніж тиждень! А висота її – як чотири жирафи! Довжина її підземних ходів простяглася аж на 240 з половиною кілометрів! Наша печера – тричі рекорсменка у Книзі рекордів Гіннеса! **Це – наше, і це – твоє!**

Рамкові вулики

А чи знаєте ви, що Перший рамковий вулик – наш! Вулик – це житло для бджіл, виготовлене людиною. Зовсім давно, бджоли жили у гніздах. А щоб поласувати медом, доводилося завдавати їм шкоди. Перший рамковий вулик дав людям можливість, піклуватися про бджілок, не заважаючи їхнім важливим

медовим справам. Сьогодні, Україна займає перше місце у світі з виробництва меду! **Це – наше, і це – твоє!**

Діти пригощають першокласників краплинкою меду.

Цілюща вода Нафтуса

А чи знаєте ви, що вода Нафтуса – наша! Нафтуса унікальна і оздоровлююча! Нафтуса – невичерпна, бо утворюється вона, коли тала вода зі снігу та з дощу проходить через підземні ґрунти і збагачується поживними речовинами. Нафтусю п'ють біля джерела в спеціальному будиночку куветі. Це тому, що воду не можна пити під відкритим сонцем. Воду приїздять пити з усієї Землі, тому на тому місці утворили відомий курорт Трускавець! **Це наше, і це твоє!**

Діти пригощають першокласників водичкою Нафтуса.

Про які цікавинки України ви дізналися?

– Давайте разом скажемо: «Я пишаюся тим, що я українець/українка».

4. Вітальна торбинка

– А зараз – невеличкий та приємний сюрприз: знайдіть під партою/в ящикку/на столі маленьку торбинку з різними цікавинками.

– Давайте спробуємо роздивитися, що там всередині.

Використовуйте цю техніку, щоб залишити позитивні повідомлення дітям у перший день навчання. Для кожного учня заповніть маленьку поліетиленову торбинку на застібці наступними об'єктами (кількість і склад можна змінювати, в залежності від умов та обставин):

- *гумка*, що означає, що будь-яку помилку можна виправити;
- *невеликий пластиковий «дорогоцінний камінь»*, який означає, що кожен з нас цінний;
- *кілька кольорових карамельок*, щоб показати, що хоч ми і схожі, але насправді різні.
- *паперову зірку*, тому що кожен обов'язково буде сяяти по-особливому.
- *і серце*, щоб показати, що ваш клас – це безпечне місце, де люблять та цінують кожного, ставляться уважно.

– Діти, якщо вам стане сумно, самотньо, візьміть будь-який предмет з цієї вашої торбинки і пригадайте, що він означає. А ще – пригадайте, що кожен з вас означає для нашого класу.

– Давайте разом скажемо: «Я пишаюся тим, що я в 2(3) класі!»

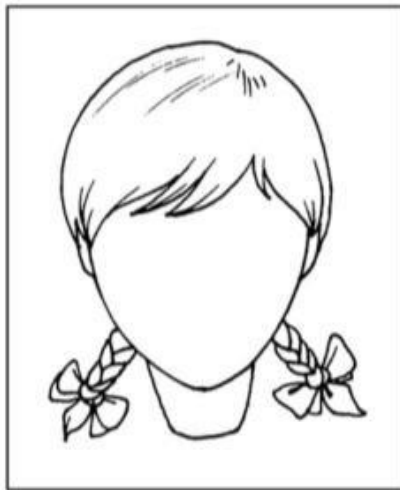
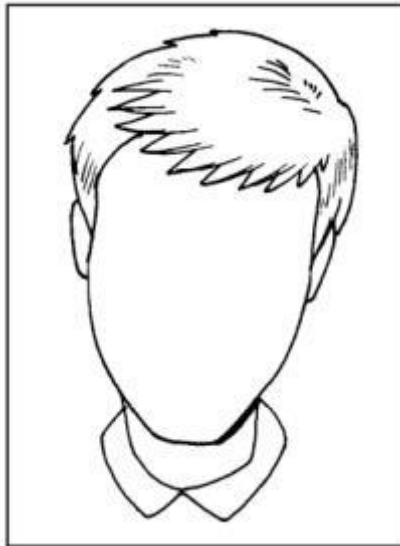
5. Фотозона «Спогади про літо»

Влітку ви побували в різних куточках України. Літо було спекотним і, мабуть, багато з вас носили сонцезахисні окуляри. В них відображалось все, що ви бачили навколо. Тому найбільш вражаючі спогади ви можете відтворити саме на окулярах за допомогою олівців, фломастерів, фарб.

Спочатку домалюйте своє обличчя, потім свої враження вмістіть у окуляри і приклейте до свого обличчя.

http://craftkids.ru/uploads/3/0/6//Narisuyte-litso_30610.jpg

<http://raskraski.link/uploads/2/0/5/2058-raskraska-.gif>

– Давайте разом скажемо: «Я пишаюся тим, що моя країна така мальовнича!»

6. Виставка вражень. Рефлексія.

Я сподіваюсь, що навчальний рік стане і для вас, і для мене надзвичайно цікавою пригодою, про яку ви завжди будете згадувати. А щоб запам'ятати сьогоднішній день – запрошую вас і ваших рідних до нашої фотозони. Зробімо спільне класне фото, а далі – кожен з вас зможе сфотографуватись за бажанням. Успіхів усім, і до зустрічі!

Використані ресурси:

Друковані видання:

1. Ірина Тараненко, Юлія Курова, Марія Воробйова, Марта Лешак. «Книга-мандрівка. Україна», – «Книголав», 2017
2. Дарія Іваницька «Дітям про Україну», Видавництво «Апріорі», 2012

Інтернет-мережа:

1. <http://raskraski.link/uploads/2/0/5/2058-raskraska-.gif>
2. <https://plus-plus.tv/ce-nashe-i-ce-tvoe>
3. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=320047802258171&set=pcb.399133960811174&type=3&theater>
4. https://www.youtube.com/watch?v=B6J7XfHl6Hc&index=61&list=PLnvQrp6dR7Tcd7PcL6UcB8OKHKwRI_-3z
5. https://www.youtube.com/watch?v=Z-xPU1kYXjI&index=62&list=PLnvQrp6dR7Tcd7PcL6UcB8OKHKwRI_-3z
6. <https://www.youtube.com/watch?v=26btnPECREU>

*Сис М. В., Мосійчук Н. М.,
Перепчик Н. А.,
вчителі початкових класів
Перчунівського ЗЗСО І-ІІІ ст.*

НАШЕ СЕРЦЕ – УКРАЇНА, ЦЕ ДЛЯ НАС ЄДИНИЙ КРАЙ! (для учнів 3-4 класів)

Мета: поглибити знання учнів про Україну, формувати національну свідомість школярів до її історії та традицій, розвивати пізнавальні інтереси: виховувати почуття любові до рідного краю, його історичного, минулого і сучасного.

Обладнання: карта України, паперові долоньки, гра «Склади прислів'я», мікрофон, презентація, український віночок, рушник, державні символи.

*Без будь-кого з нас Батьківщина може обійтись,
але будь-хто з нас без Батьківщини – ніщо.
В. О. Сухомлинський.*

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Дорогі діти, вітаю вас з початком нового навчального року, бажаю міцного здоров'я, успіхів у навчанні, справжніх друзів і високих досягнень!

Психологічна гра «Комплімент».

Минуло літо – чарівна пора. Ви всі підросли, змужніли, подорослішали. Станьмо і скажімо один одному приємний комплімент.

II. Актуалізація знань

Вступне слово вчителя.

Швидко промайнуло тепле літечко і ось вже першOVERесень покликав вас до школи. Нас чекають цікаві і захоплюючі пізнавальні уроки читання, математики, української та англійської мов. Продовжимо з вами досліджувати світ.

А про що ми сьогодні будемо говорити, ви дізнаєтесь прочитавши акровірш.

Уранці сонечко тут сходить променисте,

Куди не глянь, то око бачить рай.

Річки як сльози немовляти чисті,

А гори тут чіпляють небокрай.

Її сам Бог у назві називає раєм,

На стільки схожа вона всім на сад Едем,

А ми про неї всі пісні співаєм і з ніжністю ..... зовем.

Вправа «Мікрофон».

Як ви вважаєте, про що саме йтиме мова?

III. Оголошення теми уроку.

Кожна людина найбільше любить край, де народилася і живе. Кожен пишається своєю рідною землею, хоче розповісти про неї тільки найкраще. Де б ми не були, ми завжди будемо згадувати і рідну домівку, де ми народилися, і мамині очі, і вірних друзів.

Сьогодні на уроці ми ще раз переконаємося, яка чудова та багата наша Батьківщина. А мова в нас красива, мелодійна і щира, як і душа українського народу. Наша мова оспівана в поезії та піснях.

Поетична хвилинка.

Декламування віршів про Україну.

Прослуховування пісні «Україна – це ти» (слова – Тіна Кароль, Микола Бровченко; музика – Тіна Кароль).

IV. Основна частина

Україна – це наша держава, наша дорога і мила Вітчизна, земля, де ми народилися, уперше побачили і пізнали світ, почули колискову пісню, рідну мову, відчували любов і ласку – це наша найдорожча у світі Батьківщина. Вона для кожного з нас одна, як і мама. І ми повинні бути її патріотами. Кожен патріот добре знає історію та традиції свого народу. Підніміть руки, хто вважає себе патріотом? Спробуємо свої сили та дамо відповіді на запитання вікторини.

Вікторина «Моя Україна»

- Назва нашої держави? (*Україна*)
- Столиця України? (*Київ*)
- Основні кольори нашого прапора? (*Синій і жовтий*)
- Назвіть державні символи України. (*Герб, Гімн, Прапор України*)
- Назвати рослини – символи України. (*Верба і калина*)
- Назвати обереги українського народу. (*Віночок, рушник, вишиванка*)
- Назвіть найвідомішого українського поета. (*Тарас Шевченко*)
- Яка велика річка протікає на Україні? (*Дніпро*)
- Частина світу, в якій знаходиться наша Батьківщина. (*Європа*)
- З чим українці зустрічають гостей? (*З хлібом-сіллю*)
- Які гори є на території України? (*Карпати, Кримські гори*)

Кожна людина з великою любов'ю згадує місце, де народилася, де пройшло її дитинство. Таке місце ще називають Берегом Дитинства.

Тут мама вишивала барвисті рушники, висаджувала квіти під вікном і наспівувала першу колискову.

А чи пам'ятаєте ви пісні, які співала ваша мама? Наспівайте їх.

Берег Дитинства є у кожної людини. Що це за берег?

(Таке місце називаємо отчим краєм, малою батьківщиною. Це і рідна хата, і журавель над криницею, і золотисте поле, і стежка, яка веде додому.)

Як зветься ваша мала батьківщина?

(Відповіді учнів.)

Легенда про село Перчунове.

Там, де вечорами сплять старі гаї,
Де в садах квітучих плачуть солов'ї,
Де стави гойдають води берегінські,
Квітне і буяє край наш Перчунівський.
Дивовижну назву має село наше,

І легенд чимало має воно теж:
Дід Перчун пас вівці у славного пана,
Де маленька річка ще не мала меж.
Час ішов. Спливали швидкоплинно роки,
І на тих просторах виникло село:
Церква, білі хати, сади яблуневі –
В честь Перчуна діда назване воно.
Ти квітуєш нині, потопаєш в веснах,
День за днем ряснієш новизною ти.
Де б не був у світі, близько чи далеко,
В рідне Перчунове приведуть шляхи.

Саме такими словами хочу розпочати розповідь про село Перчунове, яке зручно облаштувалося на межі двох областей: Кіровоградської та Миколаївської. Історія нашого населеного пункту сягає ХІХ століття і має, можна сказати, легендарний характер, адже походження його назви неоднозначне. Загальноприйнятою версією виникнення села є легенда про пастуха Перчуна, який свого часу випасав вівці пана Шебеки Миколи Гнатовича з Любомирки. Пасовища знаходились на території балки, де пізніше, у 60-х роках ХІХ століття виникло невелике поселення, яке згодом стало самостійним селом, названим на честь діда-пастуха – Перчунове.

Слово вчителя.

Ми шануємо куточки рідного села, які дихають історією, пишаємося тим, що наше село має таке цікаве історичне минуле. Хай живе наше село на радість Україні. Саме з таких невеличких куточків складається наша Україна.

Презентація «Сім чудес України».

А зараз здійснимо подорож Україною і дізнаємось багато цікавого про нашу Батьківщину. (*Перегляд слайдів презентації, розміщеної за посиланням <https://cutt.ly/XpVXLAP>*)

Слово вчителя.

Український народ має свої традиції, культуру. Спливають роки, змінюються часи, але вічно живуть народні пісні, казки, загадки, прислів'я.

Гра «Склади прислів'я».

Без верби і калини...(немає України.)

Та земля мила, де...(мати народила.)

Без Батьківщини...(немає людини.)

За рідний край...(життя віддай.)

Всюди добре, а...(дома найліпше.)

В чужім краю і солов'ї...(не цвірінькають.)

Рідна земля – мов...(колиска золота.)

Вкраїна – мати, за неї...(треба головою стояти.)

Перевіряємо та пояснюємо зміст прислів'я.

Творче завдання «Мої побажання тобі, Україно!»

На паперових долоньках діти пишуть побажання, які допоможуть усім мешканцям нашої країни жити в мирі і злагоді, і приклеюють до карти, утворюється синьо-жовтий прапор із побажань.

Творче завдання. Створення лепбуку «Наше рідне село Перчунове».

V. Підсумок уроку

Майбутнє України – у ваших руках. І кожен з Вас може зробити свій внесок у становлення нашої держави та розвиток краю. Гарно навчайтеся, своїми ділами примножуйте славу нашої країни, любіть і бережіть її!

Список використаних джерел:

1. Киричок В. А. Патріотичне виховання молодших школярів у позаурочній діяльності / В. А. Киричок // Класний керівник. – 2011. – № 9-10. – С. 45.

2. Моклюк Т. М. Край наш перчунівський / Т. М. Моклюк // Сільське життя – 2018. – № 9. – С. 8.

3. Наумова М. Із роду в рід життя кладе мости / Наумова М. Й. – Кіровоград «Імекс-ЛТД», 2013.

*Ромашенко О. А., вчитель
англійської мови, «НВО СЗНЗ І
ст. «Гармонія – гімназія імені
Тараса Шевченка – ЦПВ
«Контакт»»; учитель-методист*

MY NATIVE TOWN

(МОЄ РІДНЕ МІСТО)

Урок для учнів 6 класу

Level: Elementary

Урок англійської мови для учнів 6 класу знайомить з історією та визначними місцями міста Кропивницький, розвиває вміння школярів аналізувати, узагальнювати, виражати власну точку зору; виховує патріотизм, любов та повагу до рідного міста та до рідної країни.

В ході уроку застосовуються інтерактивні методи навчання.

Lesson plan outline

Teaching objectives

Practical:

- To encourage the students to use new words and word combinations and involve them in speaking, writing;
- To revise grammar (comparative and superlative degree of adjectives);
- To develop their communicative, reading, listening and writing competence;

- To teach students to analyze and generalize the material and express their own opinion.

Developing:

- To widen students' outlook;
- To develop memory and imagination.

Cultural:

- To get the students acquainted with history of Kropyvnytskyi, to teach them to appreciate and love their native town.

Equipment: computers, presentation, handouts, pictures.

Lesson Plan:

1. Lead in.
2. Warming-up.
3. Brainstorming.
4. Jigsaw reading. Group work.
5. Speaking. Group work.
6. Listening practice.
7. Summary.

Lesson Procedure

1. Lead in.

T: Today we will speak about our native town, Kropyvnytskyi. The motto of our lesson is "East or West, home is best."

2. Warming-up.

T: Look at the flag and coat of arms of Kropyvnytskyi and let us read and learn a poem:

My native town is the best,
We live here and have a rest
It is small but very nice,
Kropyvnytskyi is the place for us.

T: Find the adjectives in the poem.

3. Brainstorming.

T: What is Kropyvnytskyi like?

P: Beautiful, small, old, cultural, modern, historic

T: Why do you like it?

P: We like it because...

4. Jig-saw reading. Group work.

4.1. Vocabulary work.

T: Learn the new words:

Wide - широкий

Main – головний

Pavement – тротуар

To cross the street – переходити вулицю

Street-light – світлофор

4.2. Jigsaw task.

T: Put the sentences in the right order to complete the text "Kropyvnytskyi".

Kropyvnytskyi

Kropyvnytskyi is not very big.

The streets are wide and long.

The main street is Velyka Perspektyvna .

In the streets you can see buses, trolley-buses and cars.

People go along the pavements.

When people want to cross the street they look at the street-lights.

On the pavements there are many trees.

There are many new buildings and shops in the town.

In the centre you can see a theatre, many monuments, shops and offices.

We like our town very much.

5. Speaking. Group work. (Role play)

We will work in groups. Imagine that we have tourists from London. Look at the pictures of our native town, speak about history of Kropyvnytskyi and advise them to visit places of interest of it.

Group 1: My native town is in the centre of Ukraine. It was founded in 1754. Cossacks lived near the river Inhul. At first it was named Yelizavetgrad. Then it was renamed Kirovohrad. And in 2016 it was renamed Kropyvnytskyi.

Group 2: One of the most beautiful monuments is Guardian's Angel monument. This monument is very high. There are many flowers around it. This monument is very beautiful. We like this monument because it protects our town.

Group 3: In Kropyvnytskyi we like to go to Dendropark. There are many people and attractions in this park. There is also Kovalivskyi park in our native town. Many children and their parents go there. We like our small but very nice town. We welcome you to our town.

6. Listening (Text "Kyiv")

T: We will listen to the text about one of the largest cities in Ukraine. Guess what city it is.

It is a capital of our country and the largest city in Ukraine. More than 3 million people live there.

It was founded more than 1500 years ago. It is a political, economic, industrial and cultural centre of our country.

There are many museums, monuments, theatres, cinemas in it. Thousands of students study there. It is a large transport centre. It is on the banks of the river Dnipro. The city is very green. It is one of the most beautiful cities in Ukraine.

T: Answer my questions.

1. How old is Kyiv?
2. Can we call Kyiv the capital of students? Why?
3. Is it a great transport centre?
4. How many people are there in Kyiv?
5. What else do you know about Kyiv?

We will work in groups.

Group 1 will write all the adjectives which describe Kyiv and Kropyvnytskyi.

Group 2 and 3 will compare Kyiv and Kropyvnytskyi.

7. Summary.

Our lesson is over. Did you learn something new at our lesson?

Your marks are...

Your homework is: write a composition "My Native Town".

*Гасаненко О.С.,
завідувач відділу , методист
КЗ «Центр дитячої та юнацької
творчості Долинської районної ради»*

УКРАЇНА-ЄВРОПА: ЄДНІСТЬ ДУХУ В СОЮЗІ МИРУ («інтелект-кейс» для учнів 6-7 класів)

Мета: поглибити знання про країни Європи, їх історію та традиції; виховувати в учнів почуття патріотизму, свідомої громадянської позиції, гордості за власну державу, повагу та толерантне ставлення до культури різних народів; формувати вміння працювати в команді; розвивати увагу, пам'ять, кмітливість та ерудицію.

Обладнання: зображення прапорів різних країн Євросоюзу; картки з іменами відомих художників, поетів, композиторів, науковців Європи та України; аудіозаписи – «Місячна соната» Л. Бетховена та «Мрія» Ф. Шопена; відеозапис сюжету новин про життєвий шлях В. Сліпака; ноутбук, мультимедійна дошка.

Хід заняття

*Шляхом єдиним прямуй до мети,
Європа – це дім, де живем я і ти!*

I. Емоційна та психологічна підготовка дітей до заняття (слайд 1)

Педагог. «Україна – серце Європи»... Цей вислів знає кожен, та не кожен замислюється, що він означає. Що мається на увазі: чи то географічне розташування нашої держави, чи то популярність її серед європейських народів, чи то національний характер пересічного українця?

Насамперед наша Вітчизна є європейською країною не тому, що її територія – центр Європи, а тому що українці здавна сповідують ті принципи свободи й незалежності, які притаманні багатьом народам інших країн.

Сучасні суспільно-політичні процеси української держави також указують на її європейську спрямованість. Недарма відчутна орієнтованість нашої економіки, освіти, медицини на кращі досягнення інших держав.

А утвердження свободи слова, вільний розвиток демократії в Україні доводять: ми – європейці. Шевченківські слова нагадують: «І чужого научайтесь, і свого не цурайтесь...». Українці, будучи європейською нацією, свято бережуть у своїй пам'яті національні ідеали.

Євроінтеграція – цивілізаційний вибір України, одна з ключових вимог Революції Гідності.

Європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це – найкращий спосіб реалізації національних інтересів.

II. Повідомлення теми і завдань заняття

Пропоную відкрити інтелектуальний кейс «Україна – Європа: єдність духу в союзі миру» (слайд 2). Файли кейсу містять різноманітні форми діяльності, що будуть запропоновані вам один за одним (слайд 3). Виконуючи завдання, ми всі відкриємо для себе щось нове і цікаве, більше дізнаємося про європейські держави, визначимо роль і місце України в Європі, навчимося творчо підходити до виконання поставлених завдань.

III. Основна частина заняття

1. Відкриваємо перший файл «Сини української землі – гордість усього світу».

Педагог. Чи знаєте Ви українців, які відомі і в Україні, і в Європі, і в усьому світі? (*Відповіді дітей*). Так, Україна може пишатися, що народила талановитих, геніальних поетів і художників, науковців і митців, філософів і новаторів, визнаних у багатьох країнах світу. Серед них: (*перехід за гіперпосиланням на слайд 4*).

Сікорський І.І., авіаконструктор

Шевченко Т.Г., поет і художник

Мечников І.І., лікар-науковець

Сліпак В.Я., оперний співак, доброволець-військовий

Сухомлинський В.О., письменник, педагог, новатор

Ілля Ілліч Мечников народився у с. Іванівка-Панасівка Куп'янського повіту на Харківщині, нині с. Мечникове. Український та французький науковець, один з основоположників ембріології, імунології і мікробіології, творець наукової школи. Емігрував до Франції через переслідування імперської влади за українофільські настрої.

Професор Новоросійського університету (1870-1882 рр., нині – Одеський університет ім. Мечникова). Почесний член кількох зарубіжних академій, наукових товариств та інститутів.

Лауреат Нобелівської премії у галузі фізіології та медицини за праці про імунітет 1908 року (спільно з німецьким лікарем, бактеріологом і біохіміком Паулем Ерліхом).

Сікорський Ігор Іванович народився у Києві. Видатний авіаконструктор українського походження, який працював у США. Людина, котра втілила мрію Леонардо да Вінчі.

Творець перших у світі чотиримоторного літака, важкого чотиримоторного бомбардувальника і пасажирського літака, трансатлантичного гідроплана, серійного гелікоптера одногвинтової схеми.

Закінчив Морський кадетський корпус (1903-1906 рр.) у Петербурзі та Київський політехнічний інститут (1907-1911 рр.), який згодом почав носити його ім'я. Навчався у Паризькій технічній школі (1906 р.).

Тарас Григорович Шевченко, черкашанин – український поет, письменник, художник, громадський та політичний діяч. Національний герой і символ України.

Твори Кобзаря високо оцінили всесвітньо відомі вчені, зокрема видатний датський критик Г. Брандес, шведський славіст А. Єнсен, французький соціолог Е. Реклю, чеський громадський діяч, критик З. Неєдлий, болгарський філософ і критик Т. Павлов та інші. Шевченко один із найбільших світових поетів, він зайняв гідне місце поруч із такими геніями, як Байрон, Пушкін, Міцкевич, Гейне, Гюго, Беранже. Тому і не дивно, що твори Кобзаря перекладені всіма слов'янськими мовами, а також грузинською, вірменською, казахською, узбецькою, німецькою, англійською, французькою, датською, новогрецькою, іспанською, хінді, японською, в'єтнамською, корейською, румунською, італійською, угорською, малайською, бенгальською.

«Хто не чував про Шевченка? Байрона розуміють два мільйони англічан, Гете – мільйон німців, Словацького – півмільйона поляків. Шевченка слухає, розуміє, з ним співає п'ятнадцять мільйонів! Тим він і великий, тим він і вищий понад усіх поетів»

(Павлин Свенцицький, український та польський письменник).

«Вірний і геніальний син українського народу – безсмертний, він належить усім народам, незалежно від того, якою мовою вони говорять і в якій частині земної кулі вони живуть, бо він оспівував і боровся за такі високі, благородні,

справді людські ідеали, які безсмертні і які виражають кращі думи, мрії й прагнення всіх народів»

(Гафур Гулям, узбецький поет).

За кордоном пам'ятники Шевченку встановлено в США (Вашингтон), Канаді (Вінніпег, Торонто), Польщі (Білий Бір, Варшава), Чехії (Прага), Білорусі (Берестя, Гомель, Мінськ, Могильов, Слуцьк), Грузії (Тбілісі), Угорщині, Парагваї, Узбекистані, Франції (Париж, Монтаржі) Австралії (Канберра).

Василь Олександрович Сухомлинський, уродженець Кіровоградщини, наш земляк. Його ім'я відоме і популярне у всьому світі. Він є автором 48 монографій, 1500 оповідань і казок, притч та новел для дітей. Найвідоміша його праця – «Серце віддаю дітям», перекладена на 30 мов світу, її перевидавали 54 рази. Загалом твори В.О. Сухомлинського видано 53-ма мовами світу накладом майже 15 млн примірників. Його книги присвячені головним чином вихованню і навчанню молоді, педагогізації батьків.

Василь Ярославович Сліпак – уродженець Львова, який тривалий час жив і працював у Франції. Але добровільно, як вірний син українського народу, повернувся, щоб боронити суверенітет та територіальну цілісність Батьківщини.

Василь Сліпак – всесвітньо відомий український оперний співак, соліст Паризької національної опери, волонтер, учасник бойових дій на Сході України (позивний «Міф»).

Загинув у червні 2016 року, виконуючи бойове завдання, від кулі снайпера. Кавалер ордена «За мужність» І ступеня, Герой України, кавалер ордена «Золота Зірка».

(Показ фрагмента програми «Новини» (канал «UBR») про загибель В. Сліпака на передовій. Повертаємося кнопкою дії до слайда 3.)

2. Відкриваємо другий файл. Гра «Встановіть відповідності» (робота в групах).

1) Об'єднання у дві ігрові команди.

Для формування команд використовується вправа «Снігова куля». Визначені два капітани команд обирають з групи по одному гравцю. Далі обрані гравці залучають до своїх команд ще по одній особі з групи і так далі, доки всі діти будуть у складі команд.

2) Гра «Встановіть відповідності».

Учасники отримують імена світових митців, написані на картках, зображення картин, зображення прапорів різних країн, назви музичних творів. Завдання – правильно поєднати імена видатних людей, їх твори та прапори країн, які вони представляють.

Команди самостійно працюють над завданням.

Після закінчення роботи за гіперпосиланням переходимо на слайд 5 для перевірки. Відкриваються групи відповідностей:

Льюїс Керролл

Людвіг ван Бетховен

«Місячна соната»

Леонардо да Вінчі

Михайло Грушевський

Фрідерік Шопен

«Мрія»

Рембрандт ван Рейн

Примітка. За бажанням педагога можна включити прослухати фрагменти аудіозаписів «Місячної сонати» Л. Бетховена та «Мрії» Ф. Шопена – гіперпосилання під картинкою «Нота».

(Повертаємося кнопкою дії до слайда 3.)

3. Відкриваємо третій файл «Три мудреці».

Правила гри «Три мудреці». Перед аудиторією виступають 3 учні («мудреці»), кожен із яких упевнений у свої правоті. Завдання «мудреців» – переконати слухачів, що саме його інформація достовірна. А завдання гравців – обрати правильне твердження із трьох наведених, використовуючи знання, логіку та інтуїцію.

Обговорення 1.

Мудрець 1. Я вважаю, що назва квітки «підсніжник» у буквальному перекладі на англійську мову означає «снігова крапля».

Мудрець 2. А я впевнений, що підсніжник означатиме «сніговий дзвіночок».

Мудрець 3. А я переконаний, що назва підсніжника перекладається як «той, що свердлить сніг».

Коментар: правий мудрець 1. «Сніговий дзвіночок» – звучатиме німецькою мовою; «той, що свердлить сніг» – французькою.

Обговорення 2.

Мудрець 1. У Німеччині комаху «сонечко» («Божу корівку») називають «сонячним телятком».

Мудрець 2. А я вважаю, що цю комаху німці іменують її «Божою овечкою».

Мудрець 3. А я володію інформацією, що у німців це не що інше, як «жук Марії».

Коментар: правий мудрець 3. Хоча в Європі можуть називати цю комаху і «Божою овечкою», і «сонячним телятком».

Обговорення 3.

Мудрець 1. У Латвії свято «Ліго» традиціями святкування схоже на свято Івана Купала.

Мудрець 2. Так, справді традиції святкування переплітаються. Та називається це свято «Девко-Купала», тобто вибір найкращої дівчини свята.

Мудрець 3. Не погоджуюся з вами, бо в Латвії таке свято називається «Ніч Светоянська».

Коментар: правий мудрець 1. «Девко-Купала» – у Білорусі це прізвисько найкращої дівчини свята; «Ніч Светоянська» – польське свято.

Обговорення 4.

Мудрець 1. Теплий період вересня, так зване «бабине літо», французи називають «індіанським літом».

Мудрець 2. А я впевнений, що французи це явище позначають назвою «літо Святого Мартіна».

Мудрець 3. Упевнено можу сказати, що у Франції це звучить як «літо для жінок».

Коментар: правий мудрець 2. Американці скажуть «індіанське літо», а «літо для жінок» – взагалі вигадана назва, яку ніхто не використовує.

4. Відкриваємо четвертий файл «Динамічна хвилинка мудрості» (колективна робота).

Ця вправа не скільки на знання, як для зміни статичної та динамічної діяльності дітей – своєрідна фізкультхвилинка. Усі учасники отримують картки з картинками і написами, до яких зі зворотного боку приклеєний двосторонній скотч. Установивши закономірність розташування карток, дітям необхідно розмістити їх на дошці в певному порядку таким чином, щоб можна було прочитати афоризм відомої людини.

Після закінчення роботи за гіперпосиланням переходимо на слайд 6 для перевірки. Відкривається цитата Альберта Ейнштейна.

Мир	не можна	утримати	силою.
Його	можна	досягнути	лише
через	порозуміння.		

Альберт	Ейнштейн

(Повертаємося кнопкою дії до слайда 3.)

5. Відкриваємо п'ятий файл – «Онлайн-Євровікторина» (індивідуальна робота).

Дітям пропонується гра-змагання з 8 запитань «Онлайн-Євровікторини» в програмі «Kahoot!».

Kahoot – це відносно новий сервіс для створення онлайн-вікторин, тестів та опитувальників. Діти можуть відповідати на створені педагогом питання з планшетів, ноутбуків, смартфонів, будь-яких гаджетів та пристроїв, що мають доступ до Інтернет-мережі.

Режим доступу до створеної гри: <https://create.kahoot.it/1/#user/7d91f805-0940-45aa-ac33-e659d92a886b/kahoots/created>

Якщо неможливо буде зайти на вказаний сервіс, то можна створити гру на своєму сервісі з орієнтовними запитаннями:

1. В ЄС існує 21 вид «цього», але кожне «це» має однакову цінність. Про що йде мова?

- ✓ Банкноти номіналом 5 євро
- ✓ **Монети номіналом 1 євро**
- ✓ Установчі договори країн-членів ЄС
- ✓ Цінності ЄС

Коментар: Реверс (загальний бік) Зображена карта Європи. Шість тонких паралельних ліній перетинають карту і 12 зірок, розміщених по ободу монети. Над картою міститься напис «1 EURO». Також розміщені дизайнерські ініціали «LL». Аверс (національний бік) У кожної країни свій оригінальний дизайн. Однак всі монети повинні мати 12 зірок (як правило, по краю монети), ініціали гравера, рік випуску, а з 2007 року – назву країни (повну чи скорочену).

2. Громадянкою якої південної європейської країни довгий час залишалась відома українська оперна співачка Соломія Крушельницька?

- ✓ Греції
- ✓ Іспанії
- ✓ Португалії
- ✓ **Італії**

Коментар: За життя Соломію Крушельницьку визнали найвидатнішою співачкою світу. Серед її численних нагород та відзнак, зокрема, звання «Вагнерівська примадонна» ХХ століття. Співати з нею на одній сцені вважали за честь Енріко Карузо, Тітта Руффо, Федір Шаляпін. Італійський композитор Джакомо Пуччіні подарував співачці свій портрет із написом «Найпрекрасніший і найчарівніший Баттерфляй».

Вона вийшла заміж за відомого італійського адвоката, мера міста В'яреджо Чезаре Річчоні – тонкого знавця музики, ерудованого аристократа.

У серпні 1939 року співачка відвідала Галичину і через початок Другої світової війни не змогла повернутися до Італії.

3. Хто з цих європейських художників є автором «Голубки миру» – загальновідомого символу антивоєнного руху?

- ✓ Едвард Мунк
- ✓ **Пабло Пікассо**
- ✓ Рене Магріт
- ✓ Анрі Матіс

Коментар: «Голубка Пікассо» – білий голуб миру, намальований Пабло Пікассо у 1949 році і неодноразово перемальовувався ним в різних варіаціях. Один з найбільш визнаних символів миру, що облетів всю планету. Виник як емблема Всесвітнього Конгресу прибічників миру, що відбувався 20-25 квітня 1949 року у Парижі та Празі. Пікассо зауважував, що голубів навчив малювати його батько.

Художник був палким борцем за мир. Будучи свідком громадянської війни на своїй батьківщині в Іспанії, він знав про жахи війни не з чуток. Пікассо зіграв значущу роль в антивоєнних виступах по всьому світу. Головне висловлювання, яке полягає у всіх його картинах, присвячених війні, можна висловити його ж словами: «Я виступаю за життя проти смерті; я виступаю за мир проти війни».

4. З якого віку українські громадяни можуть оформити закордонний біометричний паспорт?

- ✓ 3 12 років
- ✓ 3 14 років
- ✓ 3 5 років
- ✓ **Від народження**

5. Яке європейське місто стало одним із ключових в історії Європейського Союзу?

- ✓ Париж
- ✓ Лісабон
- ✓ **Маастрихт**

- ✓ Рим

Коментар: Маастрихтський договір (англ. Maastricht Treaty) (Договір про утворення Європейського Союзу), також відомий як договір про Європейський Союз (ДЄС), був підписаний 7 лютого 1992 року в місті Маастрихт (Нідерланди) між членами Європейської спільноти і набув чинності 1 листопада 1993 року. Це призвело до утворення Європейського Союзу. Договір став результатом окремих консультацій стосовно політичного і валютного союзів.

Маастрихтський договір передбачав запровадження спільної валюти євро та засновану на трьох стовпах структуру ЄС. Європейський Союз об'єднав Європейські спільноти, утвердивши дві інших засади політичної співпраці: спільну зовнішню та безпекову політику і співпрацю у сферах правосуддя та внутрішніх справ.

6. Які гори об'єднують Україну, Румунію, Угорщину, Чехію, Польщу, Словаччину, Сербію та Австрію?

- ✓ Альпи
- ✓ Бескиди
- ✓ Динарські гори
- ✓ **Карпати**

7. Яка з цих європейських інституцій засідає та має робочі місця у трьох європейських містах?

- ✓ Єврокомісія
- ✓ **Європарламент**
- ✓ Європейська рада
- ✓ Єврокомітет

Коментар: Європарламент засідає у трьох містах: Брюссель (Бельгія), Люксембург, Страсбург (Франція). Пленарні засідання проходять у Страсбурзі і Брюсселі, у той час, як Люксембург є «домівкою» для адміністративних офісів. Засідання Комітету проводяться також у Брюсселі.

8. Хто обирає депутатів до Європейського Парламенту?

- ✓ **Громадяни країн Євросоюзу**
- ✓ Президенти країн Євросоюзу
- ✓ Члени Єврокомісії
- ✓ Члени європейських профспілок та громадських об'єднань

IV. Підбиття підсумків заняття

Європа – батьківщина багатьох народів, культур, мов, традицій.

Найбільша цінність кожної держави – це її люди. Люди, які створюють історію, культуру країни, збагачують її, бережуть надбання минулих поколінь.

Та найголовніше для всіх народів – збереження миру. І нехай у світі завжди панують тепло і щирість стосунків між людьми. Нехай буде злагода і мир!

Наша Україна теж гідна бути країною Європейською.

Ми – держава з легендарною історією та культурою.

Ми шануємо наші спільні цінності, спільну історію і будуємо наше спільне майбутнє!

Список використаних джерел

1. Бездробний Ю. Видатні українські вчені у світовій науці (стислий довідник) / Ю. Бездробний. – К.: ТОВ Праймдрук, 2012. – 107 с.
2. Відкриваємо Європу! [пер. з англ.]. – К.: КПФ «А-Скрін», 2006. – 44 с.
3. Євровікторина від представництва ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://platfor.ma/mozhливosti/postosvita/yevroviktorina-vid-predstavnitstva-yes>.
4. У зоні АТО загинув відомий оперний співак Василь Сліпак [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.youtube.com/watch?v=pjtGYHJ1M-M/>.
5. Как создать Kahoot? Пошаговая инструкция для начинающих [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marinakurvits.com/kahoot/>.
6. Kahoot – программа для создания викторин, дидактических игр и тестов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://didaktor.ru/kahoot-programma-dlya-sozdaniya-viktorin-didakticheskix-igr-i-testov/>.

*Чернобривець Л. М., учитель
англійської мови навчально-
виховного комплексу
«Кіровоградський колегіум –
спеціалізований загальноосвітній
навчальний заклад I-III ступенів –
дошкільний навчальний заклад –
центр естетичного виховання»
Кіровоградської міської ради
Кіровоградської області*

7 WONDERS OF UKRAINE IN THE UNESCO HERITAGE LIST

(7 ДИВОВИЖНИХ МІСЦЬ УКРАЇНИ ЗІ СПИСКУ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО)

(урок-квест для учнів 7-9 класів)

Level: Intermediate

Методичний коментар. Завдання патріотичного виховання та виховання громадянської компетентності на уроках англійської мови полягають у вихованні позитивного та поважного ставлення до власного народу, його культури, любові до Батьківщини й рідної мови. Розширення міжнародних зв'язків робить іноземну мову реально затребуваною державою, суспільством, особистістю. Розроблений урок-квест сприяє вирішенню

актуальної проблеми позитивного ставлення здобувачів освіти до міжнародної інтеграції нашої держави, формує розуміння громадянської ідентичності та принципів міжкультурного діалогу. Виконуючи завдання квесту, учні знайомляться з пам'ятками культурної спадщини України, усвідомлюють важливість збереження унікальних природних ресурсів нашої держави. Урок-квест адресований учителям англійської мови, які навчають учнів 7-9 класів та спрямований на розвиток навичок читання, письма, аудіювання та говоріння. Працюючи в групах, учні покращують здатність до співпраці та формують навички критичного мислення.

Objectives:

- to practice vocabulary on the topic;
- to develop reading, listening, writing and speaking skills;
- to enrich general knowledge about Ukraine;
- to promote creativity and critical thinking skills.

Rules:

At first students are united into two teams. Two ways of organizing the quest are possible. It can be held either in the classroom or outside. Depending on the place students use the envelopes to complete the tasks or move from station to station. The students use signal cards to have their tasks checked by the teacher. The winner is the team that finishes first.

Materials needed: paper, pens, colored envelopes of different size, smart phones, projector, screen, handouts, cut picture of Wooden Tserkvas, pictures, signal cards or flags.

Meta:

- тренувати вживання лексики з теми;
- розвивати навички читання, аудіювання, говоріння та письма;
- збагатити знання учнів про Україну;
- сприяти розвитку творчих здібностей та критичного мислення.

Правила квесту:

На початку гри учні об'єднуються у 2 команди. Можливі два варіанти проведення: у класі або на відкритому просторі. У першому варіанті учні відкривають конверти для отримання та виконання завдання. У другому команді переміщуються від станції до станції та виконують завдання. Виконавши завдання, учні сигналізують вчителю та після перевірки правильності виконання переходять до наступного завдання. Виграє команда, яка найшвидше виконає усі завдання.

Матеріали: роздаткові матеріали, кольорові конверти різного розміру, ручки, папір, смартфони, проектор, екран, пазли із зображеннями дерев'яних церков, сигнальні картки чи прапорці, фото чи малюнки.

Recourses:

- https://ua.igotoworld.com/en/poi_object/2244_historic-centre-of-lviv.htm
- <http://struvearc.wikidot.com/ukraine>

- https://ukraine-kiev-tour.com/ukraine_chernivtsi_sights_residence_bukovinian_dalmatian_metropolitans.html
- https://www.youtube.com/watch?v=45Uj-HCrnCw&fbclid=IwAR0i6WXjwDyLPSyq2MnzHQOqOv2kRdv_xFj4wGupvGDGI4xmHCzS4TcJjg
- <https://www.youtube.com/watch?v=gAWRuWaubyU>
- <http://whc.unesco.org/en/statesparties/ua?fbclid=IwAR2pqfy2uKKzWPtRVzG2iFqbWVqBbId6skUZEBUWEW-Zv18Pg2UdhQuYaBs>
- <https://wondersholidays.com/visit-unesco-world-heritage-sites-ukraine/>
- <https://pazlodrom.ru/pazl.php?pazl=hablou>
- https://www.youtube.com/watch?v=IOzxUVCCSug&feature=emb_logo
- <https://www.youtube.com/watch?v=GHMb-ikUWUs>
- <http://euromaidanpress.com/2015/10/27/the-national-anthem-of-ukraine-translated-to-english/>

Procedure

Warm-up

Teacher: Hello, students! We live in a wonderful country which has many treasures – long history, magnificent nature, and hearty people. There are ski resorts in the West and pristine beaches in the South, modern cities and traditional villages, well preserved historical relics and nature landmarks all over the country.

What famous places, cities or monuments can you name?

(Students' answers)

As you see there are a lot of places in Ukraine we can boast of. You know there is a well-known organization UNESCO that helps people and countries all over the world to save their cultural and historical objects. Famous UNESCO World Heritage List includes man-made masterpieces, the most valuable cultural and historical objects, as well as natural wonders. Let's learn about it more. Watch the video and mark the sentences true or false.

https://www.youtube.com/watch?v=IOzxUVCCSug&feature=emb_logo

1. UNESCO was founded in 1935. (F)
2. An international rescue mission prevented the ancient temple from sinking. (T)
3. All over the world there are places of outstanding value to all mankind. (T)
4. The World Heritage Convention was signed by the leaders of some countries. (F)
5. The site should be at first nominated by the country in which it is located. (T)
6. The UNESCO Heritage contributes to the preservation of these remarkable places. (T)

Teacher: Ukraine boasts seven of the objects. Today we'll have a quest to find what Ukrainian places are in the list. Let's unite into two groups. At first you should open one of the envelopes, do the task, and after the teacher checks it you can open the next envelope. The team that will open all envelopes and complete all the tasks first is the winner.

Main part of the quest
Station 1 (envelope 1)

Chersonese

Read the text and fill in the gaps.

HO 1

shores\ Greeks\ monuments\ water\ added

The site features the remains of a city founded by _____ in the 5th century BC on the northern _____ of the Black Sea. The site features several public building complexes and residential neighborhoods, as well as early Christian _____ and remains from Stone and Bronze Age settlements; Roman and medieval tower fortifications and _____ supply systems. It is an outstanding example of democratic land organization. It was _____ to the list in 2013.

Have a look at the pictures, choose the picture of the Chersonese and stick it on the envelope, signal your teacher to check your work.

Station 2 (envelope 2)

Saint Sophia Cathedral

Watch the video and choose the true facts about Saint Sophia Cathedral.

<https://www.youtube.com/watch?v=GHMb-ikUWUs>

HO 2

The name of the cathedral comes from the Latin word.	
There are some graffiti images inside the cathedral.	+
During the centuries the architectural look of the Cathedral had been changing.	+
Nowadays it consists of the buildings of the 13th, 14, and 15th centuries.	

Station 3(envelope 3)

Lviv – the Ensemble of the Historic Centre

Match the name of the site with its picture.

HO 3

St. Yuri's Cathedral	
----------------------	--

<p>The Vysoky Zamok (High Castle)</p>	
<p>Rynok Square</p>	
<p>The City Hall</p>	
<p>Lviv National Academic Opera and Ballet Theatre of Solomiya Krushelnytska.</p>	

Station 4(envelope 4)

Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans

HO 4

Use the QR code, read the first half of the text and complete the sentences.

The former Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans is the main attraction of _____i.

At present it is the main building of Chernivtsi National

_____
Author of project of Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans is
_____
Josef Hlavka.

In _____ Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans was
inscribed in UNESCO World Heritage List.

Station 5(envelope 5)

HO5

Struve Geodetic Arc (Дуга Струве)

The Struve Arc is a chain stretching from Norway to the Black Sea, through 10 countries and over 2,820 km. These are points of a survey, carried out between 1816 and 1855 by the astronomer Friedrich Georg Wilhelm Struve, which represented the first accurate measuring of a long segment of a meridian. This helped to establish the exact size and shape of the planet.

Use the QR code, look through the information on the site and answer the questions.

How many points of Struve Ark are there in Ukraine?

When was the Struve Geodetic Arc coin issued?

Station 6(envelope 6)

Wooden Tserkvas of the Carpathian Region

HO 6

Do the puzzle and describe the picture in 3 sentences using the words: *dome*, *made of*, *the Carpathians*

Follow the link and print the puzzle <https://pazlodrom.ru/pazl.php?pazl=hablou>.

Station 7(envelope 7)

Ancient and Primeval Beech Forests of the Carpathians

HO 7

Match two halves of the sentences:

The Primeval Beech Forests of the Carpathians	include ten separate massifs located along the 185 km.
The Carpathian site covers	a total area of 77,971.6 ha.
In the Ukrainian Carpathians there are	nine national parks and two biosphere reserves.

Station 8(envelope 8)

HO 8

What place in Ukraine do you think can be the next UNESCO Heritage site?

<i>Name</i>	<i>Why</i>

Summing up

Teacher: Thank you for your work. You were great! Now you know Ukrainian wonders that are included in the UNESCO Heritage list. How many are there?

Can you name them?

The winner is....

Be proud of our beautiful country!

Let's sing the anthem together.

Glorious spirit of Ukraine shines and lives forever.

Blessed by Fortune brotherhood will stand up together.

Like the dew before the sun enemies will fade,

We will further rule and prosper in our promised land.

We will lay our soul and body for the cherished freedom.

Cossack blood will raise the nation of the joyous people.

For the liberty the folk strives ardently from San to Don,

And will let no alien power in our common home.

Aged Dnieper and Black Sea arm in arm rejoice,

And Ukraine will see daylight and live by Fortune's choice.

We will lay our soul and body for the cherished freedom.

Cossack blood will raise the nation of the joyous people.

Song of freedom, loud and clear, guides us all way through.

Over mountains and steppes it flows, over ages told.

Valorous Ukraine stands strong in a thriving world.

We will lay our soul and body for the cherished freedom.

Cossack blood will raise the nation of the joyous people.

Keys

Station 1.

The site features the remains of a city founded by in the 5th century BC on the northern shores of the Black Sea. The site features several public building complexes and residential neighborhoods, as well as early Christian monuments and remains from Stone and Bronze Age settlements; Roman and medieval tower fortifications and water supply systems. It is an outstanding example of democratic land organization. It was added to the list in 2013

Station 4.

The former Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans is the main attraction of Chernivtsi.

At present it is the main building of Chernivtsi National University.

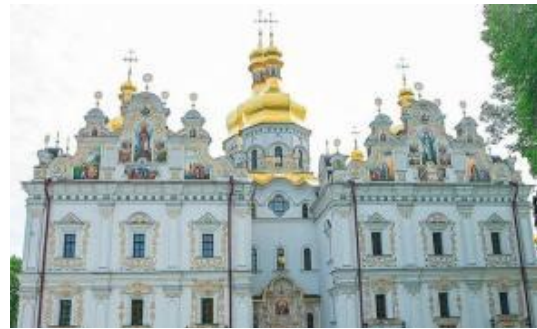
Author of project of Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans is Czech architect Josef Hlavka.

In 2011 Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans was inscribed in UNESCO World Heritage List

Station 5

1.4

2. The Struve Geodetic Arc coin (dedicated to the 200-year anniversary of launching the astronomical and geodetic works) was issued on June 7, 2016

*Дяченко Н. І., методист
науково-методичної лабораторії
виховної роботи і формування
культури здоров'я КЗ «КОІППО
імені Василя Сухомлинського»*

ВІДКРИВАЄМО УКРАЇНУ РАЗОМ

Сьогоднішня піднесла нам не зовсім приємні сюрпризи. У зв'язку з карантинном, викликаним поширенням у світі і, зокрема, в Україні COVID-19, ми не маємо змоги подорожувати своєю країною, відкриваючи для себе її унікальні історико-культурні об'єкти, природні заповідники тощо. І сьогодні переважає віртуальна форма знайомства з рідною країною.

На допомогу нам приходять телебачення, ентузіасти-патріоти, які створюють фото- і відеоматеріали та розміщують їх в мережі інтернет для загального користування.

Представлені матеріали можуть слугувати певним ресурсом при підготовці та проведенні не лише Першого уроку в новому навчальному році, а й у подальшій роботі з учнями.

Пропонуємо Вам:

1. Відеоматеріали від команди «Інтер» –«Україна вражає».
2. Фото та відеоматеріали різних авторів циклу «Моя Україна».
3. Інфографічний цикл «Подорожуємо Україною» від УКРІНФОРМ.
4. Всеукраїнський проєкт неформальної освіти «Відкривай Україну» .

Запрошуємо до відеоподорожідовожними місцями України!

Серія відеоподорожей «Україна вражає»

URL: [https://www.youtube.com/channel/UC7eQLqQZFCmlBFxRsScnDyw?
sub_confirmation=1](https://www.youtube.com/channel/UC7eQLqQZFCmlBFxRsScnDyw?sub_confirmation=1)

За новими враженнями зовсім не обов'язково збиратися за кордон! Унікальні природні парки, краєвиди, від яких перехоплює подих, розкішні палаци – все це є у нас в Україні! Проєкт «Україна вражає», створений командою телеканалу «Інтер», допоможе нам відвідати найзахоплюючі місця нашої країни.

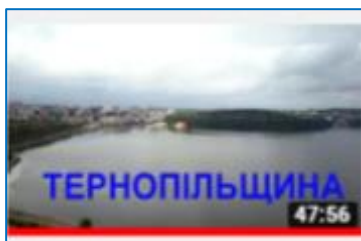
Україна вражає 2. Львівщина.

URL:

[https://www.youtube.com/watch?v=PfsidqD4jeI&list=PL-
YdFK1yaYzJ2Nq5pLA2vBsOivui656Kc](https://www.youtube.com/watch?v=PfsidqD4jeI&list=PL-YdFK1yaYzJ2Nq5pLA2vBsOivui656Kc)

Львівщина оповита екскурсійними та розважальними маршрутами і давно і гордо несе свою туристичну славу. Мандрівників у цих краях чекають цілий рік. Тож, із якої точки України ви б не рушили, чи навіть із-за кордону, дістатися сюди буде легко й зручно. Замки і форти, церкви і костели, безліч легенд і природних парків.

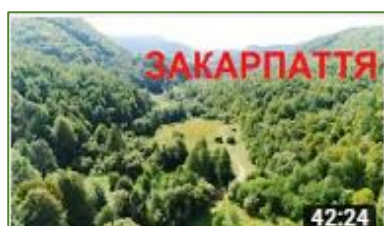
Україна вражає 2. |Тернопільщина.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vGgVU-Cav34>

Тернопільщина – край, сформований водою. Древнє Сарматське море, численні річки, водоспади, джерела. Вони буквально виліпили вихилісті ландшафти. Область розташована на заході України на Подільській височині. Улітку тут тепло і волого, як у тропіках, взимку м'яко і затишно. Європейські туристи сюди масово з'їжджалися ще кілька століть тому. Їх вабили природні дива.

Україна вражає 2. Подорож на Закарпаття.

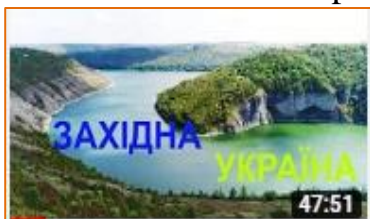
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SZo9v8lczUI&t=1461s>

Крайній захід України. Наймолодша, найбільш дика і одна з наймальовничіших областей України. Дорогу до Закарпаття уже давно можна назвати туристичною. Це – край вкритих лісами гір, просторих полонин, стрімких водоспадів і цілющих мінеральних джерел. Побуваєте в найбільшому в Європі реабілітаційному центрі для бурих ведмедів.

Україна вражає 2. Подорож на захід України.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6LU33ErwxYA&t=14s>

Ви побуваєте над прірвою Смотрицького каньйону, на дні Дністровського водосховища, у гіпсовій печері і в небі над давнім Кам'янцем-Подільським.

Україна вражає 2. Подорож до Бесарабії.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QZrytM9V3GM&t=10s>

Бесарабія – це крайній південь України, неймовірно сонячний і практично не пізнаний більшістю наших туристів.

Україна вражає. Херсонщина. Частина 1.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=L58I9sFg5Z4>

Безмежні степи, томати і кавуни, легенди Таврії – це Херсонщина, але не вся. Разом з командою «Україна вражає» ви рушаєте до одного з найчистіших регіонів нашої країни, побуваєте в найстарішому степовому заповіднику, побачите Українську пустелю і відпочинете на унікальному пляжі з рожевої солі.

Україна вражає. Херсонщина. Частина 2.

URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=LMw43dUm59g>

Грандканьйон між полем і лиманом. Термальний курорт посеред степу і найбільший у Європі ненаселений острів. Це лише частина того, що

очікує вас на Херсонщині.

Україна вражає. Олешківські піски.

URL:

https://www.youtube.com/watch?v=Z50H_DOPITk

Подорож Херсонщиною: національний природний парк «Олешківські піски».

Разом з командою «Україна вражає» вирушає до містичних скель Довбуша над Бубнищем, провідаємо ручних і не дуже мешканців заповідника «Асканія-Нова», почуємо розповідь про найбільшу гіпсову печеру світу – Оптимістичну – і вивчимо химерні візерунки унікальної Кицівської пустелі на Харківщині.

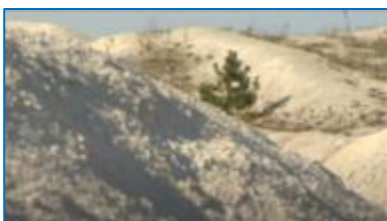

Україна вражає – Випуск 3.

URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=VCzFRelRG5c>

Команда «Україна вражає» презентує природний відкритий скеледром у Денишах на Житомирщині, острів кохання в Корсуні-Шевченківському, дзеркальні озера посеред розкішних чернігівських лісів, білі піски найбільшого дикого острова в Європі, який називають країнськими Мальдівами. А також разом з командою побуваєте на місці зйомок фільму «Три мушкетери», дослідите монастирські печери в Черкаській області та зануритеся в містичний, так і не вивчений до кінця світ Одеських катакомб. Все це для того, щоб показати і довести: Україна – найзагадковіша, прекрасна, багатогранна і дуже приваблива для туристів країна!

Україна вражає – Випуск 4.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uVg1p2Yv7y8>

Команда проєкту «Україна вражає» проведе глядачів місцями, в яких геніальний прозаїк, поет, драматург і містик Микола Гоголь черпав натхнення. Побачите унікальний Поліський Стоунхендж, «кам'яне село» на Житомирщині, рукотворний шедевр – водоспад-каплицю на Хмельниччині. Ще одна «водна» пам'ятка України – містечко Вилкове. Його жителі живуть на 72 острівцях в гирлі Дунаю і називають своє місто українською Венецією.

Україна вражає – Випуск 14.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-K4LtSYAaTs>

Маленьке містечко Седнів сьогодні навряд чи можна назвати туристичною Меккою, але подивитися тут є на що. Наприклад – та сама Свято-Георгіївська церква, яка стала знімальним майданчиком одного з перших фільмів жахів в нашій країні – «Вій» за однойменною повістю Гоголя. Ще один пункт призначення – сонячна Херсонщина. І – один з найкрасивіших маяків: Станіслав-Аджигольський.

Інші відеофільми серії «Україна вражає» можна переглянути за посиланням:

https://www.youtube.com/channel/UC7eQLqgZFCmlBFxRsScnDyw?sub_confirmation=1

Фото та відеоматеріали різних авторів циклу «Моя Україна»

Долина нарцисів у Карпатах.

URL: <https://www.discoverukraine.com.ua/307-2/>

Карпатський біосферний заповідник «Долина нарцисів» – це унікальна пам'ятка живої природи, що розташована за 4 км від закарпатського міста Хуст – найбільша долина нарцисів, що ростуть в дикій природі в Європі. Біосферний заповідник займає площу у 256 га, тут ростуть понад 500 видів рослин, 15 з яких занесені в Червону Книгу України. Загальна площа нарцисових полів сягає близько 170 га. Саме тут ростуть унікальні дикі гірські нарциси, які не збереглися ніде більше у Європі.

Шафранове диво у Колочаві.

URL: <https://www.discoverukraine.com.ua/shafranove-divo-u-kolochavi/>

Колочава – унікальне село на Закарпатті, яке щовесни вкривається шафрановимикилимами

Село Колочава розташоване у мальовничій долині річки Тероблі на Закарпатті. Кожної весни тут спостерігається унікальне природне явище, коли масово зацвітає рідкісна рослина – Шафран Гейфеля (крокус). Зазвичай буйне цвітіння квітів триває протягом 20-25 днів, від березня до середини квітня, проте все залежить від погоди.

5 місць, які варто відвідати навесні.

URL: <https://www.discoverukraine.com.ua/5-mist-yaki-vartovidvidati-v-travni/>

На ресурсі зібрано 5 найцікавіших місць в Україні, які варто відвідати навесні, серед них: міста Ужгород, Львів, Київ, Кропивницький (дендропарк), Кам'янець-Подільський (фестиваль повітряних куль).

Щоб здійснити незабутню поїздку, не обов'язково брати відпустку і витратити великі кошти. Можна подорожувати Україною онлайн і щоразу відкривати для себе нові чудові місця.

Дністровський каньйон – одне з 7 чудес України!

URL: <https://www.discoverukraine.com.ua/dnistrovskij-kanjon-odne-z-7-chudes-ukra%D1%97ni/>

Дністровський каньйон – найбільший каньйон в Україні та один з найбільших у Європі. Національний природний парк «Дністровський каньйон» простягнувся на 250 км, утворюючи мальовничі меандри. Особлива цінність каньйону – травертинові скелі, що приваблюють своїми химерними формами, печерами, гротами, навісами, водоспадами, сталагмітами, сталактитовими натічними утвореннями.

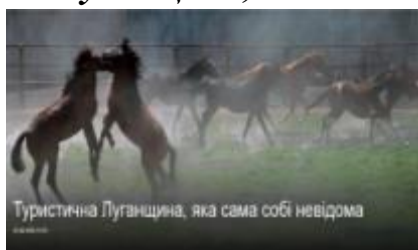
Казковий Київ.

URL: <https://www.discoverukraine.com.ua/kazkovij-ki%D1%97v/>

«Казковий Київ» – це унікальний арт-проект, що немає аналогів в Україні, у якому протягом кількох років взяли участь відомі українські зірки шоу-бізнесу і телебачення: Андрій Кузьменко, Фагот, Лілія Ребрик, Віктор Бронюк, Даша Малахова, Борис Барський, Володимир Горянський, Ольга Цибульська, Рur:Rur, Анна Завальська, ONUKA, THE HARDKISS та багато інших.

Туристична Луганщина, яка сама собі невідома.

URL:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3049639-turisticna-lugansina-aka-sama-sobi-nevidoma.html>

Мандрівка Україною. ТОП-5 мальовничих місць України.

URL: https://www.youtube.com/watch?v=I8PN66_VXls

Українські міста прекрасні – вражаюча архітектура, яскраві фасади, улюблені кав'ярні.

Ви ознайомитеся з такими місцями: Тустань – наскельна фортеця (IX-XIII ст.) у Львівській обл., Софіївка – одне з 7 чудес України (Черкаська обл.),

Скелі Довбуша (Івано-Франківська обл.), Канівський заповідник (Черкаська обл.), Асканія Нова (Херсонська обл.)

7 рукотворних чудес України.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kDh6bdJpOGE>

Мальовничі фортеці, стародавні храми, унікальні архітектурні пам'ятки. Україна зберігає неймовірні багатства. Цим дивам можуть позаздрити багато країн світу.

7 чудес української природи.

URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=R795gjM3xj4>

Україна – країна з неймовірними, а іноді й унікальними природними дивами. Про 7 найголовніших чудес буде йти мова.

Об'єкти ЮНЕСКО в Україні.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zsbjAJzvwVw>

В Україні у список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включено 7 об'єктів. Ще 16 вважаються кандидатами.

«Подорожуємо Україною 2020» – це інфографічний цикл

«Подорожуємо Україною» від УКРІНФРОМ

Ресурс пропонує мапи, де представлено найцікавіше у різних регіонах України. Перший урок може стати стартом для створення карти цікавих історико-культурних чи природних місць Вашого району, міста чи ОТГ з використанням інфографіки.

Чернігівщина: туристична мапа

«Подорожуємо Україною».

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3028831-cernigivsina-turisticna-mapa-podorozuemo-ukrainou.html>

Випуск 1. На мапі представлені найцікавіші туристичні місця Чернігівської області, а саме: Чернігів, Батурин, Ніжин, Новгород Сіверський, Качанівка, Любеч.

***Волинь: туристична мапа
«Подорожуємо Україною».***

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3030925-volin-turisticna-mapa-podorozuemo-ukrainou.html>

Випуск 2. На мапі представлені найцікавіші туристичні місця Волинської області: Луцьк, Любешів, Любомль, Берестечко, Володимир-Волинський.

Закарпаття: туристична мапа «Подорожуємо Україною».

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3033502-zakarpatta-turisticna-mapa-podorozuemo-ukrainou.html>

У випуску 3 – Ужгород, Хуст, Берегове, Мукачево, Рахів, Чинадійово, Колочава.

Хмельниччина: туристична мапа «Подорожуємо Україною».

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3034799-hmelniccina-turisticna-mapa-podorozuemo-ukrainou.html>

У випуску 4 – Кам'янець-Подільський, Ізяслав, Полонне, Старокостянтинів, Меджибіж, Сатанів, Летичів.

Резиденція Чечеля – перлина Хмельниччини

URL: <https://www.discoverukraine.com.ua/rezidenciya-chechelya-perlina-xmelnich/>

Палацово-парковий комплекс Самчики – це унікальна пам'ятка історико-культурної спадщини України, один із найблискупіших творів архітектури та садово-паркового мистецтва періоду зрілого класицизму. Сьогодні заповідник є об'єктом природно-заповідного фонду України, також був одним із номінантів Всеукраїнського конкурсу «Сім чудес України» від Хмельницької області.

Кропивниччина: туристична мапа «Подорожуємо Україною»

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3035212-kropivniccina-turisticna-mapa-podorozuemo-ukrainou.html>

Випуск 5. На мапі представлено цікаві туристичні місця Кропивницького, Знам'янки, Новомиргорода, Бобринця, Гайворона, Побузького.

ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСИ ДЛЯ ЦИФРОВОЇ ТВОРЧОСТІ

*Литвиненко О. В.,
завідувач навчально-
методичного центру
дистанційного навчання
КЗ «КОІППО імені Василя
Сухомлинського»*

ІНСТРУКЦІЯ РОБОТИ З ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСОМ «JIGSAW PLANET'S» ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПАЗЛІВ

Сервіс <https://www.jigsawplanet.com/>. На цьому сайті ви можете без реєстрації створити свій пазл з будь-якого зображення. Його можна збирати як на самому сайті Jigsaw Planet, так і вставити код пазла на свій сайт, щоб пограти могли ваші відвідувачі.

Це англomовний сервіс, тому розглянемо процес створення пазла докладно.

Заходимо на сторінку <https://www.jigsawplanet.com/> і натискаємо вгорі кнопку **Create** (створити).

По кнопці **Image** – **Огляд** вибираємо зображення на своєму комп'ютері:

- В поле **Name** вказуємо своє ім'я пазла латинськими літерами або залишаємо, як є;
- Поле **Pieces** – призначене для вказівки кількості частин, з яких буде

складатися пазл. Чим менше частин, тим вони більші і пазл легше (*Easy*), і навпаки, якщо частин багато, пазл складний (*Hard*). За замовчуванням програма пропонує 35 частин;

- Поле **Shape** призначене для вибору форми фрагментів, на які буде розбитий малюнок

- Установка галочки **Rotation** (ротація) робить пазл більш складним. Якщо прапорець встановлений, то при кожному відкритті пазла, фігурки будуть перемішані;

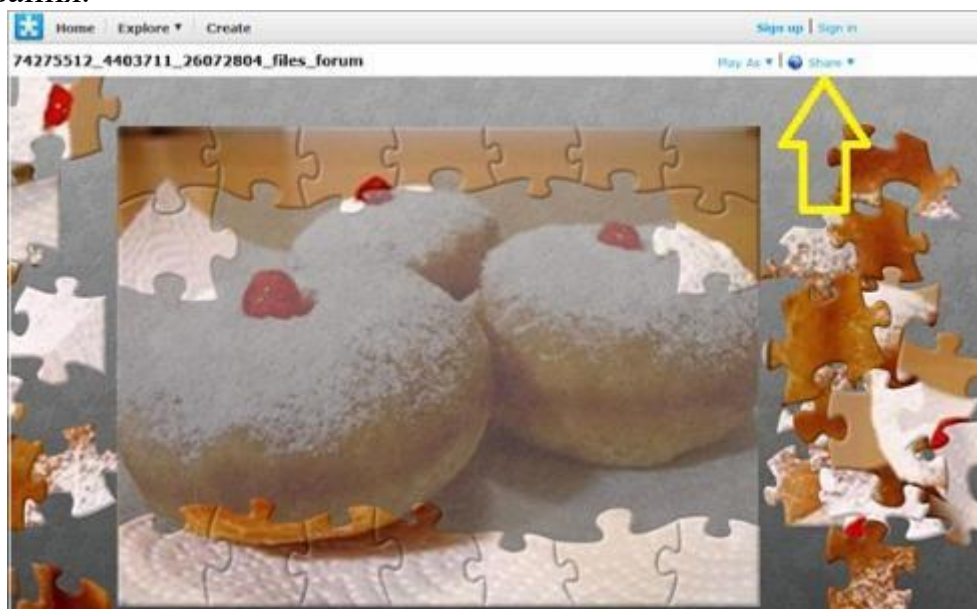
- **Tags** – необов'язкове поле, призначене для введення ключових слів, за якими інші користувачі зможуть знаходити ваш пазл, відокремлюються пробілом. Наприклад, теги для картинки з тигром: animal, tiger.

Для формування пазла натисніть кнопку **Create** (створити).

Після цього ви перейдете на сторінку з створеному вами пазлом і вже можете переходити до його вирішення: «беріть» мишею фрагменти і «кидайте» на потрібному місці. Клацання правою кнопкою миші на шматочку перевертає його.

На цій сторінці кнопки русифіковані: можна розгорнути робоче поле на весь екран, показати збиране зображення, перемішати пазли, змінити фон, почати заново і т.д.

Для установки цього пазла на свій сайт або для передачі в соціальні мережі потрібно натиснути кнопку Share і розшарити гру. Для установки на своєму сайті вибираємо **Share – Embed**, після чого відкриється сторінка налаштувань розшарування.

Є кілька варіантів:

Image + TextLink (на вашому сайті буде відображатися картинка і текстове посилання на сторінку сервісу з вашим пазлом) має 3 налаштування:

Image with link – картинка буде клікабельною,

Number of pieces – буде показано число частин,

Text with link – текстове посилання. Для установки пазла на своєму сайті скопіюйте нижченаведений сайт на свою сторінку.

Image + Text Link

42

74275512_4403711

- Image with link
- Number of pieces
- Text with link

Simply copy and paste the entire code below. [Select the code.](#)

```
<span title="74275512_4403711_26072804_files_forum - online jigsaw puzzle - 42 pieces" style="display: block; text-align: center; font-size: 1.2em; font-weight: bold; margin-bottom: 5px;">42 </span><img alt="preview" style="display: block; border: 1px solid #000; box-shadow: 2px 2px #000; width: 128px; height: 128px; margin: 0 auto 5px auto;" data-bbox="236 100 378 180" /><span style="position: absolute; right: 5px; top: 50%; transform: translateY(-50%); font-size: 0.8em; color: #fff; text-shadow: 1px 1px 2px #000; vertical-align: middle;">42 </span><img alt="piece" style="display: block; width: 128px; height: 128px; margin: 0 auto 5px auto;" data-bbox="236 180 378 210" /><a href="http://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=3dd770073f9d" style="display: block; text-align: center; color: #000; text-decoration: none;">74275512_4403711_26072804_files_forum</a></span>
```

URL Address (на вашому сайті буде відображатися текстове посилання на сторінку сервісу з вашим пазлом).

URL Address

Simply copy and paste the entire code below. [Select the code.](#)

```
http://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=3dd770073f9d
```

Game – найцікавіше: код пазла вбудовується в сторінку вашого сайту. Відрегулювати ширину і висоту можна в копіюваному коді в рядку:

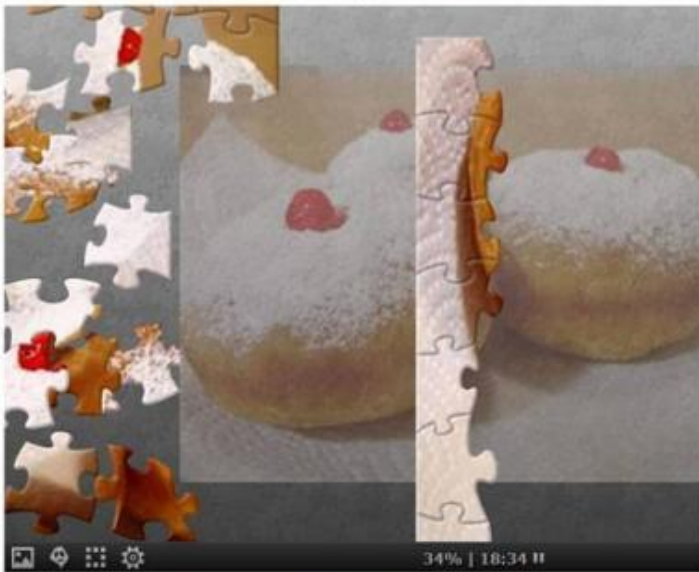
Width – ширина поля гри на вашому сайті,

Height – висота. Можна поставити в процентах, можна в пікселях.

Скопіюйте код в потрібне місце на сторінці вашого сайту.

Game

Game enables to play one specific puzzle on your web page.

34% | 18:34

Simply copy and paste the entire code below. [Select the code.](#)

```
<iframe style="width:100%;height:600px;" frameborder="0" src="http://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=3dd770073f9d&an=74275512_4403711_26072804_files_forum - online jigsaw puzzle - 42 pieces">Your web browser does not support frames or to display frames. However, you may visit a href="http://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=3dd770073f9d" target="_top"</iframe>
```

Приклад готового пазла:

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=32058d949c06>

*Литвиненко О. В.,
завідувач навчально-
методичного центру
дистанційного навчання
КЗ «КОІППО імені Василя
Сухомлинського»*

ІНСТРУКЦІЯ РОБОТИ З ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСОМ «LOUPE» ДЛЯ СТВОРЕННЯ КОЛАЖІВ

Сервіс складається з трьох онлайн-інструментів: **Loupe Collage** – для створення колажів, **Loupe Card** – для генерування листівок, **Loupe Waldo** – для створення онлайн-ігри на уважність, в якій необхідно відшукати певне зображення на створеному колажі.

 Web Applications

Loupe Collage

Loupe Card

Loupe Waldo

Переваги сервісу:

- Безкоштовна реєстрація.
- Можливість створювати фотоколажі у вигляді різних малюнків.
- Можливість створення своїх колекцій зображень.
- Створення малюнків з фотографій своїх рідних, близьких та друзів.
- Збереження своїх робіт.
- Публікація у блозі, соцмережах, розсилка по e-mail.
- Виготовлення фотографій творчих завдань для учнів.
- Не потрібно спеціальних знань, простий у використанні.
- Варіативність створення творчих робіт (різні форми).
- Можливість працювати на інтерактивній дошці.
- Головне – **інтерактивність**: при наведенні миші потрібне зображення збільшується.

Всі колажі, створювані з допомогою Loupe, будуються за одним і тим же принципом: фотографії заповнюють якусь форму, наприклад, утворюють смайлик, серце тощо. Процес генерування колажу виглядає незвично: величезне число маленьких зображень у вікні редактора починає «сипатися», утворюючи потрібну фігуру.

Інструкція роботи з сервісом Loupe

1. Початок роботи з сервісом:

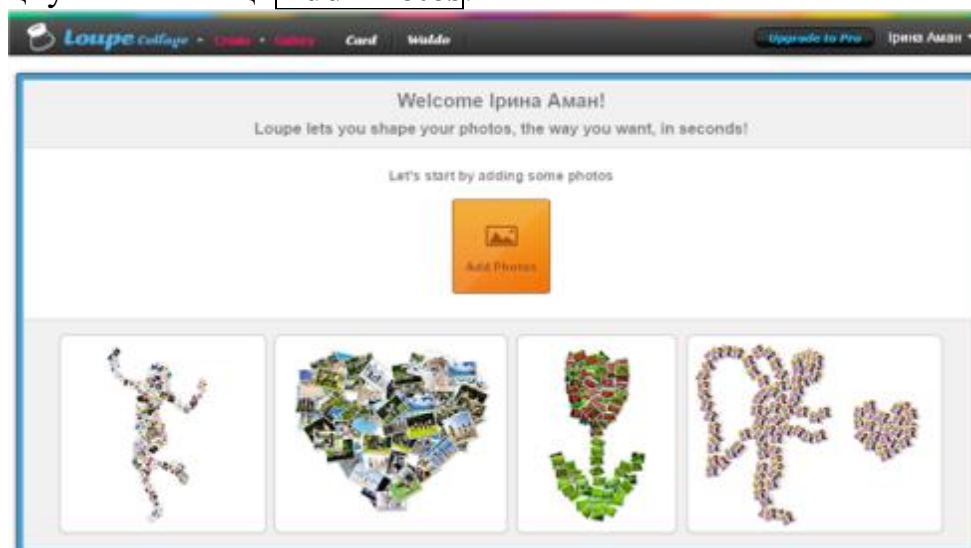
Перейти на сторінку сервісу за адресою: <http://www.getloupe.com/>

Клацнути по кнопці **Make your own**:

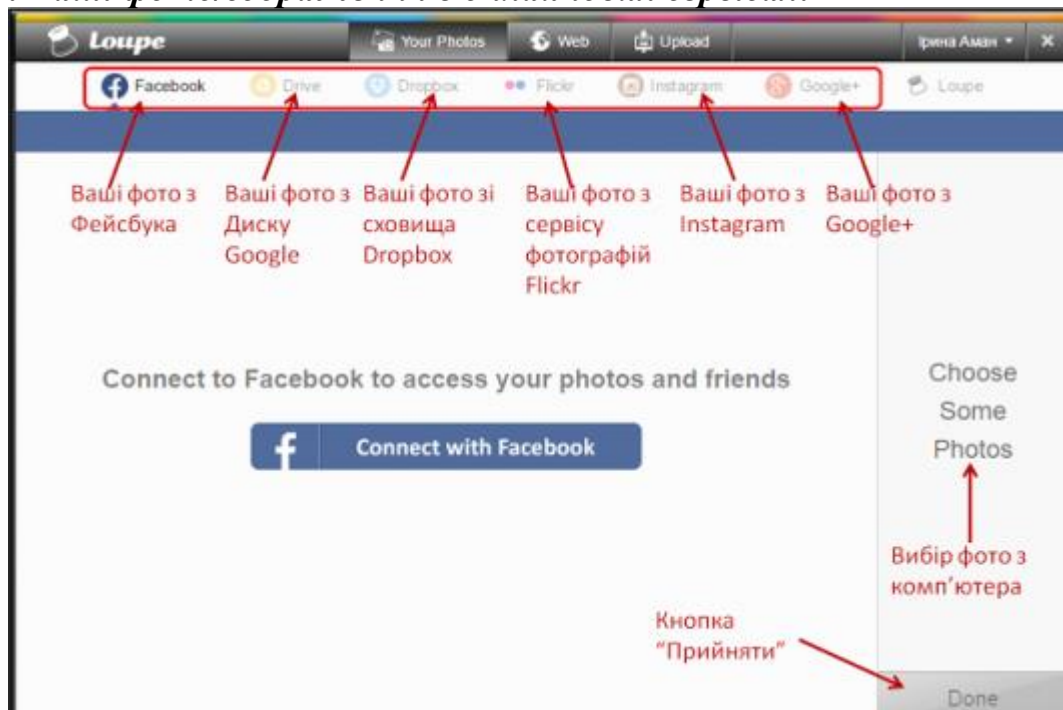
2. Завантаження зображень:

Клацнути по кнопці **Add Photos**:

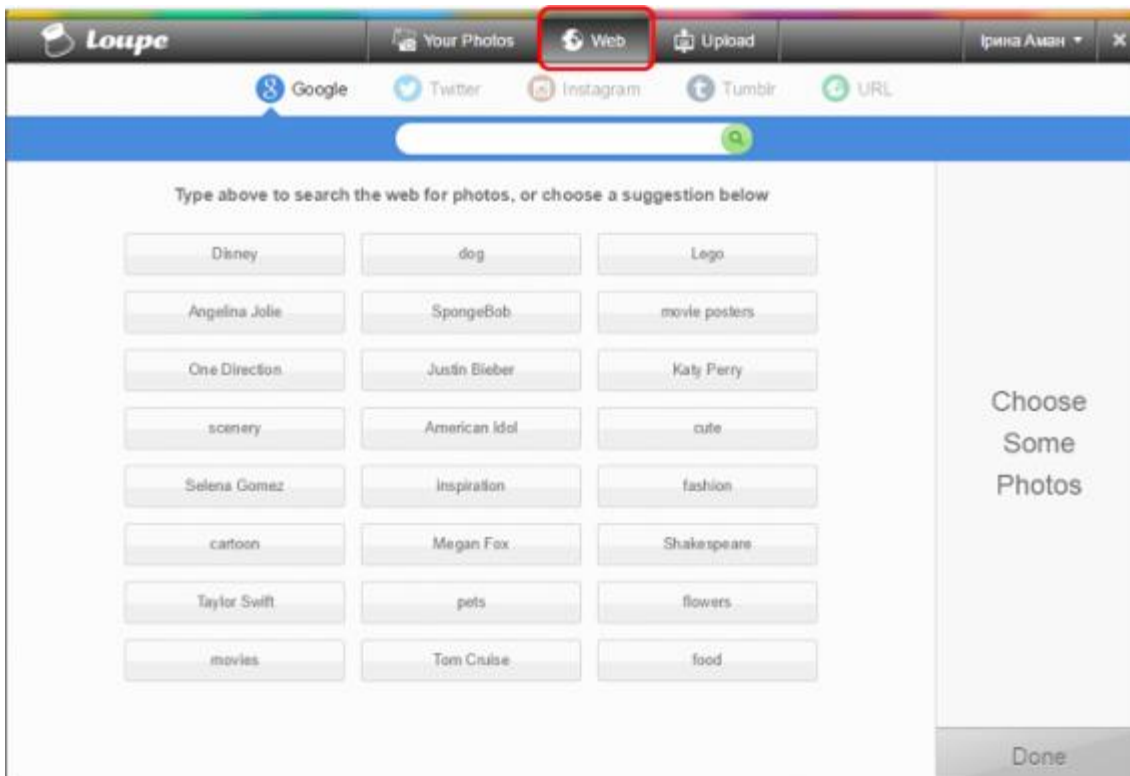

Обрати спосіб завантаження:

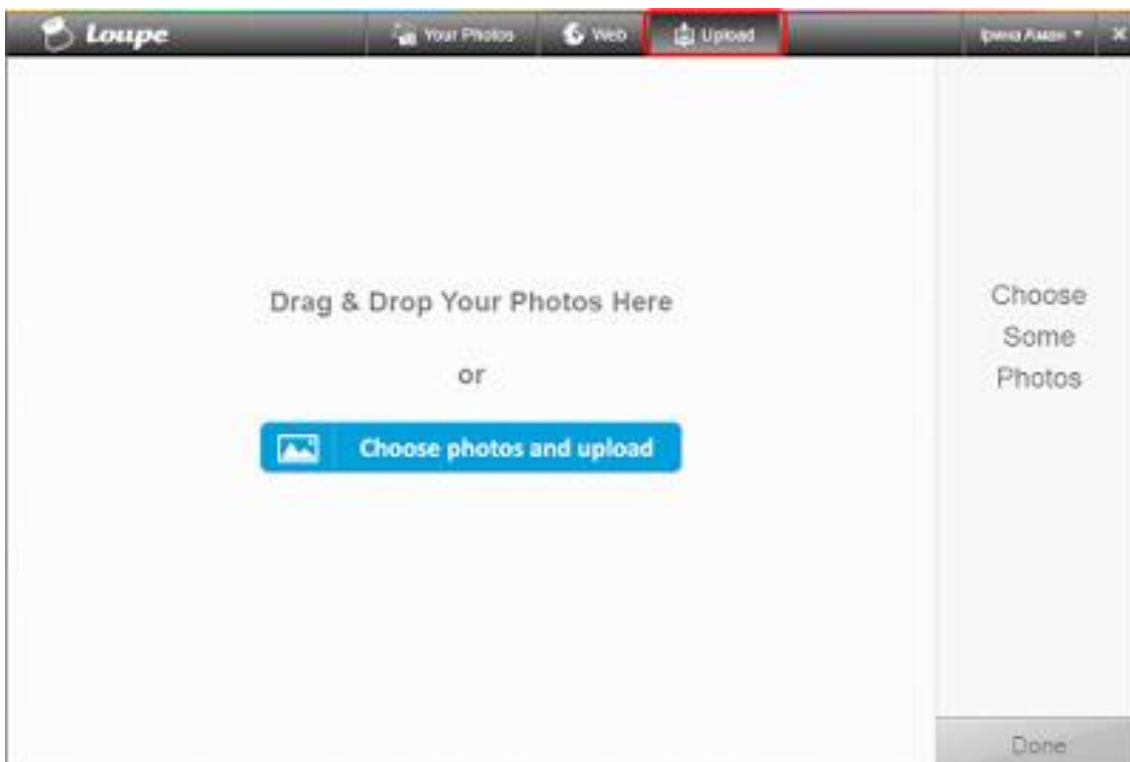
1. Ваші фото/зображення в онлайнних сервісах:

2. Пошук потрібних зображень за певною тематикою в Інтернеті:

3. Завантаження фото/зображень з вашого комп'ютера:

Обрати потрібні зображення у діалоговому вікні (можна одразу декілька):

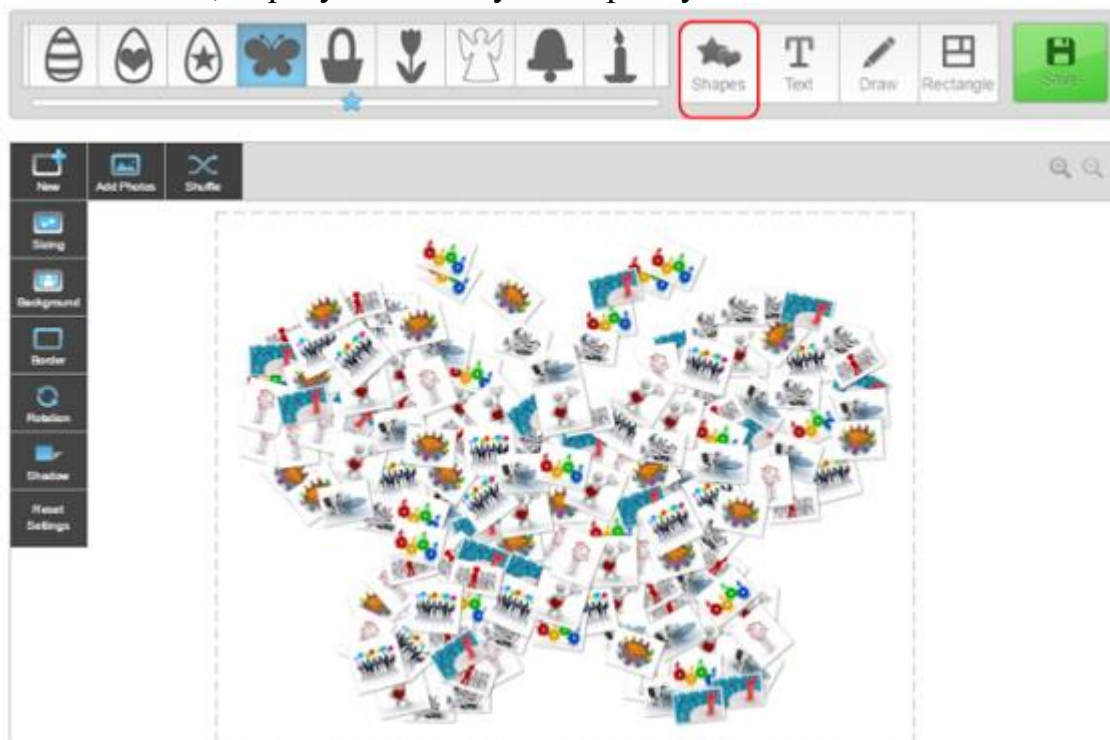

Після вибору обов'язково клацнути по кнопці **Done**.

На екрані з'явиться колаж з обраних зображень (форма колажу обирається автоматично).

3. Вибір вигляду колажу:

1. *Із шаблонів зображень*: клацнути по кнопці **Shapes** та обрати потрібний шаблон, пересуваючи бігунок-зірочку:

2. *Із введеного тексту:* клацнути по кнопці **Text** та ввести свій текст у відповідне поле:

Отримаємо колаж у вигляді введеного слова:

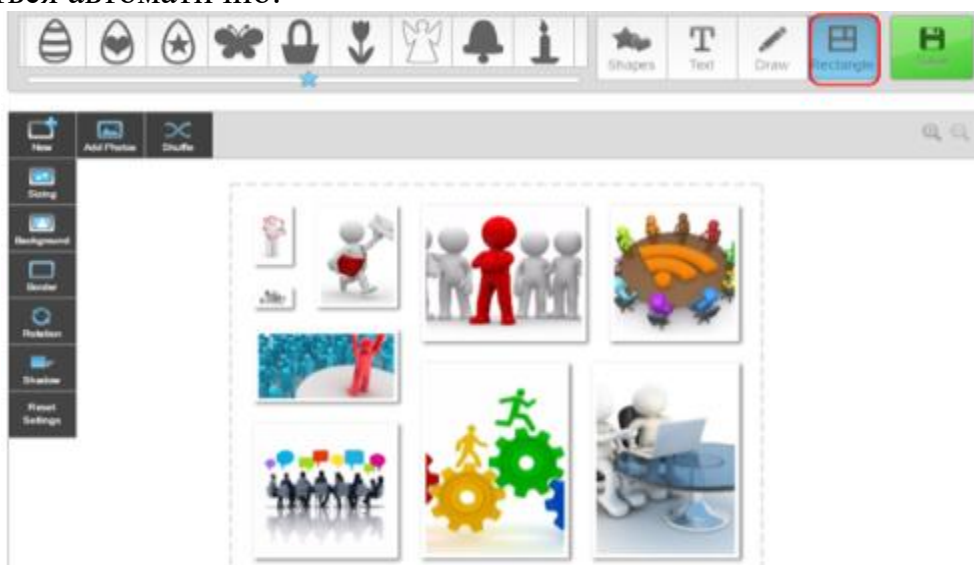
3. *Зі створеної власноруч фігури/напису:* клацнути по кнопці **Draw** і у відкритому вікні виконати зображення або напис:

Отримаємо результат:

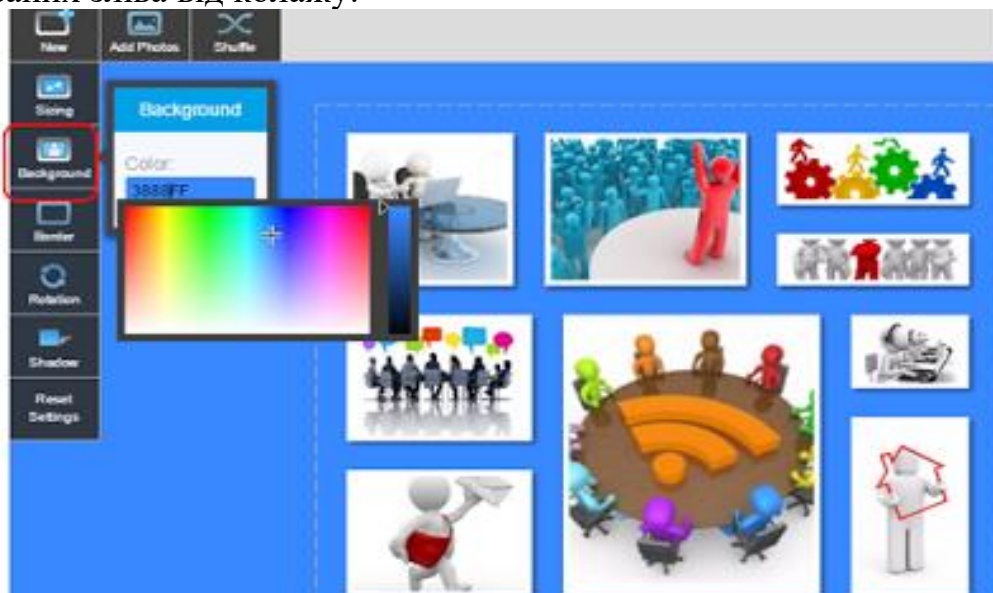

4. У *формі прямокутника*: клацнути по кнопці **Rectangle** – зображення сформується автоматично:

Якщо з якоїсь причини вам не подобається розташування елементів колажу, можна скористатися функцією **Shuffle** і онлайнвий генератор перемішає фотографії, зберігаючи початкову форму колажу.

Зображення можна міняти місцями, зменшувати, збільшувати розмір, повертати, задавати фон, границю, тінь за допомогою набору інструментів, розташованих зліва від колажу.

4. Збереження колажу:

1. Клацнути по кнопці **Save**, ввести у відповідні поля назву колажу та опис до нього (завдання до виконання).

Обов'язково перевірити, що ваша робота має спільний доступ (відкритий замочок біля Public)

Клацнути по кнопці **Save**:

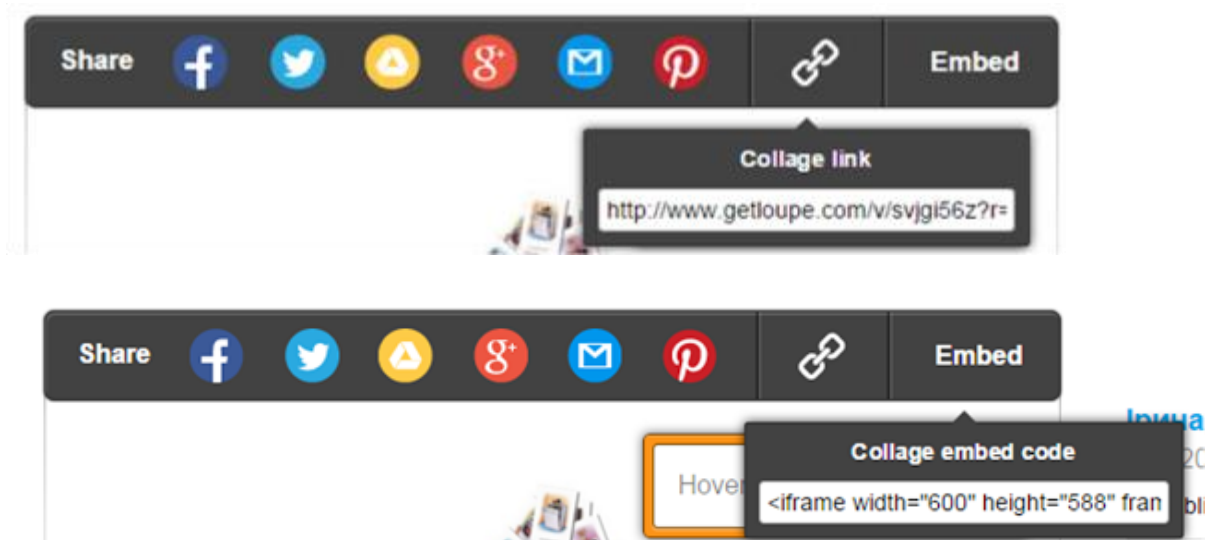
Відкриється вікно **Share**:

На панелі вікна **Share** можна обрати будь-який сервіс для поширення вашої роботи (Фейсбук, Твіттер, Google+, надіслати електронною поштою, зберегти га

Google-диск), скопіювати посилання та отримати код вбудовування на сайт або блог:

Приклади використання сервісу Loupe:

Приклад 1. Завдання для малечі: наведіть мишею на картинку і назвіть призначення домашніх помічників (<http://www.getloupe.com/v/svjgi56z>):

Приклад 2. Завдання з інформатики: назвати пристрої комп'ютера і вказати, до якої групи пристроїв вони відносяться (<http://www.getloupe.com/v/7ailccoc?r=u>):

Приклад 3. Завдання з української літератури: назвіть українських письменників (<http://www.getloupe.com/v/kwvlb5g2?r=u>):

КРОКУЄМО РАЗОМ. ДОСЛІДЖУЄМО, ВІДКРИВАЄМО, ВЗАЄМОДІЄМО...

**Методичні рекомендації
для проведення Дня Знань та Першого уроку
в 2020/2021 навчальному році**

Комп'ютерна верстка: С. Пляка

Підписано до друку 12.08.2020 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Тираж 100 прим.
Зам. № 336

КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна, 39/63,
Кропивницький, 25006
Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення
освітнього процесу КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»,
вул. Велика Перспективна, 39/63, Кропивницький, 25006